

Hitlerin varjo ja Haiderin kummitus.

Saksan ja Itävallan oikeistokonservatiivien mediakuvat 2017

Lassi Petteri Laakeristo

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Yhteiskunnallisen muutoksen maisteriohjelma

Poliittinen historia

Maisterintutkielma

Marraskuu 2021

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Valtiotieteellinen		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Yhteiskunnallisen muutoksen maisteriohjelma
Tekijä – Författare – Author Lassi Petteri Laakeristo		
Työn nimi – Arbetets titel – Title Hitlerin varjo ja Haiderin haamu. Saksan ja Itävallan oikeistokonservatiivien mediakuvat 2017		
Oppiaine/Opintosuunta – Läroämne/Studieinriktning – Subject/Study track Poliittinen historia		
Työn laji – Arbetets art – Level Maisterintutkielma	Aika – Datum – Month and year Marraskuu 2021	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 104
Tiivistelmä – Referat – Abstract <p>Tässä maisterintutkielmassa tarkastellaan ja vertaillaan kahden oikeistokonservatiivisen puolueen, Saksan AfD:n ja Itävallan FPÖ:n, mediakuvia vuonna 2017, jolloin molemmissa maissa pidettiin parlamenttivaalit. Tärkeimmät tutkimuskysymykset ovat: millaisia median kautta välittyneet kuvat olivat vuonna 2017? Miten ne erosivat toisistaan, mikä niitä yhdisti ja miksi? Mitkä syyt vaikuttivat mahdollisten eroavaisuuksien taustalla? Tutkielman lähtökohtana toimii oletus siitä, että eroavaisuuksia oli, ja että syyt niiden taustalla olivat historiallis-kulttuurisia. Puolueet on valittu vertailupariksi siksi, koska niiden ideologioissa ja äänestäjäkunnissa on huomattavia yhtäläisyyksiä, minkä lisäksi kumpikin puolue saavutti merkittävän vaalivoiton vuonna 2017.</p> <p>Primääriaineistona tutkielmassa käytetään neljää sanomalehteä, kahta saksalaista ja kahta itävaltalaisista. AfD:n mediakuvia analysoidaan Frankfurter Allgemeine Zeitungin ja Bildin artikkeleiden perusteella huhtikuulta syyskuulle, ja FPÖ:n tapauksessa aineistona ovat Der Standardin ja Kronen Zeitungin uutiset toukokuulta lokakuulle. Aikarajaukseksi on valittu vuosi 2017 useista syistä. Saksassa järjestettiin liittopäivävaalit ja Itävallassa kansallisen neuvoston vaalit. AfD:lle vaalituloks oli sen historian paras ja FPÖ:lle toiseksi paras. Saksassa historiakuvat nousivat intensiiviseen julkiseen keskusteluun vuoden 2017 alussa, kun AfD:n poliitikko piti kiistanalaisen puheen. Vuosi on valittu myös siksi, koska se on kahden eurooppalaisen viimeaikaisen suuren kriisin, euro- ja pakolaiskriisin, jälkeistä aikaa. Tarkasteluvälinä on kuusi kuukautta ennen vaaleja, koska lähestymistapa osoittaa mediakuvissa vaalivuonna tapahtuneen kehityksen. Kokonaisuaineisto käsittää yli tuhat uutisartikkelia, joista tämän tutkielman aineisto-osuuteen on valittu noin 200. Sekundääriaineistona käytetään tutkimuskirjallisuutta. Metodiksi on valittu laadullisen tutkimuksen menetelmät. Tutkielmassa käytetään historian tutkimukselle ominaista historiatieteellistä lähdekriittistä lähestymistapaa, jonka avulla tulkitaan lähdeaineistoa ja pyritään kasvattamaan ymmärrystä oikeistokonservatismista poliittisena ilmiönä.</p> <p>Maisterintutkielmassa tullaan tulokseen, että oikeistokonservatiivien vuoden 2017 mediakuvissa oli sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. AfD:stä ja FPÖ:stä välittyi lähdeaineiston perusteella monilta osin samankaltainen vaikutelma: niiden ideologioissa, ohjelmissa, toimintatavoissa ja äänestäjäkuntien demografioissa oli yhtäläisyyksiä. AfD:stä ja FPÖ:stä kirjoitettiin lehdistössä erittäin aktiivisesti, joten ne saivat huomattavaa medianäkyvyyttä, mutta puolueisiin suhtauduttiin silti varauksellisesti, etenkin Saksassa. Yleisesti ottaen uutiset olivat kuitenkin kirjoitusasultaan ja sävyiltään varsin neutraaleja. Eri lehtien välillä oli profiilieroja, erityisesti Der Standard erottui kriittisellä käsittelytavallaan.</p> <p>Tuloksista voidaan vetää johtopäätös, että Saksan varautuneempi suhtautuminen, joka näkyi mediakuvissa, johtui historiakuvista, erityisesti toisen maailmansodan kokemuksista. David Artin teorian mukaan Saksan julkista keskustelua on hallinnut niin sanottu katumuskehys, kun taas Itävallan julkista keskustelua on hallinnut uhrikehys: Itävallassa maa on nähty kansallissosialismin ensimmäisenä uhrina. Tämä ero selittää eroavaisuudet mediakuvissa. Tutkielmassa pohditaan lopuksi myös sitä, mikä mahdollisti puolueiden historiallisen menestyksen parlamenttivaaleissa 2017. Antonis A. Ellinaksen teorian mukaan oikeistolaisille puolueille jopa kielteinen julkisuus on parempi asia kuin ei julkisuutta ollenkaan, ja koska sekä AfD että FPÖ saivat runsaasti medianäkyvyyttä osakseen, niin voidaan todeta, että näkyvyys todennäköisesti edesauttoi puolueiden menestystä vaaleissa 2017.</p>		
Avainsanat – Nyckelord – Keywords AfD, FPÖ, oikeistokonservatismi, media, mediakuvat, historiakuvat, populismi, FAZ, Bild, Krone, Standard		
Ohjaaja tai ohjaajat –Handledare – Supervisor or supervisors Juhana Aunessuoma		
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, Helsingfors universitets bibliotek, Helsinki University Library		
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information		

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen esittely ja lähtökohdat	1
1.2 Tutkimuskysymykset ja aikaisempi tutkimus	4
1.3 Lähdeaineisto, metodit ja teoreettinen viitekehys	6
1.4 Käsitteitä ja määritelmiä	10
1.5 AfD:n ja FPÖ:n historia	16
2 AfD:n mediakuvat: natsisyytöksiä ja näkyvyyttä	21
2.1 Mediakuvat Frankfurter Allgemeine Zeitungissa	21
2.2 Mediakuvat Bildissä	28
2.3 AfD:n mediakuvien vertailua	41
3 FPÖ:n mediakuvat: populismia ja profiilieroja	43
3.1 Mediakuvat Der Standardissa	43
3.2 Mediakuvat Kronen Zeitungissa	62
3.3 FPÖ:n mediakuvien vertailua	79
4 Johtopäätökset: kuvia, kehyksiä ja kommunikaatioresursseja	83
4.1 Saksan ja Itävallan mediakuvien vertailua	83
4.2 Lopuksi	94
Lähdeluettelo	102

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen esittely ja lähtökohdat

Maisterintutkielmani nimi on *Hitlerin varjo ja Haiderin haamu. Saksan ja Itävallan oikeistokonservatiivien mediakuvat 2017*. Tutkielmani jakaantuu neljään lukuun, sekä niiden alalukuihin: ensimmäinen luku on johdanto-osuus, sisältäen tutkimieni puolueiden historiat, toisessa ja kolmannessa käsitellään aineistoa ja neljännessä on johtopäätösten ja kokoavan vertailun vuoro. Sain idean yläotsikkoon lähdemateriaalinani toimivista uutisartikkeleista ja tutkimuskirjallisuudesta, niissä käsitteet ”Hitlerin varjo” ja ”Haiderin haamu” mainittiin, koska kumpikin poliittinen hahmo vaikutti olennaisesti tutkimieni puolueiden taustalla. Tämän vuoksi edellä mainitut henkilöt esiintyvät tutkielmassani tuonnempana monia kertoja. Alaotsikko taas kertoo tiivistetysti sen, mikä teemani on.

Tutkielmani teema on seuraavanlainen: tarkastelen yhtä saksalaista ja yhtä itävaltalaista oikeistokonservatiivista puoluetta, joiden nimet ovat Alternative für Deutschland (myöh. AfD) eli suomeksi Vaihtoehto Saksalle ja Freiheitliche Partei Österreichs (myöh. FPÖ) eli Itävallan vapauspuolue. Tutkin ja vertailen lehdistön kautta välittyneitä puolueiden mediakuvia vuonna 2017. Aikarajaukseksi valikoitui tämä vuosi useista eri syistä. Ajankohtaisuuden vuoksi halusin tutkia lähimenneisyyttä, mutta kuitenkin kahden suuren kriisin, euro- ja pakolaiskriisin, jälkeistä aikaa, koska ne ovat olleet selittäviä tekijöitä poliittisen oikeiston nousun taustalla. 2017 järjestettiin myös sekä Saksassa että Itävallassa parlamenttivaalit, mikä teki vuodesta mielenkiintoisen tutkimuskohteen. Ensin mainitussa vaalien tulos oli suorastaan historiallinen, sillä AfD ylitti 5 prosentin lakisääteisen kannatuskynnyksen selvin luvuin ja pääsi parlamenttiin. Näin oikeistolainen puolue oli viimeksi selvittänyt tiensä Bundestagiin Länsi-Saksassa 1950-luvulla, tällöin kyseessä oli ollut oikeistokonservatiivinen Deutsche Partei. Vuonna 2017 tapahtui paljon muutakin huomiota herättävää: vuoden alussa Saksassa sattui vakava skandaali, kun AfD:n poliitikko Björn Höcke piti kiistanalaisen puheen, joka järkytti maata äärioikeistolaisella sävyllään. Palaan puheeseen myöhemmin puolueen historiaosuudessa. Vuoden lopussa FPÖ muodosti hyvin sujuneiden vaalien jälkeen hallituksen ÖVP:n kanssa, mikä päätti oikeistokonservatiivisen puolueen yli kymmenen vuotta kestäneen oppositioaseman. Näistä kaikista edellä mainituista syistä valitsin maisterintutkielmani aikarajaukseksi vuoden 2017.

AfD:tä ja FPÖ:tä yhdistää ennen kaikkea niiden poliittinen ideologia, jota on kuvailtu oikeistokonservatiiviseksi, -populistiseksi ja jopa oikeistoradikaaliksi. Nimitän puolueita ja niiden jäseniä tutkielmassani ensisijaisesti oikeistokonservatiiveiksi, koska se on terminä sangen neutraali ja kuvaava. Palaan myöhemmin tarkemmin käsitteiden määritelmiin, sillä etenkin populismi ei ole käsitteenä yksiselitteinen tai selkeästi rajattu.

Molemmille puolueille tärkeitä poliittisia teemoja ja arvoja ovat esimerkiksi konservatismi, erityisesti arvokonservatismiin muodossa, kansallismielisyys, euroskeptisismi, maahanmuuttokriittisyys, talouspoliittinen uusliberalismi, antielitismi ja arvoliberalismin, vasemmistolaisuuden ja ympäristöpuolueiden vastustaminen.

AfD:tä ja FPÖ:tä yhdistää myös olennaisesti se, että molemmat saavuttivat, kuten jo ylempänä mainitsin, isot parlamenttivaalivoitot vuonna 2017, ensin mainittu Saksan liittopäivävaaleissa ja viimeksi mainittu Itävallan kansallisen neuvoston vaaleissa.

AfD:lle tulos oli historiansa paras ja FPÖ:lle toiseksi paras: Saksan oikeistokonservatiivit saivat yhteensä 12,6 % äänistä ja 94 paikkaa 709 paikasta¹, Itävallan 25,97 % ja 51 paikkaa 183 paikasta², joten vaalit olivat niille suurmenestys. AfD:tä ja FPÖ:tä sitovat yhteen myös niiden keskinäiset vuorovaikutussuhteet, jotka kävivät ilmi valitsemastani lähdemateriaalista. Puolueita yhdistävien tekijöiden vuoksi valitsin ne vertailupariksi, mutta niillä on myös tärkeitä toisistaan erottavia seikkoja, mikä tekee vertailutyöstä tutkimuksellisesti hedelmällistä ja kiinnostavaa.

Olen itse ollut jo pitkään henkilökohtaisesti kiinnostunut saksankielisten maiden kulttuurista, minkä vuoksi valitsin tämän teeman maisterintutkielmaani. Olen käynyt koulua ja opiskellut Sveitsissä ja Saksassa, ja tätä kautta perehtynyt kulttuurialueeseen ja sen kieleen. Opiskellessani Saksan Marburgissa havaitsin, että yliopiston ilmapiiri oli kaksijakoinen: se oli vahvasti vasemmistolainen hengeltään, mutta samanaikaisesti kaupungissa toimi oikeistolainen ”Burschenschaft”, joista käytän tutkielmassani omaa suomennosta ”veljeskunnat”. Ne ovat vanhoja ja perinteikkaita opiskelijajärjestöjä, joiden maine on voimakkaan nationalistinen ja konservatiivinen. Olen yrittänyt paikallisten opiskelijoiden kanssa keskustella veljeskuntien toiminnasta, mutta

¹ Tuntematon kirjoittaja (myöh. jos kirjoittaja on tuntematon, niin sitä ei erikseen mainita): ”Bundestagswahl 2017: Endgültiges Ergebnis”, osoitteessa [bundeswahlleiter.de](https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/34_17_endgueltiges_ergebnis.html), julkaistu 12.10.2017, https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/34_17_endgueltiges_ergebnis.html, sivulla käyty 18.8.2021.

² ”Nationalratswahl 2017”, osoitteessa [bmi.gv.at](https://www.bmi.gv.at/412/Nationalratswahlen/Nationalratswahl_2017/start.aspx), julkaistu 31.10.2017, https://www.bmi.gv.at/412/Nationalratswahlen/Nationalratswahl_2017/start.aspx, sivulla käyty 18.8.2021.

sosiaalinen stigma heidän piireissään on niin vahva, että se on käytännöllisesti katsoen estänyt mielekkään keskustelun käymisen.

Koska populistiksi ja ääri- ja radikaalioikeistolaisiksi nimitetyt puolueet saavat ihmisissä aikaan voimakkaita tunnepitoisia reaktioita puolesta ja vastaan, niin on syytä pohtia hieman omaa henkilökohtaista suhtautumistani kyseiseen poliittiseen ilmiöön. Cas Mudde, joka toimi tutkijana Oslon yliopistossa Norjassa ja apulaisprofessorina Georgian yliopistossa Yhdysvalloissa vuonna 2017, kirjoitti kokoamassaan kirjassa *The Populist Radical Right* ajatuksia herättävästi, että kaikki populismin tutkijat olivat siihen mennessä olleet aatteen vastustajia, vaikka olivatkin kätkenneet lähtöasetelmansa akateemisen neutraaliuden taakse.³ Tämä seikka erottaa selvästi niin sanotun populistisen oikeiston tutkimisen muiden puolue ryhmien tutkimuksesta ja osoittaa sen, miten stigmatisoivasta teemasta on kyse. Olen sitä mieltä, että puolueettomuuden ja neutraaliuden pitää joka tapauksessa olla kaiken tutkimuksen peruslähtökohta, mutta jos tutkijalla on vahva ideologinen ennakkokäsitys tarkastelun kohteena olevasta poliittisesta ilmiöstä, niin sen tiedostaminen ja tunnustaminen on perusteltua. Itse en kuitenkaan koe, että suhtautuisin kategorisen kielteisesti tutkimuskohteenani oleviin puolueisiin, vaan aidolla mielenkiinnolla ja uteliaisuudella, joka on saanut minut ylipäänsä aloittamaan tämän työn, jonka tarkoituksena on syventää ymmärrystä nykypäivän oikeistokonservatismista ja sen syistä. Se, etten suhtaudu kategorisen kielteisesti tutkimuskohteeseen, ei kuitenkaan tarkoita myöskään sitä, että varauksetta hyväksyisin kaiken, mitä AfD ja FPÖ ovat julkisissa kannanotoissaan esittäneet.

Tämä sama aiemmin mainitsemani kaksijakoinen ilmapiiri liittyy myös tutkielmani tematiikkaan kiinteästi: Saksassa ja Itävallassa, aivan kuten Suomessakin, on tapahtunut yhteiskunnallista polarisaatiota. Siinä poliittiset ääripäät vasemmalla ja oikealla etäännyvät toisistaan, minkä seurauksena edellytykset dialogille ääripäiden välillä heikentyvät, millä taas voi lopulta olla yhteiskuntarauhaan kielteisesti vaikuttavia seurauksia. Saksassa ja Itävallassa oikeistopuolueilla ja veljeskunnilla, joiden jäseniä monet oikeistopoliitikot ovat, on toiseen maailmansotaan liittyvistä historiallisista syistä voimakas stigma, minkä vuoksi poliittinen vasemmisto on ajautunut niiden kanssa konflikteihin niin mielenosoituksissa kuin myös parlamenteissa. Tämä polarisaatioilmiö, joka vaikuttaa oikeistopuolueiden nykyisen menestyksen taustalla, on

³ Mudde, Cas: ”The Populist Radical Right”, Routledge, New York 2017: 1.

maisterintutkielmani peruslähtökohta. Seuraavassa alaluvussa esittelen tutkimuskysymykseni ja aikaisemman tutkimuksen aiheesta.

1.2 Tutkimuskysymykset ja aikaisempi tutkimus

Kuten sanottua, tutkin ja vertailen kahden oikeistokonservatiivisen puolueen, Saksan AfD:n ja Itävallan FPÖ:n mediakuvia lehdistöaineiston avulla. Tärkeimmät tutkimuskysymykseni ovat: millaisia median kautta välittyneet kuvat olivat vuonna 2017? Miten ne erosivat toisistaan, mikä niitä yhdisti ja miksi? Mitkä syyt vaikuttivat mahdollisten eroavaisuuksien taustalla?

Hypoteesini on, että eroavaisuuksia puolueiden ja maiden välillä esiintyi, ja että syyt niiden taustalla olivat ensisijaisesti kulttuuriin ja historiaan palautuvia. Vaikka Saksaa ja Itävaltaa yhdistivät toisen maailmansodan stigmatisoivat kokemukset kansallissosialistisesta vallasta, niin sodan jälkeen ne käsittelivät kokemuksia omien lähtökohtiensa mukaan, kuten tulemme huomaamaan.

Tätä kirjoitettaessa on vuodesta 2017 kulunut neljä vuotta, mutta siitä huolimatta ajallinen etäisyys tuntuu todellisuutta pidemmältä, koska koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne on sysännyt maailman ja sen yhteiskunnat ainakin väliaikaisesti uuteen vaiheeseen. Tutkimuskysymykseni ovat kuitenkin edelleen relevantteja, sillä populismi ei ole poliittisena ilmiönä kadonnut, vaan monissa Euroopan valtioiden parlamenteissa oikeistokonservatiivisiksi ja -populistisiksi katsotut puolueet pitävät valtaansa. Tutkimuskysymyksenäni tavoitteena on kasvattaa ymmärrystä erityisesti saksankielisten maiden ja laajemminkin eurooppalaisesta nykypopulismista poliittisena ilmiönä ja sen taustasyistä, jotka pohjimmiltaan ovat näkemykseni mukaan kulttuuris-yhteiskunnallisia.

Aikaisemmasta tutkimuksesta voidaan todeta, että populismia ja populistisiksi katsottuja puolueita on etenkin politiikantutkimuksen parissa tutkittu paljon viime vuosikymmeninä. Ylempänä mainitsemani Cas Mudde totesi kirjassaan, että hänen radikaaliksi populistiseksi oikeistoksi nimittämänsä poliittista ilmiötä oli analysoitu akateemisissa piireissä sadoissa eri kirjoissa ja artikkeleissa. Ilmestymistähti oli useita tutkimuksia joka kuussa ja pelkästään vuoden 2016 kahtena ensimmäisenä kuukautena oli ilmestynyt kymmenen tutkimusta teemasta. Mudden mukaan aihetta koskevassa kirjallisuudessa oli kolme perusongelmaa: tietojen nopea vanheneminen, liian rajoitettu fokus maiden ja näkökulmien suhteen ja liian suppea teoriaosuus. Hänen kirjassaan olleesta kuvaajasta paljastui myös, että populistiseksi kutsuttua oikeistoa oli tutkittu eri

puolueperheistä eniten, vuonna 2010 esimerkiksi seitsemän kertaa enemmän kuin muita. Mudde erotteli analyysissään kolme populistisen oikeiston tutkimuksen eri aaltoa: maailmansotien jälkeen noin vuosina 1945-1980 vallinnut historioitsijoiden paneutuminen ilmiöön, tämän jälkeinen yhteiskuntatieteilijöiden kiinnostuneisuus aiheesta vuosina 1980-2000 ja vuosituhannen vaihtumisen jälkeen tapahtunut keskittyminen tutkimuksessa tarjontapuolen tekijöihin eli puolueisiin kysynnän eli äänestäjien sijaan.⁴ Huomasin samat ongelmat, kun luin kirjallisuutta, erityisen korostuneesti sen, että tiedot vanhenivat nopeasti, sillä yhtäkkisesti vaihtuvat maailmanpoliittiset tilanteet, kuten finanssi- ja maahanmuuttokriisi Euroopassa, vaikuttivat ja vaikuttavat edelleen oikeistokonservatiivisiin puolueisiin ja niiden toimintaedellytyksiin vahvasti.

Tämän potentiaalisen lähdemateriaalin paljouden vuoksi keskityn tässä osuudessa niihin teoksiin, jotka ovat oman tutkimukseni kannalta relevanteimpia. Jos puhutaan suomalaisesta akateemisesta yhteisöstä, niin saksankielisistä populistisista puolueista ei ole kirjoitettu kovin monta opinnäytetyötä tällä vuosituhannella.

Temaattisesti lähimpänä omaa työtäni on Hendrik Behnischin vuonna 2015 valtiotieteellisessä tiedekunnassa kirjoittama pro gradu -tutkielma⁵, jossa hän case-tutkimuksen keinoin analysoi Die Freiheitin mediakuvia. Die Freiheit eli ”Vapaus” oli marginaalinen populistiryhmittymä, joka lopetti toimintansa vuonna 2013 ja sulautui AfD:hen. Vaikka Behnischkin tutki saksalaisen oikeistopuolueen mediakuvia, niin hänen teemansa erosi omasta työstäni useilla eri tavoilla: minulla on tarkastelun kohteena yksi saksalainen ja yksi itävaltalainen puolue ja aikarajauksena puoli vuotta, ei kolme vuotta, kuten Behnischillä. Toinen samaan tematiikkaan liittyvä lopputyö on Anitta Tuuren vuonna 2001 kirjoittama pro gradu⁶, jossa Tuure käsitteli FPÖ:tä suomalaisen median näkökulmasta. Voidaan siis todeta, että saksankielisiä oikeistopuolueita ei ole tutkittu kovin intensiivisesti Suomessa akateemisissa piireissä, joten tutkielmani täyttää aukon tutkimuksessa.

⁴ Mudde 2017: 1-3.

⁵ Behnisch, Hendrik: ”The media image(s) of right-wing populist parties in recent German history: the case of the German Freedom Party 2010-2013”, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta 2015.

⁶ Tuure, Anitta: ”Meidän Jörgl ja Itävallan Führer: Miten valta ilmenee Itävallan vapauspuolueesta kertovissa suomalaisissa sanomalehtikirjoituksissa?”, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta 2001.

Professori David Art sen sijaan tarkasteli omassa kirjassaan⁷ vuodelta 2006 Saksan ja Itävallan käsityksiä maidensa kansallissosialistisesta menneisyydestä kirjassaan, joten hänenkin teoksensa on aiheeltaan tutkielmani kannalta olennainen. Antonis A. Ellinas taas tutki teoksessaan⁸ median roolia äärioikeiston menestyksen taustalla. Käsittelen näiden tutkimusten sisältöä luvussa neljä, jossa vertailen Saksan ja Itävallan mediakuvia toisiinsa.

Jo useita kertoja aikaisemmin mainitsemani Cas Mudden kirjan lukeminen oli myös maisterintutkielmani kannalta merkittävää, sillä siihen oli koottuna Mudden omien näkemysten lisäksi monipuolisesti eri kirjoittajien artikkeleita poliittisesta laita-oikeistosta. Kirja jakautui kuuteen eri päälukuun: ensimmäisenä oli oikeistopuolueiden ideologioita käsittelevä osuus, toisena tarkasteltiin organisaatioita ja alakulttuureja, kolmannessa johtohenkilöitä, jäseniä ja äänestäjiä, neljännessä syitä, viidennessä seurauksia ja kuudennessa kansallisten hallitusten vastatoimia. Kohteekseni valitsemaa FPÖ-puoluetta analysoitiin myös, samoin AfD mainittiin, kuten myös Saksan ja Itävallan kokemukset yleisemmällä tasolla. Käyn läpi kirjan keskeisiä havaintoja eri osuuksissa.

1.3 Lähdeaineisto, metodit ja teoreettinen viitekehys

Primääriaineistona maisterintutkielmassani ovat internetissä ilmestyneet saksalaiset ja itävaltalaiset sanomalehtiartikkelit vuodelta 2017. Valitsin yhteensä neljä julkaisua, kaksi niin sanotun keltaisen lehdistön ja kaksi laatulehdistön edustajaa, jotta mediakuvista saisi hyvän käsityksen. Kriteereinä lehdille oli valtakunnallisuus, ilmestyminen seitsemänä päivänä viikossa ja yhteiskunnallinen merkitys, joka näyttäytyi esimerkiksi levikin suuruutena tai yleisesti arvostettuna ja oman näkemykseni mukaan mielenkiintoisena profiilina. Saksan sanomalehdistä valitsin tutkielmaani laatulehti *Frankfurter Allgemeine Zeitungin* (myöh. FAZ) ja bulevardilehti *Bildin*. Itävallan lehdistöä edustavat arvostettu *Der Standard* (myöh. Standard) ja keltaisen lehdistön *Kronen Zeitung* (myöh. Krone).

⁷ Art, David: ”The Politics of the Nazi Past in Germany and in Austria”, Cambridge University Press, Cambridge 2006.

⁸ Ellinas, Antonis A.: ”The Media and the Far Right in Western Europe. Playing the Nationalist Card”, Cambridge University Press, Cambridge 2010.

Artikkeleita tutkimistani AfD:stä ja FPÖ:stä ilmestyi 2017 erittäin runsaasti: suuntaa antava arvioni on, että luin yhteensä selkeästi yli tuhat uutista, jotka liittyivät tutkimiini puolueisiin. Pelkästään esimerkiksi Standardissa julkaistiin joka kuukausi satoja artikkeleita, joissa FPÖ mainittiin. Hain uutisia lehtien arkistoista joko puolueen tai sen johtohenkilön nimellä. Aineiston saksankielisyys asetti luonnollisesti omat haasteensa, sillä vieraskielinen teksti vaati runsaasti ajatuksellista prosessointia ja kääntämistyötä. Alkuperäinen aikarajaukseni aineiston osalta oli koko vaalivuosi 2017, minkä rajauksen mukaan luin, valikoin ja analysoin lehtiartikkelit, mutta sitten kävi selväksi, että aineisto-osuudesta tulisi tällä rajauksella kokonaissivumäärältään aivan liian pitkä. Siksi päätin rajata aikavälin puoleen vuoteen ennen vaaleja. Kuitenkin nostan aineisto-osuuden ulkopuolella esiin joitain valikoituja uutisia myös varsinaisen aikarajauksen ulkopuolelta, koska mediakuvien kannalta olennaisia artikkeleita ilmestyi ympäri vuoden, ei ainoastaan puoli vuotta ennen vaaleja.

Lopputuloks on se, että maisterintutkielmassani on aineisto-osuudessa valikoituna kuudelta kuukaudelta noin 200 lehtiartikkelia, jotka käydään läpi lehti kerrallaan kronologisessa järjestyksessä selkeyden vuoksi. Kronologinen lähestymistapa myös näyttää lukijalle sen kehityksen, joka Saksan ja Itävallan mediakuvissa tapahtui vuonna 2017 ennen vaaleja, kuukausi kuukaudelta. Nämä 200 artikkelia olen valinnut erityisesti pitäen silmällä kahta eri kriteeriä: ne paljastavat sekä yleiset että erityiset piirteet mediakuvissa. Osa artikkeleista kuvaa toistuvia kuvioita ja suuria linjoja, osa taas pienempiä kokonaisuuksia, yksityiskohtia ja kiinnostavia kuriositeetteja. Lukemieni uutisten suuren kokonaismäärän, joka ulottuu siis pitkälti yli tuhanteen kappaleeseen, johdosta minulla on varsin hyvä ja perusteellinen käsitys siitä, millaisia AfD:n ja FPÖ:n mediakuvat vuonna 2017 olivat.

Tutkimuskirjallisuus toimii sekundäärisenä lähdeaineistona tutkielmassani. Olen syventänyt ja vahvistanut ymmärrystäni Saksan ja Itävallan välisistä kulttuurieroista ja -yhtäläisyyksistä, oikeistokonservatismista, populismista, ideologioista, medioista ja historiakäsityksistä lukemalla akateemisia teoksia ja artikkeleita, joissa näitä teemoja analysoidaan. Hyödynnän tutkimuskirjallisuutta etenkin ensimmäisen luvun johdanto-osuudessa ja luvussa neljä, jossa suoritan kokoavan vertailun ja esitän johtopäätökseni.

Metodeina tutkielmassani käytän laadullisen tutkimuksen menetelmiä, koska tämä on historian tutkimus, jonka keskiössä on aikaperspektiivi eli lehdistökatsaus lähimenneisyyden vuoteen 2017. Ensisijaisesti hyödynnän historiatieteellistä lähdekriittistä lähestymistapaa, mikä tarkoittaa lähteiden eli sanomalehtiartikkeleiden

kriittistä arviointia ja tulkintaa, ottaen huomioon laajemman kontekstin, joissa ne syntyivät eli sen, missä, miksi ja kenen toimesta ne kirjoitettiin.

Koska vuodesta 2017 on kulunut vain verraten vähän aikaa, asettaa se omat haasteensa aikaperspektiiville, mikä on syytä huomata: on eri asia analysoida lähimenneisyyttä kuin kaukaista menneisyyttä. Ilmiöt ja historialliset toimijat asettuvat erilaisiin mittasuhteisiin sen mukaan, miten paljon ajallista välimatkaa on tutkijan ja tutkimuskohteen välillä. Esimerkiksi vuosisatoja vanhoja tapahtumia tarkasteltaessa anakronismin eli sen, että menneisyyteen liittää nykyajan merkityksiä, riski on ilmeinen. Jos historioitsija laiminlyö kriittisen lähestymistavan, niin vaarana on, että kaukaiseen menneisyyteen suhtautuu romantisoivien tai nostalgisoivien tunteiden kautta asenteellisesti. Lähdeteknisiäkin haasteita esiintyy: sukupolvet vaihtuvat ja muistikuvat vääristyvät, joten ensikäden lähteet vähenevät ja muuttuvat ajan kuluessa.

Lähimenneisyyden tutkiminen on näistä syistä kiitollisempi tehtävä, koska ajallinen välimatka siihen ei ole niin pitkä: historialliset toimijat ovat vielä elossa ja muistikuvat vahvoja. Positiivista on myös se, että tällainen tutkimus on ajankohtaista ja erityisen relevanttia nykyhetken kannalta. Toisaalta lähimenneisyyden tapahtumiin suhtautuminen ei ole täysin ongelmaton sekään, koska aikaperspektiivi on niin ohut. Tässä hetkessä ei voida varmuudella sanoa, mitä ilmiöitä vuosien päästä pidetään merkityksellisinä. Joka tapauksessa lähdekriittinen lähestymistapa antaa hyvät välineet niin kaukaisen kuin läheisen menneisyyden tutkimiseen.

On syytä vielä painottaa erikseen, että vaikka arkisessa kielenkäytössä käsitteitä menneisyys ja historia käytetään yleisesti toistensa synonyymeina, niin historian tutkimuksessa menneisyys käsitetään menneeksi eleyksi todellisuudeksi. Leopold von Ranken, moderniin historian tutkimukseen merkittävästi vaikuttaneen saksalaisen oppi-isän, ajatuksia mukaillen voisi todeta, että vain menneisyys itsessään toteuttaa rankelaisen ideaalin, sillä se sisältää kaiken sen, mitä faktisesti on tapahtunut, eikä mitään, mitä ei ole tapahtunut. Historia, joka on menneisyyden rekonstruktio, ei voi täyttää rankelaisia ihanteita täysimittaisesti, koska se ei tule koskaan sisältämään kaikkea sitä, mitä on tapahtunut todellisuudessa. Menneisyyteen ei ole suoraa pääsyä, joten se näyttäytyy näin ollen abstraktina, metafyyssisenä entiteettinä, jonka olemassaolosta jää mysteerin häivähdys, mutta silti sen postulointi on olennaista, jotta siitä voidaan rekonstruoida historia, joka ei siis ole koskaan täydellistä, mutta aina täydentyvää. Historian kirjoitus pyrkii jatkuvasti lähestymään totuutta, joka on menneisyys itsessään, koska totuus on ylipäänsä kaiken tieteellisen työn lopullinen

tavoite, vaikka historiankirjoitus ei tule sitä koskaan kokonaisuudessaan saavuttamaan. Koska menneisyyteen ei ole suoraa pääsyä nykyhetkestä käsin, ja koska historia on ihmisten konstruoima tulkinta menneisyydestä, tässä maisterintutkielmassani ainoastaan tulkitsen menneisyyden ilmiöitä ensikäden lähteiden kautta kriittisesti ja rakennan tulkintojen pohjalta historiaesityksen nykyhetken lähtökohdista käsin.

Populistista oikeistoa poliittisena ilmiönä on tutkittu akateemisissa yhteisöissä niin kvantitatiivisin kuin kvalitatiivisin metodein. Ensin mainittuun lähestymistapaan on kuulunut erilaisten kvantifioitavien tilastotietojen hyödyntäminen, tarkastelemalla esimerkiksi eri valtioiden lukuja työttömyydestä ja maahanmuutosta. Näiden lukujen pohjalta on sitten pyritty rakentamaan teorioita populismin viimeaikaisen nousun selittämiseksi. Teoriat ja teoreettinen viitekehys ovat kuitenkin tutkielmassani vain pienessä ja tarkkaan rajatussa sivuroolissa. Siteeraan työni kannalta relevantteja teorioita, joita tutkijat ovat kehittäneet, mutta ne eivät ole ensisijaisessa roolissa tutkielmassani, vaan aineisto ja sen tulkitseminen on ensisijaista.

Koska työssäni yhdistyvät monet eri temaattiset osa-alueet, historiakuvat, puoluepolitiikka, ideologiat, media, niin monia tutkimuksellisia lähestymistapoja olisi ollut valittavissa. Aiemmin mainitsemallani Behnischillä oli työssään käytössä luokittelujärjestelmä, jolla hän kategorisoi uutisia sävyerojen mukaan, mutta minun tapauksessani tällaisen järjestelmän käyttäminen olisi ollut kuormittavuudessaan epäkäytännöllistä, johtuen artikkelien valtavasta kokonaismäärästä. Diskurssianalyysi olisi myös voinut teoreettisena viitekehysenä tulla kyseeseen, mutta olen tullut siihen tulokseen, ettei sellainen palvele tämän tutkimuksen päämääriä parhaalla mahdollisella tavalla, koska sitten minun olisi pitänyt kapeasti keskittyä diskursseihin. Ylipäänsä lopputuloksesta olisi helposti voinut tulla vaikeasti ymmärrettävissä, selitettävissä ja hallittavissa oleva kokonaisuus, jos eri lähestymistapoja olisi lähdetty kokeilevasti yhdistelemään, koska tematiikkani jo itsessään muodostaa niin moniulotteisen kokonaisuuden.

Koska maisterintutkielmani on ensisijaisesti historian tutkimus, niin valitsin historian tutkimukselle ominaiset kvalitatiiviset metodit, joiden ytimessä kriittinen tulkinta ja ilmiöiden ymmärtäminen ovat. Pyrkimyksenäni on täten media-aineistoa lähdekriittisesti tulkitsemalla kasvattaa ymmärrystä oikeistokonservatismista poliittisena ilmiönä. Ratkaisu on perusteltu paitsi tutkimuksellisista myös käytännöllisistä syistä. Kokonaisuudesta tulee tällä tavoin yksinkertaisempi ja selkeämpi, mikä on hyvä asia

sekä tutkijalle että lukijalle. Seuraavassa alaluvussa paneudun tutkielmani kannalta tärkeimpiin käsitteisiin ja määritelmiin.

1.4 Käsitteitä ja määritelmiä

Tutkielmani kannalta olennaisinta on perehtyä populismin, radikalismin, ekstremismin ja äärioikeistolaisuuden määritelmiin, koska tutkimiani puolueita on kuvattu näillä termeillä. *The Populist Radical Right* -kirjassa erilaisia määritelmiä ja niihin liittyvää pohdintaa oli runsaasti ja näkökulmien kirjo laaja, joten esittelen seuraavaksi joitain näistä määritelmistä.

Cas Mudde kutsui esimerkiksi FPÖ:tä osuudessaan populistisen radikaalin oikeiston edustajaksi. Populistisen radikaalin oikeiston ydinideologian määrittivät nativismi, autoritäärisyys ja populismi: nativismi oli sekoitus ksenofobiaa ja nationalismia, autoritäärisyys näyttäytyi lain ja järjestyksen korostamisena ja sosiaalisten ongelmien hahmottamisena turvallisuusongelmina ja populismissa yhteiskunta oli jaettu kahteen osaan eli puhtaaseen kansaan ja korruptoituneeseen eliittiin. Poliitiikan oli populistien mielestä ilmentettävä niin sanottua kansan tahtoa ja populistit olivat se kansan ääni, kun taas valtuutetut muodostivat poliittisen luokan, joka johti kansan harhaan. Mudden määritelmän mukaan nativismissa jako tapahtui hyviin omiin kansalaisiin ja pahoihin muukalaisiin, mutta populismissa jako suoritettiin kansan sisällä: hyvä kansa vastaan paha eliitti.⁹

Mudde ajatteli, että puolueen oli täytettävä kaikki kolme kriteeriä samanaikaisesti, jotta sen olisi voinut lukea osaksi populistista radikaalia oikeistoa. Täten hänen mielestään AfD ei ollut ei-nativistisena kuulunut puolueperheeseen ennen vuotta 2015, jolloin Frauke Petry oli noussut AfD:n johtoon ja oli muuttanut puolueen radikaalin oikeistolaiseksi. Perussuomalaisetkaan ei täyttänyt Mudden määritelmää.

Mielenkiintoinen oli samaten kirjoittajan näkemys siitä, ettei populistinen radikaali oikeisto ollut osa oikeistoa sosioekonomisesti, vaan sillä oli käytössään hybridistrategia, johon kuului vähemmän säätelyn ja alhaisempien verojen ajaminen, talousnationalismi ja niin sanottu hyvinvointichauvinismi, millä tarkoitettiin omien kansalaisten suosimista julkisten palveluiden strukturoinnissa. Kuitenkin se oli osa oikeistoa sikäli, että epätasa-arvoisuus nähtiin luonnollisena seikkana, johon ei lainsäädännöllisesti tullut puuttua.¹⁰

⁹ Mudde 2017: 4-5.

¹⁰ Mudde 2017: 5-6.

Mudden käsitykset olivat yllättäviä ja herättivät ajatuksia: kenties hän piti Perussuomalaisia ei-nativistisena puolueena, sillä autoritäärisyys ja populismi olivat ja ovat tänäkin päivänä osa puolueen aatemaailmaa, mikä on näyttäytynyt esimerkiksi lain ja järjestyksen merkityksen korostamisena ja valtapuolueiden vastaisena retoriikkana. Populistisen radikaalin oikeiston ja tavanomaisen maltillisen porvarillisen oikeiston suhdetta on samaten kiinnostava pohdiskella. Ensin mainittu on kyllä selkeästi ottanut talouslinjauksissaan vaikutteita viimeksi mainitulta ja ajaa osittain samoja asioita talouspoliittisesti, mutta näiden kahden suhde ei missään nimessä ole yksiselitteinen tai epäproblemaattinen. Kenties populistista radikaalia oikeistoa ja maltillista oikeistoa yhdistää olennaisimmin juuri samankaltainen tasa-arvokäsitys, joka eroaa selvästi vasemmistopuolueiden vastaavasta: lopputulosten tasa-arvoon pyrkiminen yhteiskunnassa ei ainakaan tule kysymykseenkään.

Elisabeth Carter analysoi myös oivaltavassa artikkelissaan, joka oli Mudden kokoamassa kirjassa, poliittisen laitoikeiston määritelmiä. Carter käytti nimitystä ”extremism”, jonka suomensin suoraan ekstremismiksi, jotta alkuperäinen ajatus välittyisi mahdollisimman tehokkaasti. Hänestä nationalismi, ksenofobia, rasismi ja vahvan valtiovallan ajaminen olivat mahdollisia ja joskus jopa välttämättömiä ominaisuuksia oikeistoekstremisteille, mutta epädemokraattisuus, jonka ilmentymiä äsken mainitut ominaisuudet olivat, oli välttämätön mutta ei riittävä oikeistoekstremismin ominaisuus. Rasistiset puolueet olivat oikeistosiiven ekstremistisiä puolueita, mutta kaikki oikeistoekstremistiset puolueet eivät olleet rasistisia. Samaten kaikissa oikeistosiiven ekstremistisissä puolueissa oli epädemokraattista ainesta, mutta kaikki epädemokraattista ainesta sisältäneet puolueet eivät olleet oikeistoekstremistisiä. Carterin mielestä fasismikin oli oikeistoekstremismin mahdollinen manifestaatio, mutta kaikki oikeistoekstremistit eivät olleet fasisteja. Hänestä kaksi oikeistoekstremismin kaksi olennaista, epädemokraattista elementtiä olivat demokraattisen oikeusvaltion ja ihmisten välisen tasa-arvon hylkääminen. Parlamentarismien, pluralismin ja puolueiden vastustaminen, vahvan valtion ja johtajan ajaminen, laki ja järjestys ja militarismi olivat kaikki demokraattisen oikeusvaltion torjumisen manifestaatioita. Nationalismi, ksenofobia, rasismi, etnosentrisyys ja eksklusio olivat taas ihmisten välisen tasa-arvon periaatteen hylkäämisen ilmentymiä.

Kirjoittaja huomautti vielä, ettei tällainen määrittely kertonut juuri mitään sitä edustavien puolueiden ohjelmasta tai politiikasta.¹¹

Carter kiinnitti myös huomiota siihen, että joidenkin tutkijoiden, kuten Cas Mudden, nykyaikana äärioikeistolaisista käyttämä sana ”radikaali” oli ongelmallinen, koska sillä oli kutsuttu niin monenlaisia ryhmittymiä historiassa. Carter totesi, että Saksassa radikaali tarkoitti perustuslakisuojaviraston näkökulmasta ryhmiä, jotka kritisoiivat perustuslakia, mutta eivät käyttäytyneet epädemokraattisesti. Sen sijaan epädemokraattiset ryhmittymät laskettiin ekstremistisiksi ja olivat siten laissa kiellettyjä. Populisti-sanana viimeaikaista käyttöä kirjoittaja kritisoi siksi, että populismi viittasi enemmän poliittisiin tyyliseikkoihin kuin ideologiaan, eikä sen avulla siten voinut määritellä erillistä puolueperhettä. Kaikki äärioikean puolueet eivät olleet populistisia ja kaikki populistit eivät olleet poliittisesti äärioikealla.¹²

Näiden havaintojensa jälkeen Carter siirtyi oman luokittelunsa luomiseen. Kaikki Euroopan oikeistoekestremistiset puolueet kattaneelle luokittelulle hän asetti useita kriteerejä: sen tuli olla ajan tasalla, kategorioiden tuli kattaa kaikki puolueet, kategorioiden tuli sulkea toisensa pois ja luokittelun piti kuvata koko äärioikean puolueperheen laajaa kirjoa. Kirjoittajan vaihtoehtoinen typologia äärioikean kuvaamiseksi sisälsi kolme erilaista ulottuvuutta, joiden avulla puolueita arvioitiin. Ensimmäisenä oli suhtautuminen maahanmuuttoon, toisena rasistiset asenteet ja kolmantena käsitykset liittyen demokratiaan ja parlamentarismiin.¹³

FPÖ:n tapauksessa Carter tuli siihen tulokseen, että se kuului luokittelussa kolmanteen kategoriaan eli autoritäärisiin ja ksenofobisiin puolueisiin, jotka olivat radikaalin ksenofobisia, ”kulturistisia”, ne vaativat yhteiskunnallisia reformeja ja suurempaa valtion roolia, mutta vähemmän demokratiaa ja pluralismia. Kolmanteen ryhmään kuuluneet puolueet eivät hyväksyneet yhteiskunnan demokraattista järjestystä, mutta eivät myöskään suoralta kädeltä torjuneet sitä. Lisäksi ne olivat kriittisiä vallitsevia instituutioita ja yksilönvapauksia kohtaan. Ne ajoivat uudistuksia, joiden tavoitteena oli toimeenpanovallan vahvistaminen ja demokraattisen järjestyksen legitimitetin murentaminen. ”Kulturismilla” Carter taas tarkoitti uudenlaista rasismia, jonka edustajien mukaan läntinen sivilisaatio oli ylivoimainen sen kulttuurin, ei valkoisen

¹¹ Carter, Elisabeth: ”Party ideology”, artikkeli kirjassa Mudde, Cas, ”The Populist Radical Right”, Routledge, New York 2017: 30-32.

¹² Carter 2017: 35-36.

¹³ Carter 2017: 39-40.

rodun, vuoksi. Monikulttuurisuus vaaransi kulturistien mielestä eri kulttuureiden toisistaan erilliset identiteetit.¹⁴

FPÖ ei ideologialtaan ollut Carterin mukaan fasistinen, mutta fasismiin saatettiin puheissa viitata, mistä esimerkkinä kirjoittaja mainitsi Jörg Haiderin kehu kolmannen valtakunnan työllisyyspolitiikalle. FPÖ:n näkemyksenä oli, että kasvava maahanmuutto aiheutti työttömyyttä, ja se vaati ulkomaalaisten kansalaisuuden peruuttamista. Vuoden 1997 puolueohjelmassa kansallisidentiteetti ja sen puolustaminen asetettiin arvomaailman keskiöön. Carter myös kertoi, ettei FPÖ käyttänyt retoriikassaan kansallissosialistista termiä ”Volksgemeinschaft”, joka tarkoitti ”kansankokonaisuutta”, vaan ”pastoraalista” eli idyllistä ja kotimaista käsitettä nimeltä ”Heimat”, joka tarkoitti kotimaata. Itävallan oikeutta omaan kulttuuri-identiteettiin korostettiin FPÖ:ssä ja monikulttuurisuus hylättiin, koska se sai aikaan sosiaalisia konflikteja. FPÖ:ssä oli myös järjestelmänvastaisuutta, joka näyttäytyi haluna puuttua yksilöiden oikeuksiin ja toimeenpanovallan vahvistamiseen liittyvinä pyrkimyksinä. Puolueessa haluttiin poistaa kanslerinvirka Itävallassa ja perustaa sen tilalle vahva presidenttiys, minkä lisäksi hallituksen kokoa haluttiin pienentää ja vahvojen puolueiden asemaa heikentää ja suoria kansanäänestyksiä tukea.¹⁵ Osittain nämä Carterin toteamat FPÖ:n tavoitteet kuulostivat keskenään ristiriitaisilta, sillä valtiovallan vahvistaminen ja kansanäänestysten samanaikainen tukeminen eivät päämäärinä palvelleet toisiaan, mutta tämä seikka vain havainnollisti sitä tosiasiaa, miten vaikeaa oikeistokonservatiivisten puolueiden määrittely akateemisessa mielessä oli.

Vaikka Carter ei ollut sisällyttänyt luokitteluunsa AfD:tä, koska hänen artikkelinsa oli kirjoitettu juuri ennen puolueen perustamista, vuonna 2011, niin oman näkemykseni mukaan nykyisen AfD:n voisi luokitella Carterin kategorioista neljanteen eli uusliberalistisiin ksenofobisiin puolueisiin. Samaan europarlamenttiryhmään AfD:n kanssa kuuluu niin autoritäärisiä kuin myös uusliberalistisia ksenofobisia puolueita. Kuitenkin ottaen huomioon AfD:n tausta eurokriittisenä talousasioihin keskittyvänä puolueena, niin mielestäni uusliberalismi on lähempänä puolueen ydinfilosofiaa edelleen kuin autoritäärisyys.

¹⁴ Carter 2017: 58.

¹⁵ Carter 2017: 40-54.

Jos palataan vielä hieman populismin käsitteeseen, niin voidaan todeta, että populismilla sanana on negatiivinen konnotaatio, se herättää kielteisiä mielikuvia ja sitä käytetään leimaavasti. Kuitenkin kun kävin läpi aineistoa, huomasin, että populistieiksi kutsutut poliittiset toimijat käyttivät joskus itsestäänkin tätä nimitystä, luultavasti itseironisesti. Populismin määrittely ei ole yksinkertaista, sillä samaan tapaan kuin monet muutkin poliittiset ilmiöt, se ei ole ideologiana kovin selvärajainen, jos sitä voi ideologiana pitää ylipäänsä. Siitä on olemassa sekä poliittisen akselin vasemman että oikean laidan variantti, ja tutkimuksessani keskityn luonnollisesti jälkimmäiseen, jonka ilmentymiä AfD ja FPÖ ovat. Käsitteen määritteli Jan-Werner Müller, joka oli Princetonin yliopiston politiikan professori, kirjassaan¹⁶ melko samalla tavalla kuin aiemmin mainittu Cas Mudde. Müllerin mukaan populismia määritteli yleisesti paitsi demokratian, liberalismien ja elitismin vastustaminen myös moralismi: vain populistiset puolueet tiesivät mikä ”oikean kansan” tahto kulloisessakin valtiossa oli ja pystyivät sen toteuttamaan. Liberalismivastaisuus manifestoitui siis ennen kaikkea ottamalla moniarvoisuus hyökkäyksen kohteeksi, sillä kaikki kansalaiset eivät edustaneet todellista kansaa, vaan osa oli suljettu pois sen piiristä, totesi Müller kirjassaan. Populismin voisi toisin sanottuna pelkistää kuvata ydinrakenteeltaan yhdistelmäksi illiberaalia ja moralistista ajattelua. Tosin, kuten Hans-Georg Betz ja Carol Johnson panivat osuvasti merkille artikkelissaan¹⁷, oikeistopopulistit olivat ironisesti onnistuneet profiloitumaan liberalismien tukijoiksi puolustamalla aggressiivisesti retoriikassaan länsimaista kulttuuria ja sen arvoja, vaikka he siis de facto vastustivat liberalismia ihmisoikeuksineen ja oikeusvaltioperiaatteineen.

Paul Taggart, joka toimi politiikan professorina Sussexin yliopistossa, sen sijaan käytti nimitystä ”new populism” eli ”uusi populismi” ajankohtaisista oikean laidan puolueista, koska ne yhdistivät yhteiskunnallisen protestin ”new politicsin”, ”uuden politiikan”, politiikanvastaiseen henkeen. Uudet populistit olivat poliittisesti oikealla ja vastustivat järjestelmää, mutta he kuitenkin olivat valtavirrassa ja populistisia. Sitä saattoi nimittää uudeksi, koska se oli riippuvainen tietystä historiallisesta ja poliittisesta kontekstista, se oli nimittäin sidottu useiden ”metanarratiivien” lopun kanssa yhteen. Näitä olivat kylmän sodan, kommunismin, hyvinvointivaltioiden ja teollistumisen aikakauden päättymisen. Uusi populismi oli uutta myös siksi, koska se oli syntynyt samalla tavalla kuin muut uuden politiikan edustajat, kuten esimerkiksi ympäristöliike: ilmiö oli

¹⁶ Müller, Jan-Werner: ”Mitä on populismi?”, Niin ja näin, Tampere 2017.

¹⁷ Betz, Hans-Georg, Johnson, Carol: ”Against the current – stemming the tide”, artikkeli kirjassa Mudde, Cas, ”The Populist Radical Right”, Routledge, New York 2017: 74.

seurausta ”sodanjälkeisen sopimuksen”, johon olivat kuuluneet sosiaalidemokratia, hyvinvointivaltio, keynesiläisyys ja korporatismi, murentumisesta. Uuden populismin ydindilemma oli se, miten oli mahdollista toimia tehokkaasti puolueena, kun lähtökohtana oli puoluejärjestelmän vastustaminen. Taggartin mukaan puolue ei täyttänyt uuspopulismin määritelmää, jos se ei herättänyt mielikuvaa yhdestä vahvasta johtajasta.¹⁸ Tällä tavalla määriteltynä FPÖ todella oli uuspopulistinen, sillä puolue henkilöityi vahvasti Haideriin 1990-luvulla ja myöhemmin 2000-luvulla Stracheen, mutta saksalainen AfD ei sen sijaan ollut, koska sillä ei ollut yhtä vahvaa johtajaa, vaan useita merkittäviä johtohenkilöitä, esimerkiksi vaalivuonna 2017.

Yhtä lailla tärkeää on muotoilla määritelmä oikeistokonservatismille, koska käytän ensisijaisesti tätä nimitystä tutkimistani puolueista. Oikeistokonservatismi näen oikeistolaisena politiikkana, joka pyrkii ensisijaisesti olemassa olevien yhteiskunnallisten rakenteiden säilyttämiseen, ja jossa painotetaan traditioiden ja jatkuvuuden merkitystä. Oikeistolaisuus taas tässä yhteydessä tarkoittaa laajaa porvarillista ideologista kokonaisuutta, joka toimii aatteellisenä vastakohtana poliittiselle vasemmistolaisuudelle, ja jossa keskiössä ovat yleisesti esimerkiksi individualismi kollektivismiin sijaan, sääntelyn ja byrokratian vähentäminen, kapitalismi ja taloudellisen uusliberalismin vaikutteet. Kuten aiemmin mainitsin, niin kaikki tutkijat eivät lue vaikkapa FPÖ:tä yksiselitteisesti osaksi talousoikeistoa, mutta minun näkemykseni mukaan yhdistävät tekijät ovat merkitsevämpiä kuin erottavat talouspoliittisessa ajattelussa.

Kuten yllä olevasta huomataan, niin tutkimistani puolueista voidaan käyttää monenlaisia erilaisia nimityksiä, eikä yksimielisyyttä oikeasta terminologiasta ole laitaoikeiston puolueperheen tapauksessa. Niitä voi kutsua populistisen, ekstremistisen, ääri- tai radikaalioikeiston edustajiksi, mutta kaikilla termeillä viitataan pohjimmiltaan samaan poliittiseen ilmiöön, joka on vakiinnuttanut asemansa demokraattisin keinoin Euroopan parlamenteissa. Vaikka erilaisten käsitteiden laaja skaala voi aiheuttaa hämmennystä, niin määrittelyistä käytävä keskustelu on olennaista, sillä kaiken tutkimuksen peruslähtökohta on käsitteiden määrittely tavalla tai toisella.

¹⁸ Taggart, Paul: ”New populist parties in Western Europe”, artikkeli kirjassa Mudde, Cas, ”The Populist Radical Right”, Routledge, New York 2017: 159-163.

Sana, jota myös käytän maisterintutkielmassani paljon, on ”stigma”. Cambridgen sanakirjassa ”stigma” määritellään yksinkertaiseksi vahvaksi paheksunnan tunteeksi, jonka suurin osa yhteisön jäsenistä jakaa¹⁹. Käytän sanaa tutkielmassani laajasti sosiaalisesti leimaavista ilmiöistä.

On myös useita tutkielmani kannalta olennaisia saksankielisiä sanoja, joille ei ole olemassa suoria suomennoksia, jotka välittäisivät saman viestin. Yksi näistä on jo aiemmin mainittu ”Burschenschaft”, jonka olen suomentanut käyttäen sanaa ”veljeskunta”. Toinen samankaltainen on termi ”völkisch”, jolla viitataan Saksassa 1800-luvulla alkunsa saaneeseen kansallisromantiikkaan, jonka Hitler omaksui 1900-luvulla, minkä vuoksi sanaan liitetään edelleen varsin voimakkaita kielteisiä merkityksiä. Tutkimiani puolueita syytettiin vuonna 2017 monissa artikkeleissa ”völkischin” aateperinnön tukemisesta, mikä oli vakava syytös saksankielisessä kontekstissa. Jo aikaisemmin mainittu ”Volksgemeinschaft” on myös tärkeä termi, sitä käytettiin jo 1800-luvulla Saksassa ja niin sanotun konservatiivisen vallankumouksen aikaan Weimarin tasavallassa, minkä jälkeen kansallissosialistit ottivat sanan käyttöön. Suomennos sille on ”kansankokonaisuus”, missä muodossa suomalaiset fasistit omaksuivat sen maailmansotien välisenä aikana, mutta historiansa vuoksi sitä on pidettävä värityneenä ja leimaavana terminä. Seuraavaksi luodaan katsaus tutkimieni puolueiden historiaan.

1.5 AfD:n ja FPÖ:n historia

Alternative für Deutschlandin eli AfD:n historia oikeistopuolueena on varsin lyhyt mutta sitäkin mielenkiintoisempi. Puolue perustettiin vuoden 2012 lopussa ja jo 2017 siitä tuli parlamenttivaaleissa kolmanneksi suurin ryhmittymä 12,6 prosentin äänisaaliilla. Vuoden 2021 Bundestagin vaaleissa AfD:n suosio laski ja se saavutti 10,3 prosentin osuuden kaikista äänistä, pudoten viidenneksi suurimmaksi puolueeksi.²⁰ Se syntyi tyytymättömyydestä Merkelin keskustalaiseen politiikkaan ja Saksan rooliin maanosan taloudellisena voimatekijänä kolmen eurooppalaisen kriisin keskellä: talous-, pakolais- ja brexit-kriisin. AfD:n perustivat tehokkaasti verkostoituneet euroskeptiset intellektuellit, jotka saivat vastakaikua samanhenkisiltä ihmisiltä. Yksi

¹⁹ ”Stigma”, osoitteessa dictionary.cambridge.org, julkaisupäivämäärä tuntematon, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/stigma>, sivulla käyty 8.11.2021.

²⁰ ”Bundestagswahl 2021: Ergebnisse”, osoitteessa [bundeswahlleiter.de](https://www.bundeswahlleiter.de), julkaisupäivämäärä tuntematon, <https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse.html>, sivulla käyty 8.10.2021.

perustajajäsenistä oli toiminut Frankfurter Allgemeine Zeitungin päätoimittajana, toinen ministeriön johdossa ja kolmas makrotaloustieteen professorina.²¹

Vuoden 2013 liittovaltiovaaleissa puolue ei vielä onnistunut ylittämään viiden prosentin äänestyskynnystä, mutta seuraavana vuonna se nousi Euroopan parlamenttiin. Merkelin päätös ottaa vastaan suuret määrät pakolaisia vuonna 2016 vauhditti populistin kannatusnousua, joten AfD oli vuoteen 2018 mennessä saanut edustajia miltei kaikkiin alueparlamentteihin Saksassa. Sen kannatus on ollut erityisen vahvaa entisen Itä-Saksan alueella ja keski-ikäisten miesten keskuudessa. Prekariaatti, keskiluokka ja perinteisiä kulttuuriarvoja korostavat traditionalistit ovat olleet puolueen aktiivisimpia äänestäjiä. Olemassaolonsa aikana AfD on johtajavaihdosten myötä muuttunut lähinnä euroaluetta kritisoivasta talousryhmästä perinteisemmäksi populistiseksi oikeistolaispuolueeksi, mikä on näkynyt koventuneena retoriikkana esimerkiksi maahanmuuttoa kohtaan. Tämä ei ole kuitenkaan estänyt sitä menestymästä, mikä osoittaa sen, että Saksan valtakunnanpolitiikassa, aivan kuten Itävallankin, on tapahtunut murros, jossa oikeiston populismista on tullut yleisemmin hyväksyttyä.²²

Vaalivuoden 2017 tammikuussa sattui vakava kohu, joka vaikutti AfD:n julkisuuskuvaan vahingollisesti. Thüringenin paikallisjohtaja Björn Höcke piti Dresdenissä puolueen nuorisojärjestön tilaisuudessa huomiota herättävän puheen, jossa hän vaati Saksan toisen maailmansodan muistelupolitiikan täyskäännöstä. Hän nimitti saksalaisia ainoaksi kansaksi, joka oli pystyttänyt häpeän muistomerkkin pääkaupunkiinsa, millä Höcke viittasi juutalaisvainojen muistomerkkiin Berliinissä. Lisäksi hän kutsui Dresdenin pommituksia sotarikoksiksi ja vertasi niitä Hiroshiman ja Nagasakin pommituksiin. Liittopresidentti Richard von Weizsäckerin toisen maailmansodan päättymistä juhlistaneesta puheesta Höcke käytti ilmaisua ”puhe omaa kansaa vastaan”. Höcke myös peräänkuulutti saksalaisten oikeutta kansalliseen ylpeyteen koskien sen omia historiallisia saavutuksiaan.²³

²¹ Lees, Charles: ”The ‘Alternative for Germany’: The rise of right-wing populism at the heart of Europe”, artikkeli kirjassa Politics vol. 38., Sage Publications 2018: 295-310.

²² Lees 2018: 295-310.

²³ ”Höcke-Rede im Wortlaut”, osoitteessa tagesspiel.de, julkaistu 19.1.2017, <https://www.tagesspiegel.de/politik/hoecke-rede-im-wortlaut-gemuetszustand-eines-total-besiegten-volkes/19273518.html>, sivulla käyty 8.10.2021.

Puhe herätti ymmärrettävästi heti varsin voimakkaita reaktioita lehdistössä. Bildissä Höckeä sanottiin suorasukaisesti AfD-natsiksi²⁴, minkä lisäksi lehdessä julkaistiin kysely, jonka mukaan 56 prosenttia saksalaisista kannatti AfD:n asettamista perustuslakisuojaviraston tarkkailun alle²⁵, mikä olisi ollut järeä toimenpide. Bildissä kerrottiin toisessa artikkelissa vielä, että *vice.com* oli julkaissut tietovisan, jossa pystyi kokeilemaan, onnistuiko Höcken puheet erottamaan Hitlerin ja Himmlerin lausunnoista.²⁶ FAZ:issa puhetta kuvailtiin ”erityislaatuiseksi harha-askeleeksi” ja Höcken puhetavasta käytettiin nimitystä ”Rechtsaußen”, millä viitattiin poliittisen oikeiston äärilaitaan. Lehdessä myös nostettiin esiin, että puhe pidettiin oluttuvassa.²⁷ Tämä viimeksi mainittu sanavalinta oli merkitsevä sikäli, että sillä saatettiin viitata Hitlerin oluttupavallankaappaukseen vuodelta 1923. Puheella ja siitä syntyneellä kohulla oli merkittävä vaikutus vaalivuoden AfD:n mediakuviin.

Freiheitliche Partei Österreichs eli FPÖ perustettiin Itävallassa jo vuonna 1956, mutta se pysyi pitkään pienpuolueena sosiaalidemokraattien ja konservatiivisen kansanpuolueen jakaessa vallan. Tilanne kuitenkin muuttui 1980-luvulle tultaessa, kun FPÖ:n kannatus alkoi nousta. Kehityksen taustalla oli useita tekijöitä: skeptisismi ja tyytymättömyys valtapuolueita kohtaan kasvoi arvojen murroksen, taloudellisten haasteiden, poliittisten skandaalien ja teknokraattisuuden lisääntymisen myötä, minkä lisäksi Jörg Haider nousi 1980-luvun loppupuolella FPÖ:n johtoon ja äänestäjien suosioon karismallaan. Tuloksena oli se, että vuonna 1986 puolueen paikkaluku parlamentissa nousi puolella ja prosentuaalinen kannatus likimain kaksinkertaistui edellisvaaleihin nähden. Tämä oli kuitenkin vasta alkua, sillä kasvua jatkui parlamenttivaaleissa koko 1990-luvun ajan ja se huipentui vuoden 1999 puolueen kaikkien aikojen parhaaseen suoritukseen, joka oli 26,9 prosenttia äänistä. 2000-luvulle tultaessa suosio kuitenkin laski pahasti, mikä johtui hallitusvastuusta.²⁸

²⁴ Wagner, Franz-Josef: ”Betrifft: Björn Höcke, AfD-Nazi”, osoitteessa bild.de, julkaistu 18.1.2017, <https://www.bild.de/news/standards/franz-josef-wagner/betrifft-hoecke-49845038.bild.html>, sivulla käyty 8.10.2021.

²⁵ Merholz, Anne: ”Für so gefährlich halten die Deutschen die AfD”, osoitteessa bild.de, julkaistu 31.1.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/umfrage-afd-verfassungsschutz-50039792.bild.html>, sivulla käyty 8.10.2021.

²⁶ ”Er ist wieder da!”, osoitteessa bild.de, julkaistu 19.1.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/politik-inland/hoecke-reaktionen-49849598.bild.html>, sivulla käyty 13.10.2021.

²⁷ Bender, Justus: ”Ein besonderer Fehltritt”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 27.1.2017, https://fazarchiv.faz.net/faz-portal/document?uid=FAW_FW201701275050048, sivulla käyty 8.10.2021.

²⁸ Heinisch, Reinhard: ”Austria: The Structure and Agency of Austrian Populism”, artikkeli kirjassa Albertazzi Daniele, McConnell Duncan, ”Twenty-First Century Populism. The Spectre of Western European Democracy”, Palgrave MacMillan, London 2008: 67-83.

Pitkän historiansa takia FPÖ:n aatepohjassa on tapahtunut siirtymiä ajan kuluessa. Perinteisesti se on houkutellut äänestäjikseen talouden vapauttamisen kannattajia, libertaareja ja klerikalismien vastustajia, kuten esimerkiksi akateemikkoja ja yrittäjiä. Lisäksi yhden ryhmän ovat muodostaneet pangermanistit, joista osa on ollut äärioikeistolaisia uusnatseja. Nyttämmin tärkeiksi teemoiksi ovat muodostuneet itävaltalaisen isänmaallisuuden ja maan perinteisten kulttuuriarvojen korostaminen ja monikulttuurisuuden vastustaminen. Nationalismi on siis aina ollut olennainen osa puolueen agendaa, mutta sen ilmenemismuoto on muuttunut, mihin syynä on Itävallan monimutkainen asema eri kulttuurialueiden risteyskohdassa. Kaksoismonarkian aikaan Itävaltalla ei ollut oikein omaa erillistä identiteettiään, sen jälkeen seurasi Saksaan assosioitumisen vaihe, joka taas johti sodanjälkeiseen erillisyyssajatteluun, johon pangermanistit eivät olleet tyytyväisiä. Nykyään taas Saksasta on tullut liiankin monikulttuurinen, joten se ei enää sovi esikuvaksi FPÖ:n nationalisteille.²⁹

Jo aiemmin siteeratussa Elisabeth Carterin artikkelissa todettiin, että FPÖ oli kaikista Euroopan oikeistokestremistisistä puolueista parhaiten menestynyt 14,8 prosentin keskiarvolla, kun tarkasteltiin keskimääräistä vaalikannatusta vuosina 1979-2003. Ylipäänsä FPÖ:n edustama autoritääristen, ksenofobisten puolueiden ryhmä oli isoin, menestyksekkäin ja vaaleissa aktiivisin.³⁰ Vuonna 2017 Itävallan kansallisneuvoston vaaleissa saadun 25,9 prosentin huipputuloksen jälkeen FPÖ:n kannatus putosi vuoden 2019 ennenaikaisissa vaaleissa sangen paljon 16,2 prosenttiin, mutta asema maan kolmanneksi suurimpana puolueena onnistuttiin silti säilyttämään³¹. Kuten näistä luvuista huomataan, niin FPÖ on ollut vaaleissa suoriutumisella mitattuna erittäin menestysekäs oikeistokonservatiivinen puolue kategoriassaan.

Tutkijat ovat muotoilleet monenlaisia teorioita oikeistokonservatiivisten puolueiden, kuten esimerkiksi AfD:n ja FPÖ:n, viimeaikaisen menestyksen selittämiseksi. Roger Eatwell, joka oli Bathin yliopiston politiikan professori, teki havainnollistavassa artikkelissaan yhteenvedon kymmenestä suositusta teoriasta, joista puolet edusti kysyntä- ja puolet tarjontapuolen teorioita. AfD:n ja FPÖ:n historiallista kehitystä ymmärtääkseen on hyödyllistä luoda katsaus artikkelin pääajatuksiin. Kysyntäpuolen teorioita Eatwellin kirjoituksessa olivat seuraavat: yhteen asiaan keskittyvä, protesti, sosiaalinen hajoaminen, käänteinen jälkimaterialismi ja taloudellinen intressi.

²⁹ Heinisch 2008: 67-83.

³⁰ Carter 2017: 61-63.

³¹ "Nationalratswahl 2019", osoitteessa [bmi.gv.at](https://www.bmi.gv.at/412/Nationalratswahlen/Nationalratswahl_2019/start.aspx), julkaistu 16.10.2019, https://www.bmi.gv.at/412/Nationalratswahlen/Nationalratswahl_2019/start.aspx, sivulla käyty 8.10.2021.

Ensimmäisessä korostettiin sitä, että tiukan maahanmuuttopolitiikan kysyntä oli mahdollistanut oikeiston kasvun, toisessa painotettiin protestia selittävänä tekijänä, kolmannessa perinteisten sosiaalisten rakenteiden hajoamista pidettiin etnisen nationalismin vetovoimaisuuden syynä, neljännessä jälkimaterialismin koettu irrelevanttius oli aiheuttanut kaipuun materialismia kohtaan ja viidennessä korostettiin sitä, että ihmiset äänestivät oikeistoa, koska he kokivat, että oikeiston euro- ja maahanmuuttokriittisyys suojelivat kotimaisten työntekijöiden taloudellisia intressejä.³²

Tarjontapuolen teorioita Eatwellin analyysissä olivat seuraavat viisi: poliittinen mahdollisuusrakenne, mediateesi, kansalliset traditiot, ohjelmateesi ja karismaattinen johtaja. Ensimmäisessä painotettiin valtapuolueiden ohjelmien ja toimien vaikutuksia ja poliittisia instituutioita protestipuolueiden syntyprosessissa, toisessa kiinnitettiin huomiota median rooliin, kolmannessa oikeiston menestyksen mahdollisti esiintyminen kansallisten perinteiden puolustajana, neljännessä menestyksen salaisuutena pidettiin maahanmuuttokriittisyyden yhdistämistä vapaiden markkinoiden talouspolitiikkaan ja viidennessä nostettiin esille karismaattinen johtaja, joka sekä vetosi äänestäjiin että toimi puolueen koossapitävänä voimana.³³ Tutkielmani tematiikan vuoksi erityisen kiinnostava on kirjoittajan mainitsema mediateesi, ja palaan median rooliin myöhemmin johtopäätöksissä.

Lopuksi Eatwell esitti artikkelissaan vielä oman näkemyksensä, jota hän nimitti ”legitimiteetin, tehokkuuden ja luottamuksen hypoteesiksi”. Hänen mukaansa oikeiston kannatusnousu johtui kolmesta ilmiöstä, joita olivat ensinnäkin oikeiston legitimiteetin ja toiseksi ihmisten henkilökohtaisen tehokkuuden tunteen vahvistuminen.

Tehokkuuden tunteella tarkoitettiin sitä, että ihmiset kokivat pystyvänsä äänestämällä vaikuttamaan asioihin. Kolmantena ilmiönä oli vielä laskeva luottamus vallitsevaa järjestelmää kohtaan.³⁴ Teorioita oikeiston viimeaikaisen menestyksen syistä oli siis Eatwellin artikkelin perusteella monenlaisia, joista monet olivat sangen järkeviä, vaikka yksikään ei ehkä itsessään ollut selitysvoimaltaan riittävän vahva. Kirjoittajan oma selitysmalli sen sijaan oli tehokkuudessaan ja yksinkertaisuudessaan vakuuttava, koska se oli moniulotteisempi. Se teki myös AfD:n ja FPÖ:n suosiota poliittisena ilmiönä ymmärrettävämmän. Seuraavaksi siirryn aineisto-osuuteen ja aloitan tarkastelun AfD:n mediakuvista Saksassa.

³² Eatwell, Roger: ”Ten theories of the extreme right”, artikkeli kirjassa Mudde, Cas, ”The Populist Radical Right”, Routledge, New York 2017: 405-411.

³³ Eatwell 2017: 412-418.

³⁴ Eatwell 2017: 419-420.

2 AfD:n mediakuvat: natsisyytöksiä ja näkyvyyttä

2.1 Mediakuvat Frankfurter Allgemeine Zeitungissa

Ensimmäiseksi lehtilähteeksi AfD:n mediakuvien selvitystyössä valikoin Frankfurter Allgemeine Zeitungin, joka oli arvostettu laatu-julkaisu niin kotimaassaan kuin sen ulkopuolella. Koska tarkasteluväli maisterintutkielmassani on puoli vuotta, niin aloitan analyysini Saksan osalta huhtikuusta, sillä liittovaltion vaalit pidettiin syyskuussa. FAZ:in artikkelit olivat huomattavan pitkiä, minkä vuoksi valikoin joitain havainnollistavia esimerkkejä jokaiselta kuukaudelta.

Huhtikuu: aselepo AfD:n puoluepäivillä

Huhtikuussa FAZ:issa tärkeimpänä aiheena oli AfD:n Kölnin puoluepäivät, joista julkaistiin pitkä artikkeli. Lehdessä kirjoitettiin, että kaksi vuotta sitten puolue antoi kokoontumisessaan Essenissä itsestään hajanaisen kuvan ja tunnelma oli aggressiivisempi kuin nyt. Frauke Petry oli ennen puoluepäiviä ajanut Björn Höcken erottamista ja hallitukseen menemistä vaalien jälkeen, mutta nyt itse tilaisuudessa vallitsi FAZ:in mukaan ”Waffenstillstand” eli ”aselepo” Petryn ja hänen kilpailijansa, oppositiotyöskentelyä kannattaneen Alexander Gaulandin välillä. Yllätyksiltä ei kuitenkaan välttytty: Petry ilmoitti, ettei halunnut olla osa kärkiehdokastiimiä tulevilla vaaleilla, mutta päätti kuitenkin pitää johtoasemansa puolueessa niihin asti. Mielenosoituksien kerrottiin sujuneen rauhallisesti ja väkimäärän jääneen alle ennustetun 50 000 ihmisen, tunnelman ollessa ulkosalla kansanjuhlaa muistuttava. Paikalla oli peräti 4000 poliisia, mikä oli yksi korkeimmista luvuista kaupungin historiassa. Raportissa puoluepäivistä ei ollut erityisen huomiota herättäviä sanoja, lukuun ottamatta mielenosoittajien AfD:läisistä käyttämää termiä ”natsisiat”.³⁵

Kuukauden toisena artikkelina nostan esille uutisen ”AfD-poliitikkojen radikaaleista lausunnoista ennen puoluepäiviä”. Siinä kerrottiin Albrecht Glaserin, yhden AfD:n varapuheenjohtajista todenneen, ettei islaminusko tunnusta tai kunnioita uskonnonvapautta, ja koska muslimit suhtautuvat niin perusoikeuteen, niin heiltä on se oikeus otettava pois. AfD:n osavaltiopuheenjohtaja Petr Byson sen sijaan kritisoi joidenkin seurakuntien tapaa myöntää käännytetyille turvapaikanhakijoille kirkkoturvapaikka. Hänen mielestään kirkkoilta tuli ottaa veronkanto-oikeus tämän vuoksi pois. AfD:n liiketoimintajohtaja Hans-Holger Malcomeß taas oli pitänyt 1990-

³⁵ Lose, Eckart, Steppat, Timo: ”Kein guter Tag für Frauke Petry”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 23.4.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAS_SD1201704235119715?offset=&all=, sivulla käyty 22.10.2020.

luvulla esitelmiä sittemmin kielletyn uusnatsiorganisaation, Wiking-Jugendin, tilaisuuksissa. Poliitikko puolustautui ilmoittamalla järjestön ”uuskansallissosialistisen” luonteen tulleen selväksi hänelle vasta myöhemmin. Mainzista kirjoitettiin, että siellä AfD-poliitikkoa syytettiin kiihottamisesta kansanryhmää vastaan, koska hän oli väittänyt ”valehtelemisen olevan osa moskeijoiden päiväohjelmaa”.³⁶ FAZ:in uutisesta siis välittyi kuva AfD:stä kärjekkäiden kannanottojen puolueena, mutta niistä raportoitiin sangen hillitysti lehden sivuilla. Puoluetta ei kutsuttu kiistanalaisilla nimityksillä, vaan huomion kiinnitti sen sijaan se, miten tarkkaa teksti oli. Esimerkkinä tarkkuudesta voi mainita AfD-poliitikkojen yksityiskohtaiset toimenkuvanimikkeet.

Toukokuu: paikallisvaalit ja pienoistaidenumero

Toukokuussa palstatilaa sai erityisesti paikallisvaalit Nordrhein-Westfalenin eli NRW:n osavaltiossa, joista kerrottiin artikkelissa, joka oli otsikoitu nimellä ”Lauha tuulonen AfD:ssä”. AfD:n johtavat poliitikot kommentoivat tulosta yhteneväisesti, joten vaikutti siltä, että puolueessa vallitsi sillä hetkellä ainakin ”aselepo”, vaikka keskinäiset linjaerot olivat edelleen olemassa. Petryn mukaan oikeistokonservatiivien piti rajata ”marginaalissa olevat” ulos, mutta Gaulandin näkemyksen mukaan AfD oli myös protestipuolue, jolla oli ”hyvällä ja viisaalla vaalikampanjalla” mahdollisuus saada kannatus prosenttisuudeltaan kaksinumeroiseksi.³⁷ Kirjoituksessa kiinnitti huomion aselepo-sanankäyttö jälleen: sotatematiikkaan liittyvien termien yhdistäminen puolueeseen oli säännöllistä FAZ:issa.

Toisessakin artikkelissa paneuduttiin tilanteeseen NRW:ssä: käsittelyssä oli AfD:n vaalitulaisuus, jossa äänessä oli Frauke Petry ja aviomiehensä Marcus Pretzell, jonka puheeseen keskityttiin erityisesti. Uutisessa paljastettiin Pretzelliin olleen silloin epäiltyä sosiaaliturvapatoksesta, minkä lisäksi siinä kritisoitiin poliitikkoa mukaansatempaavuuden puutteesta, sekä siitä, että hänen käyttäytymisensä oli epäennustettavaa. Puhetta myös nimitettiin Pretzelliin ”pienoistaidennumeroksi”, jossa sarkasmi ja vakavat vaatimukset sekoittuivat. Kritiikki FAZ:issa oli diskreettiä ja välillä epäsuoraa, mikä näkyi siinä, että jyrkkiä ilmauksia vältettiin. Kuva, joka AfD:stä tästä

³⁶ ”Radikale Äußerungen von AfD-Politikern vor Parteitag”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 22.4.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZ_FD1201704225118816?offset=&all=, sivulla käyty 23.10.2020.

³⁷ ”Ein laues Lüftchen in der AfD”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 16.5.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZ_FD2201705165138889?offset=&all=, sivulla käyty 23.10.2020.

artikkelista välittyi, oli oppositiopuolueen, joka oli vähän kaikkia vastaan, etenkin valtaapitäviä.³⁸

Kesäkuu: juoksuhautataisteluita ja jännityskertomusjournalismia

Kesäkuussa käsiteltiin kasvavaa tyytymättömyyttä Frauke Petryä kohtaan ja kohuttuja kirjoituksia NPD-lehdessä. Uutisessa nimeltä ”Maierin opetuslasten kapina” todettiin suoraan, että Saksin osavaltiossa puolueväkeä ei miellyttänyt tapa, jolla Petry kohteli radikaaleja jäseniä. Kiistaa aiheutti erityisesti suhtautuminen Björn Höckeen, Jens Maieriin ja Pegida-liikkeeseen. Siinä myös kirjoitettiin pahaenteisesti, että oman valtapohjan (Petry oli saksilainen) murenemisesta ei ollut vielä yksikään johtohenkilö selvinnyt poliittisesti. Jens Maier toimi tuomarina osavaltio-oikeudessa Dresdenissä, mutta oli tästä huolimatta puolustanut perustuslain vastaista NPD-puoluetta ja Anders Breivikiä lausunnoissaan. Petry oli käynnistänyt menettelyn Maierin erottamiseksi puolueesta, ja nyt AfD-johtohenkilön vastustajat pyrkivät siihen, että koko ehdokaslista liittovaltiopäivävaaleja varten valittaisiin uudelleen, jotta Petryn ehdokkuus voitaisiin mitätöidä. Artikkelissa kiinnitti huomion radikaali-sanankäyttö useita kertoja eri yhteyksissä, kuten myös ekstremismistä puhuminen, joskaan ei AfD:stä puolueena puhuttaessa. Lisäksi Petryn todettiin olleen enemmän keskittynyt vastasyntyneen lapsena hoitamiseen kuin poliittisiin ”juoksuhautataisteluihin”, joten FAZ kuvaili tilannetta jälleen sotilaallisella ilmaisulla.³⁹

Toisessa artikkelissa, jonka kirjoitustyyliä oli hivenen jännityskertomuksen sävyjä, paneuduttiin NPD-lehden arveluttaviin julkaisuihin, joiden arveltiin olleen Björn Höcken laatimia. Julkaisuissa oli esimerkiksi ihannoitu kansallissosialistisen Saksan hallintoa. Toimittaja soitti numeroon, jonka väitetysti omisti ”Landolf Ladig”-nimimerkin takana oleva henkilö, mutta kun yhteydenotto lopulta onnistui, niin tavoitettu henkilö ei osoittautunutkaan Höckeksi. Vaikka puhelimitse tavoitettu ihminen väittikin voivansa todistaa olevansa ”Landolf Ladig”, niin hänellä ei kertomansa mukaan ollut aikaa lähettää todisteita FAZ:ille erinäisistä syistä. Kuitenkin NPD-lehden editori, joka oli myös perustuslain vastaisen puolueen aktiivi, totesi, että nimimerkin kirjoittaja ja puhelimesta tavoitettu eivät olleet yksi ja sama henkilö. Tapaus oli siis sangen mystillinen, eikä FAZ:in tutkivan journalismin keinoin saatu tässä artikkelissa lopullista selvyyttä asiaan. Justus Benderin kirjoittaman tekstin otsikossa AfD

³⁸ Steppat, Timo: ”Wenigstens dagegen”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 12.5.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZN_20170512_5012047?offset=&all=, sivulla käyty 26.10.2020.

³⁹ Locke, Stefan: ”Revolte der Maier-Jünger”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 9.6.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZ_FD2201706095157636?offset=&all=, sivulla käyty 27.10.2020.

rinnastettiin oikeistoekestremismi-sanan ja Björn Höcke natsi-sanan kanssa, mitkä olivat varsin huomiota herättävä ratkaisuja.⁴⁰

Heinäkuu: potentiaalista vaarallisuutta ja poliittista saippuaopperaa

Heinäkuussa FAZ:issa kirjoitettiin kasvavasta antisemitismistä saksalaisissa suurkaupungeissa. Saksan juutalaisten keskusneuvoston mukaan uskonnon tunnusmerkkien käyttäminen pukeutumisessa saattoi johtaa uhkauksiin tietyillä alueilla, minkä lisäksi juutalaisesta oli tullut kouluissa haukkumasana. Neuvosto myös kritisoi liittovaltion hallitusta, koska se ei ollut nimittänyt EU:n vaatimaa antisemitismiin liittyvistä asioista vastaavaa edustajaa. Mielenkiintoisinta uutisessa AfD:n kannalta oli kuitenkin se, että siinä neuvoston johtohenkilö Josef Schuster nimitti puoluetta ”potentiaalisesti vaaralliseksi”. Schusterin mielestä AfD:n tärkein viholliskuva oli muslimiväestö, mutta se saattaisi myös lietsoa vihaa juutalaisia kohtaan, jos otollinen tilaisuus tulisi. Hän myös muistutti Höcken muistelukulttuuria koskeneista kannanotoista, jotka ”kertoivat paljon ainakin yhden AfD-osasen historiatietoisuudesta”. Petryn puheisiin, joiden mukaan puolueensa oli juutalaisen elämän takaaja Saksassa, Schuster suhtautui penseästi.⁴¹ Vaikka artikkelissa lähinnä vain siteerattiin keskusneuvoston johtohenkilöä, niin AfD:stä esitetyt näkemykset olivat sangen negatiivisia. Puoluetta kutsuttiin tässä yhteydessä oikeistopopulistiseksi ja siitä välittyi vaikutelma uskonnollisiin vähemmistöihin kielteisesti suhtautuvana toimijana.

Toisena esimerkkinä heinäkuun kirjoittelusta FAZ:issa käsittelen artikkelia nimeltä ”Diletanttien puolue”. Siinä tuli selkeästi ilmi se, mikä oli AfD:hen perehtyneen toimittaja Justus Benderin henkilökohtainen näkemys puolueesta muutama kuukausi ennen vaaleja. Benderin mukaan AfD-poliitikoista puhuttiin usein suurina ”hurmaajina” ja ”manipulaation mestareina”, ikään kuin populismin, jota pidettiin vaarallisena, taustalla ei olisi voinut olla banaaleja syitä. Tästä perspektiivistä nähtynä tyypillinen AfD-poliitikko ei ollut ”yksinkertainen kansalainen, joka huuteli tilaisuuden tullen mikrofoniin ajatuksensa muslimeista.” Benderin mielestä puolueessa ei kuitenkaan ollut karismaattikkoja ja sillä oli muuttumaton ja vahva itsensä vahingoittamisen ja diletanttiuden tahtotila. Toimittaja oli myös sitä mieltä, että oli epäselvää, mitä AfD puolusti. Tämän jälkeen Bender listasi puolueen viimeaikaisia sotkuja ja totesi, että se

⁴⁰ Bender, Justus: ”Björn Höcke und der Nazi-Vorwurf”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 9.6.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZN_20170609_5054092?offset=&all=, sivulla käyty 27.10.2020.

⁴¹ ”Juden fühlen sich in deutschen Großstädten bedroht”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 23.7.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZN_20170723_5118192?offset=&all=, sivulla käyty 27.10.2020.

olisi pieni ihme, mikäli AfD saisi syyskuun vaaleissa kaikissa osavaltioissa ehdokaslistat kuntoon. Puolueen lyhyt historia, johon oli vedottu vuodesta 2013 lähtien, ei selittänyt vaikeuksia, sillä 14 osavaltioparlamentissa osallisina olleilta oikeistokonservatiiveilta odotettiin enemmän. Toimittaja myös nimitti valtataistelua AfD:ssä ”poliittiseksi saippuaopperaksi”. Puolue olisi menettänyt vetovoimaansa, jos tabuista vapautumisesta olisi luovuttu, minkä lisäksi järjestäytymättömyys vaikutti olleen ihmiskuvasta johtuva oire.⁴² Benderin kirjoitustyyli oli siis sangen kriittinen, hänestä AfD oli sekasorrossa, koska heidän ihmiskuvassaan oli puutteita. Hän myös yritti selkeästi saada oikeistokonservatiivit näyttämään arkipäiväiseltä poliittiselta ilmiöltä, mistä lähestymistavasta tuli mieleen saksalaisen Hannah Arendtin ajatukset pahuuden banaliteetista.

Elokuu: kantasoluterapiaa ja rasistinen kannanotto

Elokuussa julkaistiin FAZ:issa AfD:n kytköksistä kertova teemaltaan harvinaisempi, mielenkiintoinen artikkeli, jonka oli kirjoittanut Justus Bender. Tekstin otsikko oli ”Putinin syleilyä”. Benderin mukaan oikeistokonservatiivien keskuudessa tunnettiin Venäjää kohtaan sellaista sympatiaa, jota oli aikaisemmin nähty vain vasemmistopuolueissa, koska AfD samanaikaisesti pelkäsi ja ihaili Putinin hallintoa. Bender osoitti kirjoituksessaan esimerkkien kautta, miten tämä näkyi käytännössä: oikeistokonservatiivipoliitikko oli kirjoittanut Krimille lähtevään postikorttiin osoitteeksi Venäjä, puolueessa puhuttiin ”liittämisen” sijaan ”eroamisesta”, pakotteiden poistamista ja lievennystä kannatettiin, kuten myöskin Putinin käyttäytymistä ulkomaalaisia ja ”sukupuoliteorioita” kohtaan. Lisäksi järjestettiin tapaamisia venäläisten diplomaattien kanssa ja matkoja Moskovaan ja Pietariin. Venäjänsaksalaisia pidettiin ”germaanisena kantasoluterapiana” kansalle ja autoritäärisyyttä kritisoitiin vain, jos Turkista oli kyse. Bender totesi, että AfD:n Saksan suuruudesta ja suvereniteetista puhumisen ja varovaisuuden Venäjää kohtaan välillä oli ristiriita. Oikeistokonservatiivisen logiikan mukaan saksalaiset eivät voineet arvostella Putinia, koska kotimaassakin oli puutteita mielipiteenvapaudessa. Yksi liittovaltiopäivävaaliehdokas oli jopa sitä mieltä, että Yhdysvallat oli matkustajakoneen pudottamisen taustalla Ukrainassa, mikä oli Venäjän tulkinta tapahtuneesta. Toinen AfD:n poliitikko taas vertasi EU:n sanktioita ”amerikkalaistyylliseen imperialismiin” ja kolmas vaati Natolta yksipuolista vetäytymistä Venäjän raja-alueilta. Lisäksi nähtiin

⁴² Bender, Justus: ”Die Partei der Dilettanten”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 20.7.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZ_FD1201707205183136?offset=&all=, sivulla käyty 29.10.2020.

yhtymäkohtia EU:n ja Neuvostoliiton välillä.⁴³ Ilmeisesti Neuvostoliitto ei siis kelvannut esikuvaksi, mutta Putinin Venäjä kyllä. Artikkelista sai havainnollistavan kuvan siitä, miten läheiset välit AfD:llä oli Venäjään vuonna 2017.

Elokuun osalta nostan myös esille uutisen, jossa kerrottiin Merkelin syytöksistä AfD:tä kohtaan. Kansleri tuomitsi AfD:n Alexander Gaulandin lausunnon, jossa tämä oli todennut, että ministeri Özoguz pitäisi toimittaa ulos Saksasta. Merkelin mielestä kannanotto oli rasistinen ja hän syytti oikeistokonservatiiveja poliittisten vastustajien systemaattisesta vähättelystä. Ulkoministerin tiedottajan mukaan Gaulandin toteamus muistutti ”pahimmista ajoista Saksan historiassa”. Toinen AfD:n kärkipoliitikko Alice Weidel taas väitti Özoguzilla olevan yhteyksiä islamisteihin.⁴⁴ FAZ:issa siis esitettiin koviakin kannanottoja ja käytettiin varsin kriittistä kieltä puhuttaessa oikeistokonservatiiveista, tosin tässä tapauksessa siteeraten etenkin liittovaltion vaikutusvaltaista politiikkaa Merkeliä.

Syyskuu: historialliset vaalit ja häirintätulta

Syyskuussa julkaistiin FAZ:issa monenlaisia analyyseja AfD:n suoriutumisesta vaaleissa. Mielenkiintoisessa artikkelissa nimeltä ”Jahti on alkanut” raportoitiin vaalitulaisuudesta, jossa Gauland oli julistanut AfD:n aikovan muuttaa Saksaa ja jahtaavan nyt liittovaltion hallitusta ja Merkeliä. Aikomuksena oli myös paluu aikaan, jolloin ”Wehner, Strauß ja Brandt kiistelivät keskenään”, joten puolueessa ilmeisesti esiintyi kaipuuta kylmän sodan Länsi-Saksaa kohtaan. Artikkelissa spekulointiin mahdollisuudella, että AfD:stä tulisi oppositiojohtaja, jos suuri koalitionhallitus sosiaalidemokraatteineen toteutuisi. Kirjoittajan mukaan kyseessä oli ensimmäinen kerta nuoren liittotasavallan historiassa, kun näin oikealla oleva puolue pääsi liittovaltiopäiville, joten hän laski nähtävästi liittotasavallan historian alkaneen 1990-luvun alussa Itä-Saksan yhdistyessä Länsi-Saksan kanssa. Toimittaja totesi lisäksi suoraan, että valtiopäivillä tulaisiin kuulemaan ”uusia kovia äänenpainoja”, joihin kuuluivat myös ”völkischit käsitteet” ja ”rasistiset ilmaukset”. Tämän jälkeen listattiin artikkelissa joitain oikeistokonservatiivien viimeisimpiä kohuja, minkä jälkeen tultiin siihen tulokseen, että vaalituloksen perusteella tabujen murtaminen oli kannattavaa. Kirjoittajan mielestä AfD:n toiminta alueparlamenteissa osoitti, että osa poliitikoista halusi käyttää liittovaltiopäiviä esiintymislavana asiatyöskentelyn sijaan. Hän nimitti

⁴³ Bender, Justus: ”Kuscheln mit Putin”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 18.8.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAW_FW201708185208058?offset=&all=, sivulla käyty 3.11.2020.

⁴⁴ ”Merkel wirft AfD Rassismus vor”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 30.8.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZ_FD3201708305218585?offset=&all=, sivulla käyty 5.11.2020.

puoluetta oikeistopopulistiseksi ja Petryn kannanottoja sotilaallisesti ”häirintätuleksi”.⁴⁵ Tämä toimittaja siis reagoi vaalitulokseen suorasukaisesti ja melko voimakkaasti: hän vaikutti olleen varma siitä, mitä AfD:n parlamenttiin pääsystä tulisi seuraamaan, eikä näkemys tulevasta ollut myönteinen.

Mielenkiintoinen sanavalinta syyskuussa oli myös oikeistokonservatiivisen puolueen rinnastaminen jakautumalla lisääntyvän bakteerin kanssa. Artikkelin erikoinen ilmaus sai inspiraationsa siitä, kun yksi AfD:n johtohenkilöistä, Frauke Petry, ilmoitti lähes välittömästi vaalien jälkeen, ettei hän tulisi kuulumaan puolueen parlamenttiryhmään.⁴⁶ Bakteririnnastus ei antanut kovin kunnioittavaa vaikutelmaa toimittajien suhtautumisesta kolmanneksi suurimpaan puolueeseen Saksan ylimmässä parlamentissa. FAZ:issa kiinnitettiin myös huomiota AfD:n menestykseen idässä, kuten esimerkiksi tässä reportaasissa kylästä, jossa lähes joka toinen asukas äänesti oikeistokonservatiiveja⁴⁷, ja Gaulandin saksalaissotilaita koskeviin ihannoiviin lausuntoihin, jotka herättivät kiivasta keskustelua⁴⁸. Sosiaalidemokraattien kansleriehdokkaan Martin Schulzin kerrottiin vaatineen AfD:lle perustuslakisuojaviraston tarkkailua.

Kiinnostava oli myös analyysi, jossa tarkasteltiin AfD:n johtavia henkilöitä Alexander Gaulandia ja Alice Weidelia. Ensimmäinen oli Itä-Saksasta kotoisin oleva varttuneempi mies, jolla oli yhteyksiä oikeistoradikaaleihin puolueihmisiin, jälkimmäinen länsisaksalainen nuorempi investointipankkiirinainen, jonka elämänkumppani oli ulkomaalaistaustainen ja samaa sukupuolta. Artikkelissa todettiin, että vaikka Gaulandin oli tarkoitus olla radikaali ja Weidelin maltillinen, niin jälkimmäisen islamkritiikki oli kovempaa kuin ensimmäisen, koska hän kuului seksuaalivähemmistöön ja koki, että muslimit olivat homofobisia asenteiltaan. Kriitikissään pakolaisia kohtaan Weidel perusteli näkemyksiään taloudellisin syin, kun taas Gaulandin argumentit olivat nationalistisia.⁴⁹ Toimittaja kuvaili johtohenkilökaksikkoa ”radikaaliksi duoksi” ja Gaulandia agitaattoriksi, mikä oli

⁴⁵ Wehner, Markus: ”Die Jagd ist eröffnet”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 25.9.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZ_FD3201709255241034?offset=&all=, sivulla käyty 9.11.2020.

⁴⁶ Bender, Justus, Wehner, Markus: ”Wuchernder Spaltpilz”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 29.9.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAW_FW201709295246458?offset=&all=, sivulla käyty 9.11.2020.

⁴⁷ Eppelsheim, Philip, ”Totes Dorf”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 29.9.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAW_FW201709295246133?offset=&all=, sivulla käyty 9.11.2020.

⁴⁸ ”Schulz für Beobachtung der AfD”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 16.9.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAZ_FD2201709165234226?offset=&all=, sivulla käyty 9.11.2020.

⁴⁹ Bender, Justus: ”Radikales Duo”, osoitteessa fazarchiv.faz.net, julkaistu 22.9.2017, https://fazarchiv.faz.net/document/FAW_FW201709225235564?offset=&all=, sivulla käyty 11.11.2020.

sangen suorapuheista. En ollut myöskään aiemmin kuullut, että jonkun islaminvastaisuuden lähtökohtana olisi ollut omakohtainen status seksuaalivähemmistön edustajana. Tämänkaltaisen argumentti oli vähintäänkin yllättävä. Joka tapauksessa kirjoituksen pohjalta syntyi kuva AfD:stä monipuolisena puolueena, jossa oli eritaustaisia poliitikkoja.

Yhteenvedona FAZ:in puolen vuoden uutisoinnista voisi todeta, että suosituimpia aiheita olivat huhtikuussa AfD:n puoluepäivät ja toukokuussa osavaltio parlamenttivaalit Nordrhein-Westfalenissa. Kesäkuussa raportoitiin puolueen sisäisen yhtenäisyyden heikkenemisestä ja tyytymättömyydestä johtoa kohtaan, minkä lisäksi etsittiin epäilyttävien kirjoitusten laatijaa ”Landolf Ladigia”, jonka epäiltiin olleen kohupoliitikko Björn Höcke.

Heinäkuussa kerrottiin antisemitismin noususta suurkaupungeissa: juutalaisten keskusneuvosto piti AfD:tä potentiaalisena vaarantekijänä, vaikka muslimit olivatkin puolueen ensisijainen vihollinen. Elokuussa tarkasteltiin AfD:n ja Venäjän välisiä yhteyksiä, joista toimittaja löysi useita kiinnostavia esimerkkejä. Syyskuussa suurin puheenaihe oli odotetusti liittopäivävaalit, joiden tulos yllätti ja shokeerasi, koska näin oikeistolaisen puolueen menestys Saksassa oli odottamatonta ja lähes ennennäkemätöntä. Kuten yllä olevasta huomataan, niin lehden aihevalikoima oli varsin hillitty ja pääosin politiikan arkipäivään ja hallinnollisiin asioihin keskittyvä. Sensaatiohakuisuutta ei esiintynyt juuri ollenkaan. Olen nyt analysoinut FAZ:in uutisoinnin puolen vuoden ajalta. Seuraavassa alaluvussa käyn tarkastelemaan oikeistokonservatiivien mediakuvia Bild-julkaisussa.

2.2 Mediakuvat Bildissä

Toiseksi julkaisuksi saksalaisen AfD-puolueen mediakuvaa tarkasteltaessa valitsin Bild-lehden, joka oli levikiltään Saksan luetuin päivälehti, ja siten puolueen mediakuvan kannalta merkittävä jo tämän seikan vuoksi. Käyn lehden uutisvuoden läpi kuukausi kerrallaan, nostaen esiin tärkeimpiä uutisia. Kuten aiemminkin, aloitan analyysin huhtikuusta, jolloin liittovaltion vaaleihin oli puoli vuotta aikaa.

Huhtikuu: ehdokasasettelua ja avioliittoluottoehdotus

Huhtikuun tärkein uutinen oli AfD:n johtohenkilön Frauke Petryn luopuminen kärkiehdokkuudesta tulevissa liittovaltiovaaleissa, hänen sijaansa kärkiehdokkaiksi valittiin Alexander Gauland, Alice Weidel ja Beatrix von Storch. Ratkaisun taustalla vaikuttivat näkemyserot puolueen linjasta: Petry kannatti reaalioliittista yhteistyötä

muiden puolueiden kanssa, kun taas muut ajoivat työskentelyä oppositiosta käsin. Aihe noteerattiin Bildissä useissa eri artikkeleissa, joista yhdessä todettiin suorasukaisesti, että AfD:n seuraava ”natsiskandaali” oli vain ajan kysymys⁵⁰. Toisessa kerrottiin Gaulandin tavoitteena olevan puolueen pitäminen poliittisesti todella oikealla oleville sopivana⁵¹. Bildin käsitys vaikutti siis olevan se, että AfD tulisi siirtymään Petryn päätöksen myötä entistä enemmän oikealle.

Muitakin oikeistoteemaisia uutisia julkaistiin jälleen AfD:hen liittyen. Dresdeniläinen tuomari ja AfD:n ehdokas tulevissa vaaleissa, Jens Maier, esiintyi oikeistolehti Compactin esitelmätilaisuudessa ja vähätteli Anders Breivikin terroritekoa, minkä lisäksi hän piti Saksan kulttuurille vieraiden ihmisten maahanmuuttoa suoranaista hulluutena⁵². Toinen AfD:n ehdokas, David Eckert, kohahdutti kommentoimalla Facebookissa keskitysleirillä kärsineille lesboseksuaaleille tarkoitettua muistomerkkiä kysymällä sarkastisesti, milloin myös vasenkätisille uhreille olisi tulossa muistomerkki⁵³. Bildissä spekulointiin myös sitä, oliko eräs AfD:n piirijärjestön johtohenkilö uusnatsi, sillä hän vietti aikaansa joukossa, jota perustuslakisuojavirasto tarkkaili⁵⁴. Lisäksi nostan vielä esille yhden uutisen, jossa raportoitiin AfD:n Baijerin johtohenkilön, Petr Bystronin, osoittaneen tukensa ryhmittymälle nimeltä ”Identitäre Bewegung”⁵⁵, jonka voisi suomentaa ”identiteetilliseksi liikkeeksi”. Tämäkin ryhmä oli viranomaisen erityistarkkailussa. Oikeastaan siis Bildin toimittajan ennakoimaa AfD:n seuraavaa ”natsiskandaalia” ei tarvinnut edes odottaa, sillä lehden artikkeleissa puolueen paikallispoliitikoiden yhteyksiä mitä erilaisimpiin oikeistolaisiin organisaatioihin pidettiin jatkuvasti esillä, samoin kuten heidän kannanottojaan niin julkisissa tilaisuuksissa kuin myös sosiaalisessa mediassakin.

⁵⁰ Kain, Florian: ”Hoch gepokert, hoch verloren!”, osoitteessa bild.de, julkaistu 22.4.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/frauke-petry/letzte-chance-nach-dem-parteitag-51403514.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

⁵¹ ”Führungskampf in der AfD”, osoitteessa bild.de, julkaistu 20.4.2017, <https://www.bild.de/news/aktuelles/news/fuehrungskampf-in-der-afd-51371894.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

⁵² ”Wieder Empörung über Dresdner AfD-Richter”, osoitteessa bild.de, julkaistu 21.4.2017, <https://www.bild.de/regional/dresden/alternative-fuer-deutschland/empoeung-ueber-afd-richter-51394164.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

⁵³ Sack, Benjamin: ”Ärger für AfD-Kandidat nach KZ-Spruch”, osoitteessa bild.de, julkaistu 21.4.2017, <https://www.bild.de/regional/duesseldorf/alternative-fuer-deutschland/afd-kandidat-macht-kz-witze-51386118.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

⁵⁴ Deutschmann, M.: ”Ist AfD-Vize der Sächsischen Schweiz ein Neonazi?”, osoitteessa bild.de, julkaistu 27.4.2017, <https://www.bild.de/regional/dresden/rechtsextremismus/ist-afd-vize-der-saechsischen-schweiz-ein-neonazi-51494130.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

⁵⁵ ”Bayerischer AfD-Chef im Visier vom Verfassungsschutz”, osoitteessa bild.de, julkaistu 19.4.2017, <https://www.bild.de/regional/muenchen/rechtsextremismus/afd-chef-im-visier-51354042.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

Aiempina kuukausina kohua herättäneen Björn Höcken tapaus sai samaten palstatilaa. Bildin sunnuntaipainos sai haltuunsa Höcken erottamiseen pyrkivän hakemuksen, jossa AfD vertaili poliitikon lausuntoja Hitlerin vastaaviin, löytäen useita yhtymäkohtia. Höcken sanavalinnat olivat paikoin identtisiä Hitlerin kanssa, hän puhui esimerkiksi ”täydellisestä voitosta”, ”liikkeestä” ja ”puoluevaltion luonnonoikeudellisuudesta”, ja Bild listasi uutisessaan nämä raskauttavimmat seikat yhdeksi kokonaisuudeksi.⁵⁶ Bild myös julkaisi kyselyn, jossa kysyttiin kansalaisilta Höcken ulos sulkemisesta AfD:stä. Sen mukaan 68 prosenttia kannatti erottamista, mutta itäsaksalaisista vain 58 prosenttia.⁵⁷ Vaikka uutisen otsikossa mahtipontisesti ilmoitettiin, että enemmistö saksalaisista oli erottamisen kannalla, niin on syytä muistaa kyselyn otannan olleen yhteensä 500 henkilöä, jotka tosin oli väitetysti valittu edustavuutta silmällä pitäen. Huhtikuussa Bildin toimittaja Kain myös nosti esiin vanhan, vuoden 2014 tapauksen liittyen Höckeen. Tällöin poliitikko oli sanonut Saksan muuttuneen natsi-Saksan romahdettua neuroottiseksi.⁵⁸ Höcken negatiivinen julkisuuskierre siis vain syveni mitä pidemmälle vuosi eteni, ja hänen julkisuuskuvansa oli sidottu edustamaansa puolueeseen.

Esimerkkinä hieman toisenlaisesta huhtikuun uutisesta esittelen AfD:n ehdotuksen avioliittoluotosta Mecklenburg-Etu-Pommerin osavaltiossa. Sen tarkoituksena oli paitsi tukea lapsenhankintaa suunnittelevia pareja myös niin sanottuja perinteisiä perhearvoja. Velka olisi ollut korotonta ja sen olisi pystynyt mitätöimään vähintään kolmella lapsella.⁵⁹ Mielenkiintoisena artikkelia pidin, koska siinä huomiota sai AfD:n perhepolitiikka, sekä siksi, koska puolue otti idean ehdotukseensa sosialistisen Itä-Saksan vastaavasta avioliittoluotosta. Myöhemmin uutisoitiin ehdotuksen kaatuneen paikallisparlamentissa. AfD oli erityisen suosittu itäisessä Saksassa, joten sinänsä vaikutteiden ottaminen paikallishistoriasta oli ymmärrettävää, mutta ideologisesti siirtymä oli varsin iso, koska vasemmisto oli AfD:lle luonnollinen vastustaja. Tämä ei

⁵⁶ “AfD-Spitze vergleicht Höcke mit Hitler”, osoitteessa bild.de, julkaistu 8.4.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/vergleicht-hoecke-mit-hitler-51215816.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

⁵⁷ “Mehrheit der Deutschen will AfD-Rauswurf von Höcke”, osoitteessa bild.de, julkaistu 22.4.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/mehrheit-der-deutschen-will-afd-rauswurf-von-hoecke-51398784.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

⁵⁸ Kain, Florian: “Nazi-Skandal-Rede bei Weihnachtsfeier”, osoitteessa bild.de, julkaistu 20.4.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/hoeckebjoern/skandal-rede-bei-weihnachtsfeier-51358944.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

⁵⁹ “AfD will DDR-’Ehekredit’ wiederbeleben”, osoitteessa bild.de, julkaistu 3.4.2017, <https://www.bild.de/regional/aktuelles/mecklenburg-vorpommern/afd-will-ddreh kredit-wiederbeleben-51133438.bild.html>, sivulla käyty 21.4.2020.

kuitenkaan selvästi haitannut oikeistokonservatiivista puoluetta, vaan ideoita otettiin milloin mistäkin.

Toukokuu: kahdet vaalit, kyselyitä ja kärjistys

Toukokuussa pidettiin kahdet eri osavaltiovaalit ja AfD pääsi molemmissa parlamenttiin. Schleswig-Holsteinissa tuloksena oli viiden prosentin kannatus, ja onnistuminen oli Bildin uutisen mukaan jo kahdestoista peräkkäin⁶⁰. Nordrhein-Westfalenissa, Saksan väkiluvultaan suurimmassa osavaltiossa, sen sijaan saavutettiin seitsemän prosenttia, mihin AfD:n johtaja Frauke Petry oli tyytyväinen⁶¹. Vaikka siis puolueen kannatus oli suhteellisen alhaista, niin se kuitenkin selvitti tiensä uusiin paikallisparlamentteihin, mikä indikoi sitä, että kysyntä AfD:n politiikalle oli tasaista ja jatkuvaa. Ne syyt, joiden vuoksi puoluetta äänestettiin, eivät olleet poistuneet, mikä oli lupaava seikka tulevien liittovaltiovaalien kannalta. Psykologisesti jokainen pienikin edistysaskel oli varmasti pienpuolueelle tärkeä.

Paikallisvaalien lisäksi otsikoissa olivat jälleen Bildin AfD-aiheiset kyselytutkimukset. Yhdessä selvitettiin, että likimain 60 prosenttia saksalaisista ei halunnut puolueista AfD:tä liittovaltion parlamenttiin, toiseksi eniten ääniä sai vasemmistopuolue Die Linke, mutta kuitenkin vain noin puolet oikeistokonservatiivien äänimäärästä. Jälleen kerran AfD:hen suhtauduttiin myönteisemmin idässä kuin lännessä, mutta myös vasemmistopuolueeseen.⁶²

Itäisessä Saksassa siis kannatettiin sekä oikean että vasemman laidan poliittisia liikkeitä. Toisen kyselyn tulos oli, että lähes kaksi kolmasosaa piti AfD:tä normaalina demokraattisena puolueena, lisäksi näiden osuus oli noussut verrattuna aikaisempaan. Samanaikaisesti kuitenkin AfD:tä pidettiin nollasta sataan skaalalla mitattuna oikeistolaisempana kuin aiemmin, mikäli oli mielenkiintoista. Kiinnostavaa oli myös AfD:n kannattajien erilaiset näkemykset puolueesta verrattuna muiden näkemyksiin: he pitivät puoluettaan oikeistokansallismielisenä ryhmittymänä, jonka tavoite oli puolustaa Saksaa ulkomaisilta vaikutteilta. Muut näkivät sen sijaan AfD:n konservatiivisena

⁶⁰ “AfD ist zufrieden mit fünf Prozent Schleswig-Holstein”, osoitteessa bild.de, julkaistu 7.5.2017, <https://www.bild.de/regional/aktuelles/hamburg/afd-ist-zufrieden-mit-fuenf-prozent-in-schleswig-holstein-51635260.bild.html>, sivulla käyty 26.4.2020.

⁶¹ “AfD-Chefin Petry ‘sehr zufrieden’ mit Ergebnis in NRW”, osoitteessa bild.de, julkaistu 14.5.2017, <https://www.bild.de/regional/aktuelles/nordrhein-westfalen/afdspitzenkandidat-pretzell-hat-in-duesseldorf-51736808.bild.html>, sivulla käyty 26.4.2020.

⁶² Merholz, Anne: “Böse Umfrage-Klatsche für die AfD”, osoitteessa bild.de, julkaistu 1.5.2020, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/wer-soll-in-die-regierung-51490560.bild.html>, sivulla käyty 26.4.2020.

vaihtoehtona valtapuolueille.⁶³ Välihuomautuksena voisi todeta, että yleinen mielikuva puolueesta samanaikaisesti sekä konservatiivisena että radikaalina oli käsitteellisessä ristiriidassa sikäli, että konservatismissa pyrittiin säilyttämään olemassa olevia rakenteita ja vastustettiin uudistuksia, kun taas radikalismissa pyrittiin reformeihin ja uudistamaan rakenteita. Ensimmäisessä kyselyaiheisessa uutisessa oli jälleen kysymyksenasettelu AfD:n kannalta kielteinen, sillä siinä annettiin vaikutelma, ettei puoluetta haluttu Bundestagiin, mutta toisessa asettelu oli neutraalimpi. Jälkimmäisen uutisen tekstin oli laatinut uutistoimisto, kun taas ensimmäisen Bildin toimittaja, mikä kertoi journalistisista tyylieroista.

Kyselyiden lisäksi syvällisempää analyysiä tarjosivat Bildin sivuilla pidemmät artikkelit, joita AfD:stä julkaistiin toisinaan. Toukokuun kirjoituksessa todettiin AfD:n kannatuksen laskeneen gallupin mukaan yhdeksään prosenttiin vuoden alun viidestätoista. Tuki puolueelle oli heikentynyt kokonaisvaltaisesti, jopa itäsaksalaisten ja nuorten miesten keskuudessa, mitkä olivat AfD:n ydinkannattajaryhmiä. Toimittaja haastatteli artikkelissaan myös asiantuntijoita, joista osa epäili oikeistokonservatiivien selviytymistä liittovaltioparlamenttiin. Huomionarvoisena pidin kirjoituksessa myös sitä, että toimittaja käytti AfD:stä nimitystä ”oikeistopopulistit”, joka oli muutenkin Bild-lehdessä varsin yleinen sana, jota käytettiin viitattaessa puolueeseen.⁶⁴

Asiantuntijalausunnot, gallupit ja kyselyt toivat Bildin AfD-uutisointiin vakuuttavuutta, monipuolisuutta ja omaleimaisuutta verrattuna skandaali-aiheisiin ja uutistoimistojen julkaisuihin.

Kohuja tapahtui kuitenkin myös toukokuussa. Merkillepantavaa oli se, että AfD esiintyi ensimmäistä kertaa islamin- ja ulkomaalaisvastaisen ryhmittymän, Pegidan kanssa Saksin osavaltiossa, kuten Bildin artikkelissa kerrottiin. Yksi alueen piirijärjestöjen johtohenkilöistä lausui Pegidan kuuluneen liittovaltioparlamenttiin AfD:n kanssa, kuten myös radikaali ”identiteetillinen liike”, jota viranomaiset valvoivat, kuului hänen mielestään.⁶⁵ Kyseessä oli sangen kiistanalainen kehityskulku puolueen kannalta, Pegidan oikeistolaisesta maineesta johtuen. Kuukauden kiinnostava oikeustapaus oli sen

⁶³ ”Wahrnehmung der AfD als rechte Partei nimmt zu”, osoitteessa bild.de, julkaistu 25.5.2017, <https://www.bild.de/politik/aktuelles/politik-inland/wahrnehmung-der-afd-als-rechte-partei-nimmt-51909846.bild.html>, sivulla käyty 26.4.2020

⁶⁴ Merholz, Anne: ”Welche Wähler laufen der AfD davon?”, osoitteessa bild.de, julkaistu 4.5.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/diese-waehler-laufen-der-afd-davon-51549716.bild.html>, sivulla käyty 26.4.2020.

⁶⁵ ”Sächsische AfD -Basis übt Schulterschluss mit Pegida”, osoitteessa bild.de, julkaistu 1.5.2017, <https://www.bild.de/regional/aktuelles/sachsen/saechsische-afdbasis-uebt-schulterschluss-51543278.bild.html>, sivulla käyty 26.4.2020.

sijaan, kun tv-moderaattori kutsui yhtä AfD:n johtohenkilöistä ”natsilutkaksi”, mikä noteerattiin Bildissä. Oikeus piti nimitystä satiirisena, joten siitä ei koitunut seurauksia.⁶⁶ Bildin otsikko tosin antoi yksinkertaistetusti ymmärtää ”natsilutkan” olleen itsessään hyväksyttävä termi, vaikka se oli sitä vain satiirisesti käytettynä. Aihetta käsiteltiin useissa eri artikkeleissa, joista yhdessä toimittaja vertasi sitä toiseen oikeustapaukseen: ”natsilutkaa” pidettiin soveliaana nimityksenä AfD:n naispuoliselle kärkipoliitikolle, mutta ”vuohennussijaa” käytettynä Turkin presidentti Erdoganista ei pidetty sopivana. Toimittajan kertoman mukaan naiseen liitetty sana oli oikeuden mielestä kärjisty AfD:n poliittisesta asemasta oikealla, mutta presidentin haukkumasana ei liittynyt politiikkaan, vaan sen ainoa tarkoitus oli henkilön vähättely.⁶⁷ Tämä uutinen oli oiva esimerkki siitä, kuinka värikästä kieltä Bildin sivuilla käytettiin, tosin lainausmerkeissä tietysti, koska termit eivät olleet toimittajan omia. Ero esimerkiksi Frankfurter Allgemeine Zeitungiin oli huomattava.

Vaikka kuva, joka AfD:stä Bild-lehdessä välittyi, oli usein oikeistolainen ja toisinaan jopa Saksan epädemokraattisiin aikoihin kaihoisasti katseleva, niin toisenlaisiakin puolia esiteltiin välillä. Koska AfD:tä pidettiin populistisena puolueena, niin oli luonnollista, että se pyrki myös kansanomaisen ja siten demokraattisen vaikutelman luomiseen. Tämä näkyi myös Bildin uutisoinnissa: toukokuussa raportoitiin puolueen pyytäneen eurooppalaista järjestöä lähettämään vaalitarkkailijoita tuleviin liittovaltiovaaleihin⁶⁸, minkä lisäksi yhdessä osavaltio parlamentissa ehdotettiin suoran demokratian lisäämistä⁶⁹.

Kesäkuu: keskusteluryhmäkohu ja laskevaa kannatusta

Kesäkuussa tapahtui Saksi-Anhaltin osavaltiossa iso kohu, jonka seurauksena odotettiin jopa perustuslakisuojaviraston puuttumista asiaan, ja Bild otti aiheen käsittelyyn. AfD:n paikallisosaston chatryhmässä, jossa oli mukana jopa poliisi- ja tullilaitoksen henkilökuntaa, oli puhuttu esimerkiksi ”vallankaappauksesta”, ”kansanvastaisen median

⁶⁶ “Ausdruck ‘Nazi-Schlampe’ ist erlaubt”, osoitteessa bild.de, julkaistu 17.5.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/weidel-verliert-rechtsstreit-um-ausdruck-nazi-schlampe-51786084.bild.html>, sivulla käyty 26.4.2020.

⁶⁷ Schuler, Ralf: “‘Nazi-Schlampe’ ist erlaubt, aber ‘Ziegenficker’ nicht?”, osoitteessa bild.de, julkaistu 20.5.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/satire/warum-ist-nazi-schlampe-erlaubt-ziegenficker-aber-nicht-51825528.bild.html>, sivulla käyty 26.4.2020.

⁶⁸ “AfD bittet OSZE um Entsendung von Beobachtern zur Bundestagswahl”, osoitteessa bild.de, julkaistu 2.5.2017, <https://www.bild.de/news/aktuelles/news/afd-bittet-oszeum-entsendung-von-beobachtern-51551234.bild.html>, sivulla käyty 27.4.2020.

⁶⁹ “AfD scheitert mit Erleichterung von Volksbegehren”, osoitteessa bild.de, julkaistu 3.5.2017, <https://www.bild.de/regional/aktuelles/rheinland-pfalz-und-saarland/afd-scheitert-mit-erleichterung-von-volksbegehren-51579044.bild.html>, sivulla käyty 27.4.2020.

kieltämisestä” ja ”koheesiosta aseiden avulla”. He ottivat esille median haltuun ottamisen ja Bildin mukaan jopa Natsi-Saksan propagandaministeriin Joseph Goebbelsiin viitattiin keskusteluissa.⁷⁰ Kohun johdosta AfD:n kärkikandidaattiduo julkaisi videon, jolla he ilmaisivat huolensa laskusuuntaisista kannatusluvuista ja pyysivät jäseniltään malttia ja fokuksen pitämistä tulevissa liittovaltiovaaleissa. Bildin toimittaja Florian Kain kommentoi videota suhtautuen skeptisesti Gaulandin väitteeseen siitä, että AfD:ltä odotettiin järkevää politiikkaa, ei skandaaleja. Toimittaja kutsui myös suorasukaisesti poliitikon André Poggenburgin, joka kuului chatryhmään, puhetapaa uusnatsistiseksi ja vihjasi tämän nähneen tarvetta ”ulkorajojen laajennukselle”.⁷¹ Kuten tästäkin esimerkistä kävi ilmi, Kainin kirjoitustyyli oli kärjekkäin Bildin toimituksessa. Hän ei tosin artikkelissaan noteerannut sitä, mikä oli lehensä rooli AfD:n kohuissa. Vaikka puolue itse aiheutti tapahtumat negatiivisen julkisuuskuvan takana, niin Bild vaikutti reportoivan ahkerasti kaikesta, mitä tapahtui, siten vaikuttaen kohujen kehityskulkuun.

Chatryhmä-kohu oli varsin vakava, etenkin ottaen huomioon käytetyt sanamuodot ja osallistuneet virkavallan edustajat, mutta ei jäänyt kuun ainoaksi. Saksan oikeusministeri kommentoi sosiaalisessa mediassa Iso-Britanniassa sattunutta terroritekoa, mihin AfD:n poliitikko otti huomiota herättävästi kantaa syyttämällä iskusta islamia ja Merkeliä⁷². Toinen AfD:n poliitikko sen sijaan ilmoitti pitävänsä homoseksuaalisuutta epänormaalina ja sanoi Vihreiden poliitikosta, joka edusti seksuaalivähemmistöä, että tällä oli geenivirhe. AfD:läistä uhkasi syyte kansanryhmää vastaan kiihottamisesta.⁷³ Puolueesta siis välittyi kuva toimijana, joka vastusti monenlaisia vähemmistöjä.

⁷⁰ “Interner AfD-Chat – Verfassungsschutz ermittelt”, osoitteessa bild.de, julkaistu 22.6.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/behoerden-ermitteln-intern-wegen-der-extremen-afd-chat-in-sachsen-anhalt-52269900.bild.html>, sivulla käyty 27.4.2020.

⁷¹ Kain, Florian: “Kurioser Hilferufe des AfD-Spitzenduos”, osoitteessa bild.de, julkaistu 28.6.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/kurioses-brandvideo-des-spitzenduos-52364806.bild.html>, sivulla käyty 27.4.2020.

⁷² “AfD-Vize Storch beschimpft Maas auf Twitter”, osoitteessa bild.de, julkaistu 4.6.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/politik-inland/storch-52040726.bild.html>, sivulla käyty 27.4.2020.

⁷³ Hildburg, Bruns: “AfD-ler wegen Schwulen-Hass angeklagt”, osoitteessa bild.de, julkaistu 12.6.2017, <https://www.bild.de/regional/berlin/homophobie/afdler-nerstheimer-wegen-schwulen-hass-angeklagt-52157438.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

Heinäkuu: vasemmistomellakointia, valtatyhjiö ja vauvan välineellistäminen

Heinäkuu oli yleisesti ottaen hiljaista aikaa AfD-uutisoinnissa, mutta kuun puolivälin oikeistokonservatiivien lehdistötilaisuus elävöitti tilannetta. Florian Kain julkaisi tilaisuudesta analyysinsä, jossa hän korjasi AfD:n väitteen siitä, ettei G20-huippukokouksen yhteydessä sattuneista järjestyshäiriöistä puhuttu mediassa oikeilla termeillä. Hänen mukaansa Bildissä kyllä nostettiin esille häiriöissä olleen kyse nimenomaan vasemmistolaisesta mellakoinnista. Kain kirjoitti myös AfD:llä olleen useita ongelmia: taantuvat kannatusluvut, oikealle kallistuva Höcke-siipi, valtatyhjiö puolueen huipulla ja puutetta teemoista. Toimittaja meni jopa niin pitkälle, että nimitti AfD:tä osittain ekstremistiseksi ja mainitsi myös natsiskandaalit jälleen.⁷⁴ Tämä oli ensimmäinen kerta, kun toimittaja totesi suoraan puolueen, joka pyrki Saksan liittopäiville, ja jolla oli realistiset mahdollisuudet päästä sinne, muodostuneen osittain ääriaineuksesta. Aiemmin oli kyllä kutsuttu yksittäisiä poliitikoita natseiksi, mutta nyt puhuttiin puolueesta kokonaisuutena. Syntyi mielikuva siitä, että toimittaja halusi varoittaa potentiaalisia äänestäjiä AfD:n riskeistä. Tilanne Saksassa oli todellakin poikkeuksellinen: siitä oli kulunut pitkä aika, kun edellisen kerran näin oikealla oleva puolue oli päässyt parlamentaarisen vallan ytimeen, joten sinänsä toimittajien vahvat reaktiot olivat ymmärrettäviä. Aivan Länsi-Saksan alkuaikoina, 1940-luvun lopussa ja 1950-luvun alussa, oikeistokonservatiivinen puolue Deutsche Partei pääsi muutamia kertoja liittopäiville.

Muitakin uutisaiheita heinäkuussa oli. AfD:n poliitikko lausui sosiaalisessa mediassa, että Hampurissa G20-kokouksen yhteydessä kauppoja ryöstelleet olisi pitänyt ampua⁷⁵. Puolue myös pyrki estämään tasa-arvoisen avioliittolain voimaantulon valittamalla siitä liittovaltion perustuslakituomioistuimeen, vaikka liittopäivien mielestä se ei ollut AfD:lle puolue-entiteettinä mahdollista muutoseikkojen vuoksi⁷⁶.

Oikeistokonservatiivien johtohenkilöä Frauke Petryä kritisoitiin taas siitä, että hän esiintyi vaalimainoksessa vauvansa kanssa, koska se nähtiin tabuna ja lapsen

⁷⁴ Kain, Florian: "Panik-Pressenkonferenz der AfD", osoitteessa bild.de, julkaistu 12.7.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/panik-pressekonferenz-bei-der-alternative-fuer-deutschland-52527826.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

⁷⁵ "AfD-Frau will Schießbefehl gegen Plünderer", osoitteessa bild.de, julkaistu 13.7.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/frau-christel-weissig-pluenderer-erschossen-52536140.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

⁷⁶ "AfD will gegen 'Ehe für alle' klagen", osoitteessa bild.de, julkaistu 1.7.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/will-gegen-ehe-fuer-alle-klagen-52404106.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

välineellistämisenä⁷⁷. Näistä esimerkeistä näki, kuinka monipuolinen Bildin AfD-uutisoinnin aihekirjo oli pelkästään yhden kuukauden aikana. Monipuolisuudesta huolimatta puolue ei nauttinut positiivisesta huomiosta kovin usein, vaan sen osa oli yleensä olla kritiikin tai hämmästelyn kohteena.

Elokuu: karkotuskohu, kotietsintä ja kiihottaminen kansanryhmää vastaan

Elokuun kenties suurimman kohun aiheutti AfD:n johtohenkilön Alexander Gaulandin toteamus turkkilaistaustaisesta ministeristä, joka olisi pitänyt hänen mukaansa karkottaa Turkkiin, koska tämä kielsi erityisen saksalaisen kulttuurin olemassaolon⁷⁸. Aiheesta uutisoi ensimmäisenä Frankfurter Allgemeine Zeitung ja julkisuudessa arveltiin Gaulandia uhanneen syyte lausuntonsa takia. Toinen AfD:n poliitikko sen sijaan rinnasti antifasistisen liikkeen natsien SA-järjestön kanssa, mistä seurasi lainvastainen kotietsintä. Mielenkiintoinen kuriositeetti kotietsinnästä kertovassa artikkelissa oli, että siinä raportoitiin poliitikon kotoa löytyneestä Leninin rintakuvasta, vaikka samassa uutisessa poliitikko kertoi kokemistaan ikävistä sattumuksista eläessään sosialistisessa Saksassa.⁷⁹ Kolmas kohu sai alkunsa, kun AfD:n kaupunginvaltuutettu ilmoitti sosiaalisessa mediassa toivoneensa, että pakolaiset olisivat hukkuneet Välimereen. Häntä epäiltiin kiihottamisesta kansanryhmää vastaan.⁸⁰

Varsin pitkälle meneviä johtopäätöksiä vedettiin Bildin uutisessa, jossa epäiltiin AfD:n poliitikoilla olevan yhteyksiä Venäjän salaisen palvelun vakoojaan. Bildin mukaan se oli saanut haltuunsa salaisen dokumentin, joka paljasti tämän, mutta AfD kiisti tiedon vakoojasta.⁸¹ Toisessa uutisessa, jonka keskiössä oli salainen paperi, raportoitiin AfD:n laatineen jo suunnitelmat vaalien jälkeiselle ajalle Saksan liittopäivillä. Toimittajan mukaan suunnitelmissa oli, että kansallismieliset ”völkischit”, ”Venäjä-fanit” ja ”islaminvihaajat” olisivat saaneet eniten valtaa ja puolue olisi siirtynyt poliittisesti

⁷⁷ “Wahlkampf mit eigenen Baby”, osoitteessa bild.de, julkaistu 24.7.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/frauke-petry/afd-wahlplakat-mit-baby-52648184.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

⁷⁸ “Wir werden Özoguz in Anatolien versorgen”, osoitteessa bild.de, julkaistu 27.8.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alexander-gauland/gauland-hetzt-gegen-oezoguz-53011366.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

⁷⁹ Kain, Florian: “Hausdurchsuchung bei AfD-Politiker”, osoitteessa bild.de, julkaistu 3.8.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/politik-inland/afd-hausdurchsuchung-52756956.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

⁸⁰ Meyer, Stefan, Kain, Florian: “AfD-Funktionärin will Flüchtlinge ‘versenken’”, osoitteessa bild.de, julkaistu 8.8.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/afd-politikerin-jeanette-ihme-will-fluechtlinge-im-meer-versenken-52803360.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

⁸¹ “AfD-Politiker auf Reisen mit Russen-Spion”, osoitteessa bild.de, julkaistu 17.8.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/afd-russische-spione-52887246.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

entistä oikeammalle.⁸² Bildin tutkivassa journalismissa oli siis selvästi aktivoiduttu vaalien lähestyessä. Lehden esittämiin tietoihin tuli kuitenkin suhtautua varauksella, sillä artikkeleista ei käynyt sen tarkemmin ilmi se, mistä ne olivat peräisin.

Vielä yksi elokuun artikkeli, jonka haluan nostaa esille, oli Bildin asiamiehen kirjoitus, jossa hän otti kantaa lehden AfD-utisointiin. Asiamies kiisti lehden olleen kategorisesti oikeistokonservatiiveja vastaan, ja totesi puolueen kymmenen prosentin kannatuksen asettaneen rajat käytettävälle palstatilalle. Lopuksi hän teki vielä selväksi, etteivät Björn Höcken näkemykset Saksan muistelupolitiikan uudistamisesta nauttineet kannatusta Bildissä.⁸³ Vaikka asiamies antoi ymmärtää AfD-utisoinnin olleen suhteessa sen suosioon, niin pikaisen vertailun perusteella selvisi helposti, ettei esimerkiksi sosiaalidemokraateista kirjoitettu merkittävästi enempää kuin oikeistokonservatiiveista elokuussa, vaikka sosiaalidemokraatit olivatkin huomattavasti isompi puolue. Kenties keskeinen syy aktiivisen uutisoinnin taustalla oli yksinkertaisesti kaupallinen: kirjoitettiin niistä aiheista, jotka saivat ihmiset ostamaan lehtiä, ja siten vaikuttivat myyntiin positiivisesti. AfD:n kannatus gallupeissa oli valtakunnallisesti sangen rajattua, minkä lisäksi sillä ei ollut vielä ollut edustajia liittopäivillä, joten nämä seikat huomioon ottaen olisi voinut rationaalisesti kuvitella, ettei puolue olisi kiinnostanut ihmisiä kovin intensiivisesti, mutta todellisuus oli toisenlainen, AfD oli onnistunut tekemään itsestään mediailmiön ja saanut valtavasti huomiota kokoonsa ja poliittiseen vaikutusvaltaansa nähden.

Syyskuu: vuodettuja viestejä, väkivaltafantasioita ja vihavaalit

Syyskuussa liittopäivävaalit olivat ymmärrettävästi suosituin puheenaihe. Kuukauden ensimmäisen päivän käynnisti kuitenkin skandaaliuutinen Mecklenburg-Etu-Pommerin maapäivien AfD-poliitikosta, joka ilmaisi Facebookin keskusteluissaan ”rasistisia, väkivaltaa ihannoivia ja seksuaalisesti heikentäviä fantasioita”. Hän kirjoitti vuodettujen viestien mukaan esimerkiksi ”pomppulinnassa nussimisesta” ja ”miesprostituoidun raiskaamisesta ja ruumiin syömisestä”, minkä seurauksena poliitikko, Holger Arppe, joutui eroamaan sekä maapäiväryhmittymästään että puolueestaan. Ryhmittymän johtohenkilö otti etäisyyttä Arppen lausuntoihin ja totesi, ettei sellainen käyttäytyminen kuulunut AfD:n linjaan. Vuodettuja viestejä oli uutisen

⁸² Kain, Florian: “AfD verteilt schon Bundestags-Beute”, osoitteessa bild.de, julkaistu 24.8.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/die-afd-verteilt-schon-bundestags-beute-52984524.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

⁸³ Elitz, Ernst: “Immer gegen die AfD?”, osoitteessa bild.de, julkaistu 22.8.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bild-ombudsmann/immer-gegen-die-afd-52954050.bild.html>, sivulla käyty 28.4.2020.

perusteella jopa 12 000 sivua, mutta kohun keskelle joutunut poliitikko kiisti niiden todenperäisyyden nettijulkaisussa nimeltä Junge Freiheit.⁸⁴ Mikäli kirjoittelut todella olivat aitoja, niin kyseessä oli puolueen uskottavuuden kannalta jälleen vakava isku, jonka Bild raportoi tarkkoja sanavalintoja myöten kaikessa karuudessaan. Lehti ei kaihtanut vulgäärienkään sanojen suoraa siteeraamista.

AfD:n vaalitaktiikkaa analysoitiin mielenkiintoisessa artikkelissa, jossa politiikan asiantuntija totesi sen olleen kaksijakoinen: AfD pyrki saamaan kannatusta sekä maltillisten porvareiden että radikaalien oikeistolaisten keskuudessa. Asiantuntija nimitti myös oikeistokonservatiivien Alice Weidelin hiljattaista poistumista puheohjelmasta ”laskelmoiduksi provokaatioksi”. Artikkelin mukaan puolueen strategia perustui provokaation lisäksi harhaanjohtamiselle. Uutisessa nostettiin myös lyhyesti esiin joitain päiviä aikaisemmin ilmi tullut Alexander Gaulandin lausunto, jonka mukaan kohujen keskelle joutunut Björn Höcke oli ”kansallisromantikko” ja ”osa AfD:n sielua”.⁸⁵ Bild toisin sanoen antoi puolueen vaalitaktiikasta sangen kielteisen kuvan, minkä lisäksi muistettiin mainita johtohenkilö Gaulandin viimeisin kohu, joka ei kuitenkaan jäänyt kuun ainoaksi. Näin muotoiltu kaksijakoisuus tavoitteissa herätti ristiriitaisen vaikutelman puolueesta, sillä voisi kuvitella maltillisten ja ääriajattelijoiden intressien olleen keskenään varsin erilaiset.

Gaulandin seuraavasta huomiota herättäneestä kannanotosta uutisoitiin kuun puolivälissä. Hänen mukaansa mikään muu kansa ei ollut joutunut irtisanoutumaan menneisyydestään niin selkeästi kuin saksalaiset ja myös saksalaisilla oli oikeus tuntea ylpeyttä sotilaidensa työpanoksesta toisessa maailmansodassa. Gaulandin mielipide oli, että järjestelmä oli syyllinen hirveyksiin, eivät urhoolliset sotilaat.⁸⁶ AfD:n johtohenkilön lausunto sai aikaan houkutus esittää hänelle kysymys: eivätkö ihmiset muodostaneet kuitenkin toiminnallaan systeemin?

⁸⁴ “AfD-Vize Arppe tritt wegen Ekel-Fantasien zurück”, osoitteessa bild.de, julkaistu 1.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/afd-fraktions-vize-meckpomm-holger-arppe-zurueckgetreten-53064488.bild.html>, sivulla käyty 21.10.2020.

⁸⁵ Merholz, Anne: ”Die hinterlistige Wahlkampfaktik der AfD”. osoitteessa bild.de, julkaistu 6.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/afd-wahlkampfaktik-53117486.bild.html>, sivulla käyty 21.10.2020.

⁸⁶ ”Wir können stolz sein auf Leistungen in Weltkriegen”, osoitteessa bild.de, julkaistu 15.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alexander-gauland/lobt-leistungen-deutscher-soldaten-in-weltkriegen-53218138.bild.html>, sivulla käyty 21.10.2020.

Kun luki syyskuun uutisia, niin huomasi Bildin termistön olleen AfD:stä puhuttaessa monipuolisempi ja osittain jyrkempi kuin aikaisemmin. AfD:stä käytettiin useissa kirjoituksissa esimerkiksi nimitystä ”Rechtsaußen”, joka englanniksi käännettynä tarkoitti joko oikeistosiiven edustajaa tai äärioikealla olevaa, joten suomentaminen ei ollut yksinkertaista. Kyseessä oli joka tapauksessa termi, joka herätti mielikuvan vahvasti oikealle sijoittuvasta puolueesta. Samassa kuussa AfD:tä kuvailtiin lehden sivuilla myös pakolaisvastaiseksi ja nationalistiseksi. Yhden toimittajan mielestä puolue jakaantui erittäin äärioikealla olleisiin ja vielä toistaiseksi maltillisiin oikeistopopulisteihin, reportterin painottaessa sanoja ”erittäin” ja ”vielä” kirjoittaen ne isoilla kirjaimilla⁸⁷. Toimittajan näkemyksenä vaikutti siis olleen se, että AfD olisi voinut kokonaisuudessaan koska tahansa luisua poliittisen spektrumin oikeaan laitaan.

Florian Kain sen sijaan käytti Alice Weidelista merkillistä nimitystä kolumnissaan, joka käsitteli poliitikon sähköpostiskandaalia. Weidel lähetti väitetysti vuonna 2013 sähköpostin, jossa nimitti liittovaltion hallitusta toisen maailmansodan voittajavaltioiden marionetiksi ja tiettyjä väestönosia kulttuurille vieraiksi kansoiksi, jotka olivat tulvimassa Saksaan. Kain kutsui Weidelia ”lesboekonomiksi”, mikä vastasi kyllä todellisuutta, mutta herätti kysymyksen siitä, mikä sen relevanssi tässä yhteydessä oli.⁸⁸ Seksuaalisella suuntautumisella tai koulutuksella ei kuvittelisi olleen tekemistä hämmentävän sähköpostin kanssa.

Ennen kuin analysoin liittopäivävaalien uutisointia Bildissä, haluan nostaa esille mielenkiintoisen kuriositeetin: Saksassa järjestettiin alle 18-vuotiaille erillinen mahdollisuus antaa äänensä erillisissä vaaleissa, minkä Bild myös huomioi sivuillaan. AfD:n raportoitiin olleen selkeästi epäsuosituimpi nuorison keskuudessa, sillä ääniosuus jäi alle seitsemään prosenttiin.⁸⁹ Tämä oli sikäli erikoista, että oikeistokonservatiivien äänestäjät olivat leimallisesti kohtalaisen nuoria miehiä. Vaikutti siltä, että puolueen kannattajiksi tultiin usein vasta aikuistumisen jälkeen, lähempänä 30 ikävuotta.

⁸⁷ Fischer, David: ”Steinbachs neue Freunde von der AfD”, osoitteessa bild.de, julkaistu 6.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/steinbach-weidel-gauland-afd-auftritt-pforzheim-53125834.bild.html>, sivulla käyty 21.10.2020.

⁸⁸ Kain, Florian: ”Gefährdet diese E-Mail Alice Weidels AfD-Karriere?”, osoitteessa bild.de, julkaistu 10.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/gefaehrdet-diese-e-mail-alice-weidels-afd-karriere-53167708.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

⁸⁹ ”So wählen die unter 18-Jährigen”, osoitteessa bild.de, julkaistu 15.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/ergebnis-u18-wahl-53227790.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

Varsinaiset liittopäivävaalit aiheuttivat voimakkaitakin reaktioita Bild-lehdessä: ne saivat nimen ”Wutwahl” eli ”vihavaalit”, minkä lisäksi AfD:n menestystä kuvailtiin shokiksi⁹⁰. Toimittaja Nikolaus Blome totesi kirjoituksessaan 25.9., että AfD oli puolueista ainoa, joka ei rankaissut jäseniään ”völkischmäisestä rasismista”, ja joka propagoi vihamielisyydellään ulkomaalaisia kohtaan. Blome lupasi myös Bildin lukijoille kriittistä journalismia, ja että AfD:täkin kritisoitaisiin, jos puolue rikkoisi sääntöjä.⁹¹ Vaalien tuloksesta ja oikeistokonservatiivipuolueen suoriutumisesta julkaistiin monenlaisia analyysejä, joissa toistuivat kuitenkin samat teemat: AfD:n suosio Itä-Saksassa ja sen taustalla vaikuttaneet syyt. Bild esimerkiksi teki reportaasin kylästä, jossa likimain puolet ihmisistä äänesti puoluetta, mihin syynä oli muun muassa paikallisen koulun alasajo ja työpaikkojen ja nuorten ihmisten lähteminen⁹². Lehdessä ilmestyi myös englanninkielinen uutinen, jossa oli tiivistetysti listattu tekijät, jotka vaikuttivat AfD:n voittokulkuun itäisessä Saksan miesten keskuudessa. Näitä tekijöitä olivat yleinen turhautuminen, työttömyys, epävarmuus, naisten vähäinen määrä suhteessa miehiin, pakolaiskriisi ja radikaalit yhteiskunnalliset näkemykset.⁹³ Yleisemmällä tasolla Bildissä koettiin AfD:n menestyksen johtuneen vaikkapa kansleri Merkelin politiikasta⁹⁴, puutteellisesta turvallisuudentunteesta⁹⁵ tai poliittisen korrektiuden kulttuurista⁹⁶. Liittopäivävaalien tulos tuli siis yllätyksenä lehden toimitukselle, mutta sille löydettiin omat loogiset selitysmallinsa.

⁹⁰ Link, Albert, Merholz, Anne: ”Wutwahl”, osoitteessa bild.de, julkaistu 24.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/deutschland-hat-gewaehlt-blitzanalyse-53297988.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

⁹¹ Blome, Nikolaus: ”So geht Bild mit der AfD um”, osoitteessa bild.de, julkaistu 25.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/so-geht-bild-mit-der-afd-um-53319374.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

⁹² Biskup, Daniel, Piatov, Philipp: ”Wo jeder zweite die AfD gewählt hat”, osoitteessa bild.de, julkaistu 26.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl/bild-in-dorfchemnitz-wo-jeder-zweite-afd-gewaehlt-hat-53330004.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

⁹³ Krüger, Larissa, Schuler, Ralf: ”Why are men in Eastern Germany so angry?”, osoitteessa bild.de, julkaistu 27.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bild-international/afd-why-are-men-in-eastern-germany-so-angry-53350026.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

⁹⁴ Blome, Nikolaus: ”Wie viel Schuld hat Merkel am AfD-Erfolg?”, osoitteessa bild.de, julkaistu 25.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/wie-viel-merkel-steckt-im-erfolg-der-afd-53331086.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

⁹⁵ Schuler, Ralf: ”Wie die Etablierten der AfD leicht machen”, osoitteessa bild.de, julkaistu 26.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/wie-es-die-etablierten-parteien-der-afd-leicht-machen-53333080.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

⁹⁶ Von Busse, Cecil: ”Es ist leicht, die Schuld bei anderen zu suchen”, osoitteessa bild.de, julkaistu 29.9.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/es-ist-leicht-die-schuld-fuer-den-afd-erfolg-bei-anderen-zu-suchen-53355994.bild.html>, sivulla käyty 22.10.2020.

Bildin puolen vuoden uutistarjonta oli tiivistäen seuraavanlainen: huhtikuussa kirjoitettiin AfD:n kärkikandidaateista ja puolueohjelmasta. Lehdessä ennakoitiin puolueen siirtymistä muutosten myötä poliittisesti entistä enemmän oikealle. Toukokuussa käsiteltiin osavaltio-parlamenttivaaleja Schleswig-Holsteinissa ja, samoin kuin FAZ:issakin, Nordrhein-Westfalenissa. Lisäksi tarkasteltiin mielipidemittauksia, joiden tulokset välittivät mielenkiintoisella tavalla ristiriitaisia signaaleja: yhden mukaan enemmistö ei halunnut AfD:tä Bundestagiin, toisen mukaan puoluetta pidettiin kuitenkin normaalin demokraattisena ja kolmannen mukaan ryhmittymä oli muuttunut entistäkin oikeistolaisemmaksi. Myös kohuja sattui tässä kuussa. Kesäkuussa vakavat kohut jatkuivat ja puolueen kannatusluvussa näkyi laskusuuntainen trendi. AfD:n chatryhmässä, johon oli kuulunut jopa viranomaisia, oli puhuttu esimerkiksi vallankaappauksesta.

Heinäkuussa laskevat kannatusluvut saivat jatkoa, minkä lisäksi Bildissä huomioitiin puolueen lehdistötilaisuus. Muitakin pienempiä uutisaiheita esiintyi heinäkuussa monipuolisesti. Elokuussa valmistauduttiin jo vaaleihin, mutta kohuilta ei välttytty tällöinkään, vaan AfD:n johtohenkilö Gauland keräsi puolueelleen negatiivista julkisuutta vaatimalla turkkilaistaustaisen ministerin lähettämistä Turkkiin. Syyskuussa oli liittopäivävaalien vuoro: lehdessä kuvailtiin lopputulosta vihavaaleiksi ja syytettiin AfD:tä rasismista. Kaiken kaikkiaan uutisointi oli sensaatiohakuista, kohuista raportoitiin aktiivisesti ja värikkäin sanankääntein. Vaalitulokseen reagoitiin kielteisesti, aivan kuten FAZ:issakin. Olen nyt käynyt läpi AfD:n mediakuvat Bildissä puolen vuoden ajalta. Seuraavassa alaluvussa vertaan havaintojani toisen saksalaislehteen, Frankfurter Allgemeine Zeitungiin.

2.3 AfD:n mediakuvien vertailua

Aloitan AfD:n saksalaislehdissä esiintyneiden mediakuvien vertailun teknisillä aspekteilla, minkä jälkeen on sisällöllisten seikkojen vuoro. Bildissä uutiset olivat usein lyhyitä ja sähkömäisiä, lyhimmillään muutaman kappaleen pituisia, ja otsikot myyviä ja huomiota herättäviä. Lukumäärällisesti artikkeleita oli valtavasti, pelkästään esimerkiksi tammikuussa 2017 julkaistiin 153 uutista, joissa AfD mainittiin, mikä selvisi hakemalla lehden sähköisestä arkistosta puolueen nimellä. Artikkelit oli jaoteltu tunneittain niiden otsikoiden alle. Jokaisessa kuussa ilmestyi siis satoja uutisia, jotka kaikki kävin läpi. Kaikkia arkiston artikkeleita pääsi ilmaiseksi lukemaan internetissä, mikä helpotti tutkimustyötä huomattavasti, ja vahvisti kuvaa Bildistä kaikelle kansalle helposti lähestyttävänä julkaisuna. Tekstien kirjoittajia ei lehdessä usein ollut mainittu, pois

lukien pääkirjoitukset, kolumnit ja mielipidekirjoitukset. Aihevalikoima AfD- uutisoinnissa oli erittäin monipuolinen ja yksityiskohtainen: puolue otti Bildin sivuilla kantaa mitä erilaisimpiin poliittisiin kysymyksiin.

Frankfurter Allgemeine Zeitungin artikkelit sen sijaan olivat teknisesti täysin erilaisia. Ne olivat usein huomattavan pitkiä, joskus jopa yli tuhat sanaa käsittäviä, minkä lisäksi niitä oli paljon, joten päätin hakea tuloksia AfD:n johtohenkilön Frauke Petryn nimellä. FAZ:in arkiston kaikki kirjoitukset olivat maksumuurin takana, joten vaihtoehtoina oli joko jatkuva tilaus ja laskutus tai sitten jokaisesta avauskerrasta erikseen maksaminen. Käytäntö hankaloitti tutkimustyötä, minkä vuoksi päätin valita jokaiselta kuulta joitain artikkeleita ja maksaa niistä erikseen. Kenties FAZ pyrki maksupolitiikallaan korkean journalistisen laadun ylläpitämiseen, mutta joka tapauksessa siitä välittyi eksklusiivisempi ja suljetumpi vaikutelma, kun taas Bildistä avoimempi ja läpinäkyvämpi.

Mitä tulee sisällöllisiin seikkoihin, niin Bildissä uutisissa käytetty kielellinen ilmaisu oli niin sanotulle keltaiselle lehdistölle tyypillisesti yksinkertaista, iskevää, sensaationhakuista ja kansanomaista. Voimakkaitakaan sanamuotoja ei vältetty, vaan jopa todella karkeat ja alatyyliset ilmaisut siteerattiin sanasta sanaan. Koska Bildissä käytetty kieli oli melko pelkistettyä, niin suurienkin artikkelimäärien lukeminen ja analysointi oli kohtuullisen vaivatonta ja nopeaa, vaikka saksa ei ollutkaan äidinkieleni.

FAZ:issa kielellinen ilmaisu oli neutraalimpaa, hillitympää ja monimutkaisempaa, mistä syntyi laadukkaan ja enemmän ylemmille sosiaaliluokille suunnatun julkaisun vaikutelma. Lehdessä käytetyt sanamuodot olivat merkille pantavalla tavalla huolitellumpia ja varovaisempia kuin Bildissä. Koska kieli ei ollut rakenteellisesti niin yksinkertaista kuin toisessa tutkimassani saksalaisjulkaisussa, ja koska artikkelit olivat huomattavan pitkiä toisinaan, niin uutisten lukeminen vaati enemmän prosessointia ja vei enemmän aikaa.

Ennakko-odotukseni Bildin suhteen olivat, että lehti olisi ollut poliittisesti oikealle kallistuva, konservatiivinen ja mahdollisesti jopa populistinen, joten odotin ainakin varovaisen myönteistä suhtautumista AfD:hen. Tällaista en kuitenkaan havainnut uutisia lukiessani, vaan oikeistokonservatiiveihin suhtauduttiin lähinnä neutraalisti, joskus jopa kielteisesti, esimerkiksi kolumneissa. Puolue sai tietysti erittäin paljon palstatilaa lehden sivuilla, mutta myös negatiivista näkyvyyttä, koska erilaisista kohuista raportoitiiin ahkerasti. AfD:hen ja sen jäseniin yhdistettiin esimerkiksi sanat ”völkischmäinen rasismi”, ”Rechstaufen” eli ”laitaoikeistolainen”, ”uusnatsismi”, ”populismi”,

”pakolaisvastaisuus” ”nationalismi” ja ”fundamentalismi”, mikä loi kuvaa puolueesta vahvasti oikeistolaisena ja ainakin osittain jopa äärioikeistolaisena ryhmittymänä. Kuitenkaan toimituksen oma väite siitä, ettei AfD:n asioita pidetty esillä sen aktiivisemmin kuin muidenkaan puolueiden, ei oman näkemykseni mukaan pitänyt paikkaansa, vaan oikeistokonservatiivit saivat paljon huomiota osakseen.

FAZ sen sijaan täytti odotukseni julkaisulinjan suhteen. Lehteä pidettiin yleisesti joko oikeistoliberaalina tai peräti konservatiivisena, mikä näkyi sangen asiallisena, informatiivisena ja suurempia intohimoja herättämättömänä uutisointina. Huomioni kiinnitti erityisesti se, että AfD:stä välittyi monien artikkeleiden kautta kuva puolueesta, joka oli sisäisessä hajaannuksessa. Toinen huomionarvoinen seikka oli militarististen termien käyttö AfD-uutisoinnin yhteydessä. Tällaisia olivat esimerkiksi sanat ”aselepo”, ”juoksuhautataistelu” ja ”häirintätuli”. Joissain kirjoituksissa esitettiin varsin kriittisiäkin näkemyksiä puolueesta: yksittäisistä sanavalinnoista voisi mainita esimerkiksi sanat ”oikeistoekestremismi”, ”natsi”, ”völkisch”, ”rasismi” ja ”oikeistopopulismi”.

Nämä kaikki yhdistettiin AfD:hen tai sen jäseniin, mikä loi vaikutelman oikeistolaisesta ryhmittymästä. Puolue myös rinnastettiin FAZ:issa jakaantumalla leviävän bakteerin kanssa, mikä oli hätkähdyttävä ilmaisu. Jyrkimmät sanavalinnat olivat kaiken kaikkiaan sangen samankaltaisia kuin Bild-lehdessä, mutta niiden käyttö oli harvinaisempaa. Yhteenvedon voisi todeta, että poliittisesti Bild jätti enemmän konservatiiviseen keskusta-oikeistoon nojaavan vaikutelman, kun taas FAZ:ista syntynyt mielikuva oli samaten keskusta-oikeistolainen mutta yleisesti ottaen liberaalimpi arvopohjaltaan. Seuraavassa luvussa käyn käsittelemään Itävallan FPÖ-puolueen mediakuvia.

3 FPÖ:n mediakuvat: populismia ja profiilieroja

3.1 Mediakuvat Der Standardissa

FPÖ:n mediakuvia tulkittaessa ensimmäiseksi julkaisuksi valitsin Standardin, joka oli kotimaassaan arvostettu valtakunnallinen lehti. Se tarjosi laatuvaikutelmansa vuoksi kiinnostavan näkökulman oikeistokonservatiiveja koskevaan uutisointiin. Aloitan mediakuvien tarkastelun toukokuusta, ajalta puoli vuotta ennen kansallisen neuvoston vaaleja, minkä jälkeen käyn läpi muut kuukaudet yksitellen.

Toukokuu: puolueettomuutta, psykoanalyysiä ja poliittisen islamin kieltämistä

Toukokuussa FPÖ näyttäytyi monipuolisesti aktiivisena ja verkostoituneena puolueena, jota erilaiset skandaalit seurasivat. Huomiota herätti linziläisessä koulussa sattunut tapaus, jossa FPÖ-poliitikko oli keskeyttänyt ääriajattelua käsitelleen esitelmän, koska siinä oli puolueen edustajan mielestä yhdistetty heidät ekstremismiin. Paikallisen kouluneuvoksen mukaan keskeytys ei kuitenkaan ollut sallittu. Uutisessa kerrottiin myös FPÖ:n nettisivusta, jolla pystyi raportoimaan nimettömästi epäobjektiivisesta opetuksesta kouluissa, ja jota oli vaadittu suljettavaksi. Oppilaiden näkemyksenä oli, että esitelmä oli ollut puolueeton, tosin yksittäisiä eriäviäkin mielipiteitä esiintyi.⁹⁷

Kohu ei jäänyt kuun ainoaksi: Ala-Itävallan sosiaalidemokraatit olivat lähteneet protestina alueparlamentin istunnosta, koska FPÖ oli esittänyt tv-ohjelmalle aiheita kiistanalaisella otsikolla. Siinä oli terminä ”Blutschande”, joka viittasi Saksan kansallissosialistien kielenkäyttöön.⁹⁸ ”Blutschande” oli suomennettuna ”veren häpäisy”, millä natsit tarkoittivat rotujen sekoittumista, joten sanavalinta oli rajua.

Lähestymistavaltaan poikkeuksellinen oli artikkeli, jossa haastateltiin psykoanalyytikkoa liittyen Jörg Haiderin myyttiin FPÖ:ssä. Hänen mukaansa Haider, FPÖ:n entinen johtohenkilö, oli edelleen puolueessa kuin sijoitettuna ”rapistuneeseen kryptaan” ja tämän urallaan tapahtuneet epäselvyydet pidettiin erillään myönteisestä yleiskuvasta. Myös Freud tuli haastattelussa mainituksi. Toimittaja käytti tässä kirjoituksessa puolueesta nimitystä oikeistopopulistit.⁹⁹ Vaikka psykoanalyytikko olikin epätavanomaisempi asiantuntija kuin ne, joilta mielipidettä oikeistokonservatiiveista yleensä kysyttiin, niin Standardin tarkastelutavassa oli kuitenkin tieteellinen ote, toisin kuin esimerkiksi Kronessa, jossa saatettiin esimerkiksi tiedustella astrologin näkemyksiä poliittisista toimijoista.

⁹⁷ ”Landesschulrat: Abbruch von Extremismusvortrag in Linz nicht zulässig”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000057203769/extremismus-vortrag-in-linz-abbruch-laut-landesschulrat-nicht-zulaessig), julkaistu 8.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000057203769/extremismus-vortrag-in-linz-abbruch-laut-landesschulrat-nicht-zulaessig>, sivulla käyty 12.11.2020.

⁹⁸ ”Causa Nitsch: SPÖ kritisiert NS-Antragsdiktation der FPÖ”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000057875577/causa-nitsch-spo-e-kritisiertns-antragsdiktation-der-fpoe), julkaistu 18.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000057875577/causa-nitsch-spo-e-kritisiertns-antragsdiktation-der-fpoe>, sivulla käyty 12.11.2020.

⁹⁹ Müller, Walter: ”Haider's Schatten: 'Er sitzt in einer verwahrlosten Krypta'”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000057059430/haiders-schatten-er-sitzt-in-einer-verwahrlosten-krypta), julkaistu 7.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000057059430/haiders-schatten-er-sitzt-in-einer-verwahrlosten-krypta>, sivulla käyty 12.11.2020.

Toisessa joukosta erottuvassa uutisessa yleinen asetelma oli käännetty ympäri: siinä kerrottiin, että FPÖ:n poliitikkoa oli internetissä haukuttu ”ruskeaksi likaiseksi siaksi”, minkä seurauksena haukkuja sai sakkoja¹⁰⁰. Mitä ilmeisimmin ruskea viittasi tässä yhteydessä äärioikeiston poliittiseen väriin, joten ilmaisu oli leimaava. Vaikka oikeistokonservatiivit esiintyivät monesti ryhmittymänä, jonka toimintaa tarkasteltiin kriittisesti, niin tässä artikkelissa puolueen edustaja oli uhrin asemassa, mikä teki uutisesta epätavanomaisen.

FPÖ:n ulostuloja esiteltiin muutenkin toukokuussa laajasti, puolue otti esimerkiksi kantaa kansanäänestykseen liittyen naisten asemaan¹⁰¹, poliittisen islamin kieltämiseen¹⁰², vieraskasvilajeihin¹⁰³ ja suunnitteilla olleeseen burkakieltoon¹⁰⁴.

Viimeinen artikkeli oli sikäli yllättävä, että FPÖ:n todettiin vetäneen tukensa burkakielloilta. Huomion kiinnittää myös se, että puolueesta puhuttiin usein ”sinisinä”, joten Itävallassa perinteinen oikeiston väri assosioitiin selkeästi FPÖ:hön.

Havainnollistavana pidin myös uutista, jossa kerrottiin FPÖ:n toimintatavoista kansallisessa neuvostossa. Standardin mukaan oikeistokonservatiivit olivat äänestyksissä vähiten samaa mieltä hallituksen kanssa, yhteensä vain hieman yli puolessa tapauksista. Vain kahdessa prosentissa tapauksista FPÖ kannatti hallituksen linjaa siten, että koko muu oppositio oli sitä vastaan.¹⁰⁵ Artikkelista piirtyi kuva oikeistokonservatiiveista hajottavana ja protestiin ja erimielisyyteen pyrkivänä voimana. Avartavia olivat samaten toukokuussa Standardissa julkaistut analyysit mediasta ja sen yhteyksistä FPÖ:hön, mutta palaan niihin tuonnempana alaluvussa, jossa vertailen lehtien mediakuvia.

¹⁰⁰ ”Norbert Hofer beleidigt: Hassposter zu Geldstrafe beurteilt”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000057379007/norbert-hofer-beleidigt-hassposter-zu-geldstrafe-verurteilt), julkaistu 11.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000057379007/norbert-hofer-beleidigt-hassposter-zu-geldstrafe-verurteilt>, sivulla käyty 13.11.2020.

¹⁰¹ ”FPÖ-Frauensprecherin: Frauenvolksbegehren ’schießt über Ziel hinaus’”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000056858778/poe-frauensprecherin-frauenvolksbegehren-schiesst), julkaistu 2.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000056858778/poe-frauensprecherin-frauenvolksbegehren-schiesst>, sivulla käyty 12.11.2020.

¹⁰² ”Strache fordert Verbot des politischen Islam” osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000056811318/strache-fordert-verbot-des-politischen-islam), julkaistu 1.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000056811318/strache-fordert-verbot-des-politischen-islam>, sivulla käyty 13.11.2020.

¹⁰³ Springer, Gudrun: ”Verwurzelt, aber hier fremd: Probleme mit eingeschleppten Pflanzen”, julkaistu 20.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000057964177/verwurzelt-aber-hier-fremd-probleme-mit-ingeschleppten-pflanzen>, sivulla käyty 13.11.2020.

¹⁰⁴ Sterkl, Maria: ”FPÖ lehnt Burkaverbot nun doch ab”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000057268781/fpoe-lehnt-burkaverbot-nun-doch-ab), julkaistu 10.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000057268781/fpoe-lehnt-burkaverbot-nun-doch-ab>, sivulla käyty 13.11.2020.

¹⁰⁵ Ennser-Jedenastik, Laurenz: ”FPÖ stimmt am seltensten mit der Regierung, Neos am häufigsten”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000057108005/fpoe-stimmt-am-seltensten-mit-der-regierung-neos-am-haeufigsten), julkaistu 8.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000057108005/fpoe-stimmt-am-seltensten-mit-der-regierung-neos-am-haeufigsten>, sivulla käyty 13.11.2020.

Kesäkuu: vaatimuksia, veljeskuntia ja muistomerkki Valko-Venäjälle

Kesäkuussa raportoitiin useissa artikkeleissa FPÖ:n vaatimuksista hallitusneuvotteluissa, jotka oli tarkoitus pitää lokakuun vaalien jälkeen. Kuohuttavimpia vaatimuksista olivat eri sosiaaliturvamuotojen yhdistäminen ja erityisesti ”kammaripakon” poistaminen¹⁰⁶, jota suurpuolueet SPÖ ja ÖVP vastustivat, koska ne olivat vakiinnuttaneet valtansa maassa sen avulla. Kammaripakko tarkoitti sitä, että työntekijöiden ja työnantajien oli pakko liittyä heitä edustaviin organisaatioihin, joille Itävallan hyvinvointivaltio perustui. Toisessa artikkelissa todettiin Strachen toimineen riskialttiisti ja vaatimuksien olleen SPÖ:lle suoranainen tabu, minkä vuoksi se oli verrattavissa siihen, että FPÖ olisi lähentynyt Refugees Welcome -liikettä¹⁰⁷. Vertaus havainnollisti selkeästi sitä, miten isosta asiasta oli kysymys sosiaalidemokraateille. Itävallassa, aivan kuten Suomessakin, vasemmiston yhteydet järjestäytyneeseen työväenliikkeeseen olivat vahvat, joten työntekijöiden kannalta epäedulliseen politiikkaan suhtauduttiin negatiivisesti.

Kuun puolivälissä ilmestyneessä kommentaarissa tultiin siihen tulokseen, että punaiset ja siniset olivat lähentyneet toisiaan, mikä kertoi kirjoittajien mukaan FPÖ:n oman kehityksen sijaan ”sosiaalidemokraattisen antifasismen tilannejoustavuudesta”. Kommentaarissa kerrottiin muutakin mielenkiintoista: siinä siteeratun tutkijan mukaan FPÖ oli 1980-luvulta muuttunut vanhojen natsien kansallisliberaalista puolueesta eliittiin kuuluvaksi oikeistopopulistiseksi yleisliikkeeksi. Vasta Strachen myötä oli islaminvastainen rasismi noussut keskiöön. Artikkelissa myös kiinnitettiin huomiota ”völkischeihin” opiskelijajärjestöihin ”Burschenschaftenihin”, joihin kuului tällöin peräti puolet puolueen johdosta.¹⁰⁸ Kirjoituksen loppuun oli vielä koottu kirjallisuusluettelo, joten sen tekijät todella olivat tehneet perusteellista työtä. Tekstin täsmällistä kirjoittajaa tai kirjoittajia ei ollut merkitty, mutta se oli osa Standardin FIPU-blogia, joka käsitteli antisemitismin, rasismin, antifeminismin ja äärioikeiston teemoja. Siinä tekijöiden mielipide FPÖ:stä tuli suorasukaisesti ilmi, sillä koviakaan sanamuotoja ei vältetty.

¹⁰⁶ ”FPÖ-Strache gegen Pflichtmitgliedschaft bei Kammern”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000058708534/fpoe-chef-strache-gegen-pflichtmitgliedschaft-bei-kammern), julkaistu 3.6.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000058708534/fpoe-chef-strache-gegen-pflichtmitgliedschaft-bei-kammern>, sivulla käyty 3.12.2020.

¹⁰⁷ Oswald, Günther: ”FPÖ stellt Koalitionsbedingungen: Riskantes Gepoltere”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000059046889/fpoe-stellt-koalitionsbedingungen-riskantes-gepoltere), julkaistu 11.6.2020, <https://www.derstandard.at/story/2000059046889/fpoe-stellt-koalitionsbedingungen-riskantes-gepoltere>, sivulla käyty 3.12.2020.

¹⁰⁸ ”Wahrheit, Tochter der Zeit?”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000058914899/wahrheit-tochter-der-zeit), julkaistu 13.6.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000058914899/wahrheit-tochter-der-zeit>, sivulla käyty 3.12.2020.

Epätavanomaisempiakin näkökulmia oikeistokonservatiivien puolue toimintaan esiteltiin. Kuussa uutisoitiin esimerkiksi siitä, että sekä FPÖ:n että Itävallan Vihreiden nimittämä asiantuntija olivat yhtä mieltä tiukennuksista ulkomaalaisia koskevaan lakiin: he pitivät jatkuvia lakimuutoksia negatiivisina¹⁰⁹. Yleensä puolueet edustivat vastakkaisia näkemyksiä, etenkin ulkomaalaisasioissa, mutta tässä artikkelissa vallitsi yhteisymmärrys. Toisessa yllättävässä uutisessa FPÖ profiloitui toisen maailmansodan muistomerkkien tukijaksi, sillä se ajoi Wienissä pääkaupungin osallistumista Valko-Venäjälle pystytettävään muistomerkkihankkeeseen. Tarkoitus oli kunnioittaa keskitysleirille joutuneiden juutalaisten muistoa, mutta tässä tapauksessa sosiaalidemokraatit ottivat aluksi hankkeeseen varautuneen kannan: he arvelivat sen olleen liittovaltion vastuulla, ei pääkaupungin, koska se olisi tullut sijaitsemaan ulkomailla.¹¹⁰ Uutisessa totutut roolit muistomerkkien aktiivisista tukijoista ja niihin passiivisemmin suhtautuvista oli siis käännetty pääläelleen. Kolmannessa esimerkissä poikkeuksellisista perspektiiveistä raportoitiin FPÖ:n vaatineen Itävallan lähetystön siirtämistä Israelissa Jerusalemiin¹¹¹. Oikeistokonservatiivit pyrkivät selkeästi parantamaan suhteitaan Israeliin, vaikka puolueen maine oli etenkin menneisyydessä ollut antisemitistinen. Voisi myös ajatella, että FPÖ:n halukkuuteen siirtää lähetystä vaikutti Donald Trumpin esimerkki.

Heinäkuu: silmälasit, staattisuutta ja antisemitismisyytöksiä

Heinäkuun FPÖ-uutisointi eteni varsin kaksijakoisessa ilmapiirissä Standardin sivuilla. Kuun alussa analysoitiin esimerkiksi Strachen osallistumista kesäkeskusteluihin televisiossa. Syntynyt mielikuva oli toimituksen mukaan, että Strache vaikutti vanhalta herralta, joka oli ainoana jäänyt jäljelle edellisistä vaalikamppailuista. FPÖ:n johtaja totesikin, etteivät nuoret kasvot taanneet uudistuksia puolueessa, millä hän epäilemättä viittasi eritoten ÖVP:n Sebastian Kurziin. Myös Strachen pitämät silmälasit, jotka oli muissakin medioissa huomioitu, mainittiin, kuten myös yhtäläisyydet Haideriin vaikkapa media-aiheisen puheen osalta. FPÖ:n johtaja ilmaisi lisäksi kielteisen suhtautumisensa äärioikealla ollutta ”identitääristä liikettä” kohtaan, huolensa naisten

¹⁰⁹ Brickner, Irene: “Asylnovelle: Geplante Verschärfungen in der Praxis ‘ein Gräuel’”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 28.6.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000059902607/asylnovelle-geplante-verschaerfungen-in-der-praxis-ein-graeuel>, sivulla käyty 10.12.2020.

¹¹⁰ Brickner, Irene: “Holocaust-Mahnmal: Allparteienbeschluss in Wien nach FPÖ-Vorstoß”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 26.6.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000059833981/maly-trostin-mahnmal-wiener-allparteienbeschluss-nach-fpoe-vorstoss>, sivulla käyty 10.12.2020.

¹¹¹ “FPÖ für Verlegung der österreichischen Botschaft nach Jerusalem”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 22.6.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000059651750/fpoe-fuer-verlegung-der-oesterreichischen-botschaft-nach-jerusalem>, sivulla käyty 10.12.2020.

vähäisestä aktiivisuudesta puolueessa ja vieläpä torjui homoseksuaalisuuden sairaalloisuuden, mikä oli toimittajan mielestä uutta. Strache myös perusteli FPÖ:n äänestämistä sillä, että vaikka ÖVP ja SPÖ olivat retoriikan tasolla omaksuneet oikeistokonservatiivien poliittisia ideoita, niin ne eivät olleet panneet ideoita täytäntöön.¹¹² Uutisesta kuvastui toimittajan kriittinen pohjavire puoluetta kohtaan, koska FPÖ-johtajan naisia ja homoja puolustavia kannanottoja pidettiin yllättävinä.

Toisessa kuun alun kommentaarissa muisteltiin FPÖ:n menestyksen päiviä, kun Haider oli johdossa, puolueella oli ikimuistoisia iskusanoja, kuten esimerkiksi ”Daham statt Islam”, ja se onnistui houkuttelemaan puolelleen kotimaisen muukalaisvihamielisyyden eliitin. Tämän jälkeen ryhmittymästä oli tullut kirjoittajan mukaan ”jopa laiskempi kuin yleensä”, ”näennäisesti kuollut”, ja se ”lepäsi poliittisilla laakereillaan”. Kukaan ei puhunut Strachesta, toisin kuin muiden puolueiden johtohahmoista. Toimittaja myös kutsui FPÖ:tä ”kummituspuolueeksi” ja totesi, ettei poliittisen islamin kritisointi ollut enää oikeistokonservatiivien yksinoikeus. Huomiota kiinnitettiin lisäksi Strachen lomailuun Ibizaalla vaalikampanjoinnin sijaan ja valtiomiesmäisen imagon luomiseen silmälasien avulla.¹¹³ Kommentaarissa käytettiin siis sangen satiirista ja värikästä kirjoitustyyliä ja rakennettiin kuvaa FPÖ:stä passiivisena ja paikalleen jähmettyneenä toimijana, jonka menestykseltä oli viety edellytykset. ”Kotimaa islamin sijaan” oli suora suomennos toimittajan mainitsemalle iskulauseelle, ilmaisusta teki mielenkiintoisen murteellisen ”Dahamin” käyttö, minkä lisäksi kiinnostava sanavalinta oli FPÖ:n kutsuminen ”Ferliererparteiksi”, sillä se oli väärin kirjoitettu, ilmeisesti tahallaan. Kirjoittaja mitä ilmeisimmin oikeasti tarkoitti sitä, että puolue oli ”Verliererpartei” eli ”häviäjäpuolue”.

Kuun loppupuolella passiivisuus vaihtui toiminnallisuuteen, kun sattui useita vakavia puolueeseen liittyviä skandaaleja, jotka huomioitiin paitsi Standardissa myös Kronessa, tosin erot uutisointityyleissä olivat näkyviä. Viimeksi mainitun lehden käsittelyyn palaan tuonnempana, mutta nyt tarkastelen ensin mainitun artikkelia. Yhdessä yleisluontoisessa uutisessa todettiin FPÖ:n parlamenttipoliitikon Johannes Hübnerin syyllistyneen esitelmöintitilaisuudessa vuonna 2016 antisemitistiseen kielenkäyttöön ja salaliittoteorioiden levittämiseen. Hübnerin mielestä silloinen SPÖ:n kansleri Kern ei

¹¹² Schmidt, Colette M.: ”Sommergespräch mit FP-Chef Strache: Der Alte Herr und die Frauen”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000060729882/sommergesprach-mit-fp-chef-stracheder-alte-herr-und-die-frauen), julkaistu 3.7.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000060729882/sommergesprach-mit-fp-chef-stracheder-alte-herr-und-die-frauen>, sivulla käyty 22.7.2021.

¹¹³ Winder, Christoph: ”FPÖ, die Ferliererpartei”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000061033283/fpoe-die-ferliererpartei), julkaistu 10.7.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000061033283/fpoe-die-ferliererpartei>, sivulla käyty 22.7.2021.

pystynyt pysäyttämään massamaahanmuuttoa, koska kuului vapaamuurareihin. Standardin haastattelemaan äärioikeistoasiantuntijan näkemys oli, että vapaamuurari oli hyväksytty kiertoilmaus juutalaiselle, joka ei ollut hyväksyttävä termi. Artikkelissa ei kaihdettu koviakaan sanavalintoja, sillä FPÖ:n politiikkoon liitettiin esimerkiksi sanapari ”völkisch-rasistinen”, joka oli voimakkaan negatiivisesti leimaava. Lisäksi siinä kerrottiin Hübnerin todenneen Standardista, että lehti yhdisti FPÖ:n jatkuvasti natsimenneisyyteen. Kirjoituksessa huomautettiin oikeistokonservatiiveja vielä siitä, että jos he halusivat kritisoida muslimeita juutalaisvastaisuudesta ja saada konservatiivisilta juutalaisilta ääniä, niin puolueen tuli ensin puuttua antisemitismiin omassa ryhmittymässään.¹¹⁴

Skandaaliin liittyvässä kommentaarissa toimittaja Michael Völkerin mielestä FPÖ:n kanssa ei SPÖ tai ÖVP voinut rakentaa hallitusta, joten kohu vaikutti paitsi oikeistokonservatiiveihin myös muihin puolueisiin. Hän tuli kirjoituksessaan siihen tulokseen, että FPÖ:n joukoissa oli antisemitistejä, rasisteja, oikeistoradikaaleja, muukalaisvihamielisiä ja sellaisia, joilla oli ”läheinen suhde kansallissosialismiin”. Völker kuvaili puoluetta sanalla ”Narrensaum”, joka taas oli suora käänös englannin sanasta ”lunatic fringe”, joka tarkoitti suoraan suomennettuna ”hullua reuna-aluetta” eli jonkin ryhmittymän sisäistä äärimmäisyyksiin taipuvaista vähemmistöä. Hän nosti esiin myös FPÖ:n puheet jatkuvista ”yksittäistapauksista”, jotka kuitenkin Völkerin mukaan maalasivat selkeän kuvan puolueesta.¹¹⁵ Kirjoittajan sanavalinnat olivat sangen jyrkkiä ja suorasukaisia, eikä hänen mielipiteensä puolueesta jäänyt yhtään epäselväksi.

Toisessa kommentaarissa sanottiin kiertelemättä, että FPÖ:lle vallanhalu oli vähemmän tärkeää kuin ”uskollisuus völkischiä ideologiaa kohtaan”. Etäisyyden ottaminen antisemitismiin ei siten ollut ollut oikeistokonservatiiveille muuta kuin ”markkinointitemppu”, jatkoi toimittaja, lisäten vielä, että valtapuolueiden oli tehtävä päätös mahdollisen hallitusyhteistyön ja miljoonia ihmishenkiä maksaneen ideologian torjumisen välillä.¹¹⁶ Nämä esimerkit osoittivat kiistatta sen, että Standardin toimituksessa esiintyi sangen kielteisiä asenteita FPÖ:tä kohtaan. ”Uskollisuus”-san-

¹¹⁴ Sterkl, Maria: ”Antisemitische Anspielungen aus den Reihen der FPÖ”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000061470100/antisemitische-anspielungen-aus-den-reihen-der-fpoe), julkaistu 19.7.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000061470100/antisemitische-anspielungen-aus-den-reihen-der-fpoe>, sivulla käyty 22.7.2021.

¹¹⁵ Völker, Michael: ”Mit der FPÖ ist kein Staat zu machen”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000061470100/mit-der-fpo-ist-kein-staat-zu-machen), julkaistu 20.7.2017 [Mit der FPÖ ist kein Staat zu machen - Michael Völker - derStandard.at > Diskurs](https://www.derstandard.at/story/2000061470100/mit-der-fpo-ist-kein-staat-zu-machen), sivulla käyty 22.7.2021.

¹¹⁶ Sterkl, Maria: ”Antisemitismus in der FPÖ: Blauer Marketinggag”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000061470100/antisemitismus-in-der-fpo-blauer-marketinggag), julkaistu 24.7.2021, [Antisemitismus in der FPÖ: Blauer Marketinggag - Maria Sterkl - derStandard.at > Diskurs](https://www.derstandard.at/story/2000061470100/antisemitismus-in-der-fpo-blauer-marketinggag), sivulla käyty 22.7.2021.

joka oli saksaksi ”Treue”, käyttö vei sekin ajatukset Natsi-Saksan aikaan, koska SS-joukkojen motto oli ”Uskollisuus on kunniani”.

Kolmannessa kommentaarissa kirjoitettiin ajatuksia herättävästi, että jos vastaavanlainen asia olisi tapahtunut Saksassa, niin poliitikko olisi joutunut eroamaan välittömästi, ja siteerattiin natsimenneisyyteen viitaten sosiaalipsykologia, jonka mukaan Itävallassa haluttiin olla uhreja, ei toimijoita. Tämän vuoksi ”ruskea pohja-aines” nousi toimittajan mielestä aina uudelleen esiin Itävallassa, millä jälleen viitattiin ruskeaan äärioikean poliittisena värinä saksankielisissä maissa.¹¹⁷

Heinäkuussa tapahtui muitakin FPÖ-aiheisia skandaaleja. Tirolilaisen puoluejäsenen uutisoitiin saaneen sakkoja, kun hän oli kirjoittanut internetissä ”henkisesti sairaista islamideologioista”. Sen sijaan poliittisia seuraamuksia ei teolla ollut vielä ollut artikkelin perusteella.¹¹⁸ Linzissä taas erään toisen FPÖ:n jäsenen vanhemmat surmattiin poliittisista syistä, mikä noteerattiin sekä Standardissa että Kronessa. Väitettiin myös, että tekijällä olisi ollut ollut yhteyksiä ääri-islamistiseen ISIS-järjestöön, mutta Standard suhtautui spekulatioihin sangen varovasti painottaen asian epäselvyyttä. Lehti myös totesi FPÖ:n pitäneen turvallisuusviranomaisia vastuussa tapauksesta.¹¹⁹

Elokuu: komitean kohukirjanen ja kuuma populismikeitto

Elokuun Standardin FPÖ-aiheisessa uutisoinnissa oli jälleen runsaasti vaihtelua: puolueesta julkaistiin sävyltään sekä suhteellisen neutraaleja että selvästi negatiivisia artikkeleita. Ensimmäiseen kategoriaan lukeutuivat esimerkiksi oikeistokonservatiivien vaalikampanjointiin liittyneet avaukset, kun taas jälkimmäiseen kuuluivat uudet kohut, jotka vahvistivat kuvaa FPÖ:stä epäsovinnaisena ja poliittisesti oikeistolaisena toimijana. Aloitan tällä kertaa kuun uutisannin analysoimisen loppupuolen skandaaleista.

¹¹⁷ Förderl-Schmid, Alexandra: ”Antisemitismus: Immer wieder, immer wieder Österreich”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 26.7.2017, [Antisemitismus: Immer wieder, immer wieder in Österreich - Alexandra Förderl-Schmid - derStandard.at > Diskurs](#), sivulla käyty 22.7.2021.

¹¹⁸ ”Tiroler FPÖ-Funktionär wegen Islam-Facebook-Postings verurteilt”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 15.7.2017, [Tiroler FPÖ-Funktionär wegen Islam-Facebook-Postings verurteilt - FPÖ - derStandard.at > Inland](#), sivulla käyty 22.7.2021.

¹¹⁹ ”Sobotka: Doppelmord in Linz hat IS-Hintergrund – FPÖ attackiert Exekutive”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 5.7.2017, [Sobotka: Doppelmord in Linz hat IS-Hintergrund – FPÖ attackiert Exekutive - Österreich - derStandard.at > Panorama](#), sivulla käyty 27.7.2021.

Elokuun lopussa Standard raportoi Mauthausen-komitean kirjasesta, johon oli listattuna neljän vuoden ajalta kaikki antisemitismiin, rasismiin, kansallissosialismiin ja turvapaikanhakijoihin ja muslimeihin kohdistuneeseen kiihotukseen liittyneet tapaukset, joissa FPÖ:n jäsenet olivat olleet osallisina. Myös jäsenten osallistumisista äärioikeiston tapahtumiin kerrottiin julkaisussa. Standard muistutti lukijoita siitä, että monista tapauksista oli seurannut langettava tuomio oikeudessa.

Artikkelissa nostettiin esiin tunnetuista sattumuksista esimerkiksi se, kun Andreas Mölzer, entinen Euroopan parlamentin jäsen ja FPÖ:tä lähellä olleen median, *Zur Zeitin*, julkaisija oli väitetysti nimittänyt unionia ”neekerikonglomeraatiksi”. Itävallan parlamentin jäsen, Christian Hobart, taas oli kutsunut turvapaikanhakijoita ”luolaihmisiksi”. Susanne Winter oli sen sijaan kirjoittanut sosiaalisessa mediassa ”rikkaista, sionistisista juutalaisista”. Komitean mukaan se listasi vain tapaukset, jotka voitiin osoittaa todeksi.¹²⁰ Standardin uutiseen oli myös liitetty linkki julkaisuun. Artikkelissa FPÖ assosioitiin voimakkaan kielteisiin sanoihin, mutta kirjoitus ei jäänyt ainoaksi. Kirjasesta ja sen aiheuttamista reaktioista ilmestyi useita huomionarvoisia uutisia lehden sivuilla.

Artikkeleissa paljastettiin uusia kohuja: yhdessä kirjoitettiin FPÖ:n paikallisvaalien kandidaatista, joka oli saanut 4500 euroa sakkoja, kun hän oli vaatinut Mauthausenin keskitysleirin avaamista uudelleen.¹²¹ Toisessa kerrottiin kirjaseen julkaisijoiden saaneen tappouhkauksia ja viestin, jossa viitattiin norjalaiseen terroristiin Breivikiin. Lisäksi raportoitiin paikallistason FPÖ-ehdokkaasta, joka oli jäsenenä uusnatsismia lähellä olleessa PDV-puolueessa, ja joka oli sosiaalisessa mediassa ihannoinut SS-miehiä ja vaatinut Saksan ja Itävallan yhdistymistä. Kirjoittaja käytti tapauksista satiirisesti oikeistokonservatiivien omaa nimitystä, joka oli ”yksittäistapaus”.¹²²

Kuun puolivälissä Standardissa kerrottiin sosiaalidemokraattien israelilaisesta neuvonantajasta Tal Silbersteinista, joka pidätettiin, mikä aiheutti juutalaisvastaista kirjoittelua internetissä, esimerkiksi FPÖ:tä lähellä olleella sivustolla nimeltä *unzensuriert.at*. Sivulla oli todettu, että ”Oli vuosisata mikä hyvänsä, niin katastrofi tuli

¹²⁰ Schmidt, Colette M.: ”Brochüre dokumentiert FPÖ-Skandale”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063004522/sechzig-blaue-einzelfaelle-broschuere-ueber-fpoe-skandale), julkaistu 22.8.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000063004522/sechzig-blaue-einzelfaelle-broschuere-ueber-fpoe-skandale>, sivulla käyty 28.8.2021.

¹²¹ Schmidt, Colette M.: ”Extremismus-Broschüre: Kickl sieht ‘Dirty Campaigning’”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063004522/sechzig-blaue-einzelfaelle-broschuere-ueber-fpoe-skandale), julkaistu 23.8.2017, [Extremismus-Broschüre: Kickl sieht "Dirty Campaigning" - Rechtsextremismus - derStandard.at > Inland](https://www.derstandard.at/story/2000063004522/sechzig-blaue-einzelfaelle-broschuere-ueber-fpoe-skandale), sivulla käyty 29.7.2021.

¹²² Schmidt, Colette M.: ”Drohbriefe gegen Mauthausen-Komitee und weiterer ‘Einzelfall’”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063004522/sechzig-blaue-einzelfaelle-broschuere-ueber-fpoe-skandale), julkaistu 29.8.2017, [Drohbriefe gegen Mauthausen-Komitee und weiterer "Einzelfall" - Österreich - derStandard.at > Panorama](https://www.derstandard.at/story/2000063004522/sechzig-blaue-einzelfaelle-broschuere-ueber-fpoe-skandale), sivulla käyty 29.7.2021.

aina Israelista”.¹²³ FPÖ:hön enemmän tai vähemmän suoraan liittyviä kohuja tuli siis ilmi jatkuvasti ja runsaasti. Toimittaja Florian Scheuba vertasikin kolumnissaan puolueen antisemitismia ihmeellisyydessään alkoholin väärinkäyttöön Oktoberfest-olutfestivaaleilla. Scheuba myös kutsui FPÖ:läisiä suoraan oikeistopopulisteiksi.¹²⁴

Vaikka yleensä oikeistokonservatiivisen puolueen jäsenet olivat viharikoksista syytetyn roolissa, niin joskus asetelma kääntyi pääläelleen, kuten esimerkiksi Standardin uutisessa, jossa FPÖ:n todettiin olleen aikeissa nostaa syyte ORF:in televisio-ohjelma ”*Am Schauplatz*” vuoksi. Ohjelmassa wieniläinen mies oli kääntynyt muslimiksi ja FPÖ:n pääkaupungin puoluesihteerin mukaan kannatti kivitystuomioita naisille, mikä sihteerin mielestä oli brutaalin keskiaikaista ja tuli torjua jyrkästi.¹²⁵

Toisena elokuun aihekokonaisuutena erottuivat artikkelit, joissa jo valmistauduttiin tuleviin kansallisen neuvoston vaaleihin. Raikkaudellaan ja mielenkiintoisuudellaan huomioni kiinnitti esimerkiksi uutinen, jossa esiteltiin FPÖ:n nuori ehdokas Simon Fleisch, jolle ”nuoriso, eläinsuojelu, perinteet ja liikenne” olivat ensisijaisia teemoja maahanmuuton sijaan. Ehdokas puhui artikkelissa ekstremismia vastaan, mutta oli Standardin mukaan tykännyt Facebookissa äärioikeistolaisesta ”identitäärisestä liikkeestä”.¹²⁶ Lehti nosti siis välillä esiin myös toisenlaisia näkökulmia puolueeseen, tosin tässäkin uutisessa äärioikeisto mainittiin.

FPÖ:n vaaliohjelman talouslinjaukset huomioitiin myös Standardissa. Kommentaattori Eric Frey suhtautui niihin kriittisesti ja käytti nimitystä ”Heiße Populismussuppe” eli ”kuuma populismikeitto”. Hänen mielestään oikeistokonservatiivien suunnitelmat valtiontalouden 13 miljardin säästöistä olivat ”Scheinrechnung”, ”lumelaskelmaa”. Puolue ei ollut enää pienen ihmisen asialla, vaan tavanomainen yrittäjäpuolue, jossa oli muukalaisvihamielinen vivahde. Kirjoittaja kiinnitti myös huomiota vaatimuksiin

¹²³ ”Silbersteins Verhaftung sorgt für antisemitische Welle im Netz”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 16.8.2017, [Silbersteins Verhaftung sorgt für antisemitische Welle im Netz - Debatten im Netz - derStandard.at > Web](https://derstandard.at/15822237/Silbersteins-Verhaftung-sorgt-fuer-antisemitische-Welle-im-Netz-Debatten-im-Netz), sivulla käyty 30.7.2021.

¹²⁴ Scheuba, Florian: ”Johannes Hübner: Olympia-Ausscheidung”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 30.8.2017, [Johannes Hübner: Olympia-Ausscheidung - Florian Scheuba - derStandard.at > Diskurs](https://derstandard.at/15822237/Johannes-Huebner-Olympia-Ausscheidung-Florian-Scheuba-derStandard.at-Diskurs), sivulla käyty 30.7.2021.

¹²⁵ ”ORF-’Am Schauplatz’: FPÖ erstattet Anzeige gegen Verhetzung”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 25.8.2017, [ORF-’Am Schauplatz’: FPÖ erstattet Anzeige wegen Verhetzung - ORF-Programm - derStandard.at > Etat](https://derstandard.at/15822237/ORF-Am-Schauplatz-FPO-erstattet-Anzeige-wegen-Verhetzung-ORF-Programm-derStandard.at-Etat), sivulla käyty 30.7.2021.

¹²⁶ Arora, Steffen: ”FPÖ-Jungkandidat will im Blauen Niemandsland durchstarten” osoitteessa derstandard.at, julkaistu 11.8.2017, [FPÖ-Jungkandidat will im blauen Niemandsland durchstarten - Nationalratswahl - derStandard.at > Inland](https://derstandard.at/15822237/FPO-Jungkandidat-will-im-blauen-Niemandsland-durchstarten-Nationalratswahl-derStandard.at-Inland), sivulla käyty 30.7.2021.

minimieläkkeestä ja minimipalkasta: hänen mukaansa FPÖ ei nähnyt niiden yhteyttä valtiontalouden tasapainoon.¹²⁷

Toisessa kolumnissa Günter Taxler totesi, että FPÖ:tä talouslinjausten vuoksi äänestäneet olivat lukumäärältään sangen rajattu joukko. Puolueen talousohjelma oli kolumnistin näkemyksen mukaan suuntautunut menneisyyteen, ei tulevaisuudenuskon vahvistamiseen. Taxler kirjoitti myös, että mielipide ei ollut vain ”ilkeän vasemmiston” oma ja siteerasi erilaisia lehtiä, esimerkiksi Kronea, jota hän kutsui ”uskollisista uskollisimmaksi”. ÖVP:n Sebastian Kurz oli maahanmuuttopolitiikallaan jättänyt FPÖ:n sivurooliin, joten oikeistokonservatiivien täytyi ideoida jotain uutta vetovoimansa kasvattamiseksi äänestäjien silmissä. Lopuksi kolumnisti vielä ilmaisi epäilyksensä talousohjelman uskottavuudesta: hänen mukaansa se sulki ulos yhteistyön sosiaalidemokraattien kanssa, jos se oli vakavaksi tarkoitettu.¹²⁸ Taxler siis kyseenalaisti FPÖ:n kompetenssin talouspolitiikan osalta, minkä lisäksi hänestä jopa ei-vasemmistolaiset lehdet, kuten Krone, jakoivat saman katsantokannan.

Syyskuu: kuumehoureita, koskemattomuusloukkauksia ja kansallissosialismia

Syyskuussa äärioikeistoihin liittyen kirjoittelu FPÖ:hön jatkui, minkä lisäksi kuun loppupuolella seurattiin Saksan liittopäivävaaleja. Ensimmäisenä päivänä kerrottiin lehdessä oikeistokonservatiivien yhteyksistä veljeskuntiin, ”Burschenschafteihin”. Kolumnisti Hans Rauscherin mielestä ne edustivat ”Elitistisintä ja samalla reaktionäärisintä, jopa äärioikeistolaisinta, mitä maan henkisellä maisemalla on tarjottavanaan”. Hänestä FPÖ:n johtohenkilöiden kuuluminen veljeskuntiin kuulosti ”1800-luvun germaanihullun lukioprofessorin kuumehoureiselta unelta”, mikä oli ”naurettavaa muttei harmitonta”. Vain 0,4 promillea väestöstä oli niiden jäseniä, mutta silti puoluejohdon 33 henkilöstä 20 ja kansallisen neuvoston 38 FPÖ-poliitikosta 18 oli veljeskuntalaisia, minkä lisäksi kaksi naista kuului ”Mädelschafteihin” eli naisille tarkoitettuihin ”sisarkuntiin”. Puolueen osavaltioiden aluejärjestöistä kuusi yhdeksästä oli veljeskuntien hallitsemia, todettiin uutisessa. Lopussa tultiin vielä siihen tulokseen, että ”antiliberalismi, antipluralismi, johtaja- ja seuraaja-ajattelu, antifeminismi, rasismi ja kansankokonaisuusideologia” yhdistivät veljeskunnat äärioikeistolaisuuteen, ja että

¹²⁷ Frey, Eric: ”FPÖ-Wirtschaftsprogramm: Blau-türkise Steuerträume”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063061066/blau-tuerkise-steuertraeume), julkaistu 23.8.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000063061066/blau-tuerkise-steuertraeume>, sivulla käyty 30.7.2021.

¹²⁸ Taxler, Günter: ”FPÖ-Programm: Wirtschaftsexperten”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063061066/blau-tuerkise-steuertraeume), julkaistu 24.8.2017, [FPÖ-Programm: Wirtschaftsexperten - Günter Traxler - derStandard.at > Diskurs](https://www.derstandard.at/story/2000063061066/blau-tuerkise-steuertraeume), sivulla käyty 3.8.2021.

niiden ideologia oli olennaisilta osin perustuslain vastainen, kuten esimerkiksi Itävallan valtion kieltämisen ja uuteen saksalaiseen valtakuntaan liittyneiden visioiden osalta.¹²⁹

”Kansankokonaisuusideologialla” tarkoitettiin nimenomaan ajatusta yhdestä saksalaisesta valtiosta. Rauscherin käsitys veljeskunnista oli siis selkeän kielteinen ja hän esitti kolumnissaan rohkeita väitteitä niiden toiminnasta ja suhteesta FPÖ:hön, jolle ennustettiin vahvaa tulosta parlamenttivaaleissa. Ajatus siitä, että yhtä suosituimmista puolueista johti jäsenmääriltään marginaalisten ja äärimmäisiin näkemyksiin taipuvaisten ikään kuin salaseurojen sisäpiiri, oli kerrassaan hätkähdyttävä, mutta sellainen vaikutelma Standardin uutisesta helposti välittyi.

Toimituksessa löydettiin muitakin yhteyksiä äärioikeistoon. Standardin sivuilla uutisoitiin esimerkiksi ihmisoikeusjärjestö SOS:n syytöksistä FPÖ:tä kohtaan: puolue oli tukenut järjestön mukaan antisemitismia, rasismia ja uusnatsismia toimillaan. Puolue oli nimittäin tehnyt yhteistyötä lehden nimeltä *Aula* kanssa, haastattelujen, mainosten ja poliitikkojen laatimien artikkeleiden muodossa. Tapauksesta teki ongelmallisen se, että *Aula* oli kirjoituksissaan puolustanut uusnatsistista saksalaista NPD-puoluetta.¹³⁰

Myös Vihreät syyttivät FPÖ:tä rasismista, todettiin Standardissa, tosin eri tapausten johdosta. FPÖ:n paikallispoliitikko oli väitetysti nimittänyt somessa tummaihoista jalkapalloilijaa ”mustaksi siaksi”, puolueen johtaja Strache taas oli jakanut internetissä videon, jossa maahanmuuttajataustaisia ”ei-hyväksytyjä” perheitä oli kuvattu, ja puolueen lehdistötiedottaja Martin Glier oli käyttänyt Vihreiden tasa-arvoista avioliittolakia koskevasta vaalimainoksesta ilmaisua ”pedofiliamainos”.¹³¹

Oikeistokonservatiivit joutuivat kohtaamaan ankaria syytöksiä lehdistössä jatkuvasti, mikä varmasti hankaloitti kampanjointia.

Standardin FIPU-blogissa, jonka kirjoittaja oli äärioikeistoa tutkiva Heribert Schiedel, tultiin suoraan tulokseen, että FPÖ oli antisemitistinen ja populistinen puolue. Schiedelin mielestä oikeistokonservatiivien juutalaisvastaisuudella oli kolme alkulähdettä: ensimmäisenä saksalainen nationalismi, joka välittyi esimerkiksi veljeskuntien kautta, toisena toisen maailmansodan syyllisyys- ja muistelunäkökulmien

¹²⁹ Rauscher, Hans: ”’Stille Machtergreifung’ der Burschenschafter”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063481709/stille-machtergreifung-der-burschenschafter), julkaistu 1.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000063481709/stille-machtergreifung-der-burschenschafter>, sivulla käyty 5.8.2021.

¹³⁰ ”SOS Mitmensch wirft FPÖ Inserate in ’Aula’ vor”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063928797/sos-mitmensch-wirft-fpoe-inserate-in-zeitschrift-aula-vor), julkaistu 12.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000063928797/sos-mitmensch-wirft-fpoe-inserate-in-zeitschrift-aula-vor>, sivulla käyty 5.8.2021.

¹³¹ ”’Schwarze Drecksau’: Grüne werfen FPÖ ‘offenen Rassismus’ vor”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063903632/schwarze-drecksau-gruene-werfen-fpoe-offenen-rassismus-vor), julkaistu 11.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000063903632/schwarze-drecksau-gruene-werfen-fpoe-offenen-rassismus-vor>, sivulla käyty 5.8.2021.

vastustaminen, jota kutsuttiin sekundääriseksi antisemitismiksi ja kolmantena ”pienen ihmisen puolustaminen”, johon puolue oli profiloitunut retoriikassaan.

Mielenkiintoisesti kirjoittaja näki FPÖ:n saman tradition jatkajana kuin niin sanotut ”kolmannen leirin” nationalistiset puolueet Saksan keisarikunnassa ja ensimmäisessä tasavallassa, mikä sitten 1930-luvulla oli johtanut kansallissosialismiin. Schiedel muistutti, että oikeistokonservatiiveilla oli 1990-luvulla ollut itävaltalaisnationalistinen vaihe, mutta 2000-luvun alussa oli palattu taas saksalaiskansallismielisyyteen, mikä näkyi esimerkiksi sinisen ruiskaunokin käyttönä symboliikassa. FPÖ:llä ei enää ollut yksilö ideologian keskiössä, vaan ”orgaaninen yhteisö” eli ”kansa”. Bloginkirjoittaja kiinnitti myös huomiota oikeistokonservatiivien omaan määrittelyyn itsestään ”sosiaalisena kotimaapuolueena”, vaikka se ajoikin uusliberalistista talouspolitiikkaa. Puolue ei kritisoinut kapitalistisia olosuhteita, vaan kapitalisteja itsessään.¹³²

Schiedelin analyysi herätti ajatuksia ja hänen argumentointinsa oli vahvaa ja analyttistä. Kiehtovaa oli myös huomata, että saksankielisellä kulttuurialueella ruiskaunokkia pidettiin nationalistisena symbolina, sillä Suomessa Kokoomus on käyttänyt ja käyttää sitä edelleen logossaan.

Toisessa kiinnostavassa Standardin syyskuun FIPU-blogissa teemana oli seksuaalinen väkivalta. FPÖ:n naisasioista vastaava Carmen Schimanek väitti lehdistötilaisuudessa, että ”tuntemattomien tekijöiden” osuus ruumiillista koskemattomuutta loukkaavissa tapauksissa oli noussut edellisinä vuosina 70 prosenttia, mikä johtui turvapaikanhakijoiden saapumisesta Itävaltaan. Kirjoittaja Bernhard Weidingerin mukaan tulkinta oli kuitenkin vain spekulatiota, koska vain rikosepäilysten absoluuttinen määrä oli noussut 70 prosenttia. Blogissa myönnettiin, että sekä ulkomaalaistaustaisen määrä että rikoksista epäiltyjen ulkomaalaisten määrä oli noussut, mutta Weidinger näki FPÖ:n esittämät luvut manipulaationa, sillä edelleen seitsemän kymmenestä epäillystä henkilöstä oli Itävallan kansalaisia. Bulevardilehdet kuitenkin ottivat FPÖ:n väitteet todesta, kerrottiin blogissa.¹³³ Tässä artikkelissa oli tuotu esille hieman erilainen näkökulma oikeistokonservatiivien retoriikkaan, minkä vuoksi pidin sitä havainnollistavana.

¹³² Schiedel, Heribert: ”Die FPÖ und der freiheitliche Antisemitismus”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063919322/die-fpoe-und-der-freiheitliche-antisemitismus), julkaistu 13.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000063919322/die-fpoe-und-der-freiheitliche-antisemitismus>, sivulla käyty 9.8.2021.

¹³³ Weidinger, Bernhard: ”Rechte Rechenkunst: Sexualisierte Gewalt in Zahlen”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000064348509/rechte-rechenkunst-sexualisierte-gewalt-in-zahlen), julkaistu 21.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000064348509/rechte-rechenkunst-sexualisierte-gewalt-in-zahlen>, sivulla käyty 9.8.2021.

FPÖ herätti syyskuussa myös useita kertoja huomiota asettamalla EU:n perusoikeudet kyseenalaisiksi. Yhdessä Standardin uutisessa raportoitiin puolueen vaaliohjelmasta, johon oli kirjattuna, että unionin ihmisoikeussopimus tuli korvata itävaltalaisella sopimuksella maan suvereniteetin, itsenäisyyden ja ”Heimatrechtin” eli ”kotipaikkalain” turvaamiseksi. Artikkelissa huomautettiin kriittisesti aloitteen tarkoituksien ja ”kotipaikkalain” käsitteen epäselvyydestä.¹³⁴ Otsikko oli sangen raflaava, mutta teemaltaan uutinen ei jäänyt kuun ainoaksi. FPÖ:n kärkipoliitikon kerrottiin myös ottaneen kantaa kuolemanrangaistukseen: Norbert Hoferin tulkinnan mukaan sen voimaansaattaminen oli EU:ssa mahdollista sopimustekstiä muuttamalla. Kuitenkin Standardin haastatteleman eurooppaoikeuden professorin näkemys oli, että kuolemanrangaistus oli kategorisesti kielletty sekä ihmisoikeussopimuksessa että sen lisäprotokollissa. Itse sopimustekstin muuttamiseen tarvittiin kaikkien jäsenmaiden yksimielisyys, huomautti professori.¹³⁵

Myös syyskuussa, aivan kuten aikaisemminkin, FPÖ pääsi esiintymään joissain uutisissa uhrin roolissa, ei ainoastaan aktiivisena kohujen alullepanijana. Kuun alussa julkaistiin artikkeli videosta, jolla oikeistokonservatiivit lukivat vihaviestejä, joita he olivat saaneet. Standardin keskustelupalstalla oli esimerkiksi ilmestynyt kommentti, jossa FPÖ-poliitikko Herbert Kickl verrattiin ”Phaetoniin”, joka oli automalli, jossa puolueen entinen puheenjohtaja Jörg Haider sai surmansa. Lehden mukaan FPÖ piti itseään ryhmittymänä, joka sai runsaasti vihaviestejä osakseen. Konsepti kommenttien lukemisesta oli kuulemma lainattu Yhdysvalloista.¹³⁶ Vertaus ”Phaetoniin” oli erikoinen, sillä automallin nimi oli otettu kreikkalaisesta mytologiasta, joten ilmeisesti kommentoija näki Kicklin epätodellisenä hahmona, ikään kuin ”Phantomina” eli ”kummituksena”.

FPÖ:n parlamenttivaaliehdokkaan Peter Wurmin taas kerrottiin rinnastaneen vasemmiston harjoittaman vihan häntä kohtaan ISIS-terroristeihin, mikä aiheutti kohun.¹³⁷ Puolueen eräs paikallispoliitikko, joka haki valtuustoon, sen sijaan väitti

¹³⁴ ”FPÖ stellt europäische Grundrechte infrage”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000064080369/fpoe-stellt-europaeische-grundrechte-infrage), julkaistu 14.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000064080369/fpoe-stellt-europaeische-grundrechte-infrage>, sivulla käyty 9.8.2021.

¹³⁵ Sterkl, Maria: ”Warum Norbert Hofers Todesstrafen-Behauptung falsch ist”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000064360868/warum-hofers-todesstrafen-behauptung-falsch-ist), julkaistu 20.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000064360868/warum-hofers-todesstrafen-behauptung-falsch-ist>, sivulla käyty 9.8.2021.

¹³⁶ ”FPÖ-Politiker lesen in Video erhaltene Hasspostings vor”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063688258/fpoe-politiker-lesen-in-video-erhaltene-hasspostings-vor), julkaistu 6.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000063688258/fpoe-politiker-lesen-in-video-erhaltene-hasspostings-vor>, sivulla käyty 9.8.2021.

¹³⁷ ”FPÖ-Politiker Wurm vergleicht ’Hass von links’ mit IS-Terror”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000064272639/fpoe-politiker-wurm-vergleicht-hass-von-links-mit-is-terror), julkaistu 19.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000064272639/fpoe-politiker-wurm-vergleicht-hass-von-links-mit-is-terror>, sivulla käyty 9.8.2021.

joutuneensa hakkeroinnin kohteeksi, kun hänen Facebook-seinälleen ilmestyi kansallissosialistinen sitaatti ”ein Volk, ein Reich, ein Führer” eli ”yksi kansa, yksi valtakunta, yksi johtaja”. Hän teki asiasta Standardin mukaan rikosilmoituksen.¹³⁸

Saksan liittovaltiovaalit kuun lopulla saivat myös palstatilaa lehdessä. FPÖ-johtaja Strache vertasi vaaleissa menestynyttä AfD:tä FPÖ:n edeltäjään Verband der Unabhängigen -puolueeseen, todettiin Standardin artikkelissa. Strache sanoi, että AfD:llä oli ”synnytyskipuja”, ja että sillä oli vielä paljon kehityttävää. VdU oli entisten natsien talousliberaali puolue, joka perustettiin Itävallassa vuonna 1949. FPÖ jatkoi sen työtä vuonna 1955.¹³⁹ Vertaus oli VdU:n natsitaustan vuoksi kiusallinen, mutta Strache mitä ilmeisimmin näki asian eri tavalla, koska hän johti VdU:n seuraajapuoluetta.

Standardin kolumnissa naapurimaan vaalitulosta kommentoitiin jyrkästi, sen otsikkona oli ”Saksalainen ja itävaltalainen viha”. Kirjoittaja Hans Rauscherin analyysi oli, että Itävallassa eivät kokoontuneet vihaiset väkijoukot, vaan oikeistolaiset pysyivät samanmielisten keskuudessa, toisin kuin Saksassa. Erona kahden maan välillä olivat myös koalitiomahdollisuudet: mikään puolue ei Rauscherin mukaan halunnut tehdä yhteistyötä AfD:n kanssa, mutta FPÖ kelpasi hallituskumppaniksi Itävallassa. Kirjoittaja näki pakolaisaallon ja sen aiheuttamat tuntemukset ihmisissä olleen pääsyyt vaalituloksen takana. Hän vielä totesi, että keskimääräinen saksalainen ja itävaltalainen oikeistoäänestäjä ei ymmärtänyt, miksi pakolaisia ei ammuttu rajalla.¹⁴⁰ Rauscher käytti varsin kärjekästä kieltä kolumnissaan, eikä epäröinyt ilmaista mielipidettään suoraan. Lisäksi hän nimitti FPÖ:tä kiertelemättä äärioikeistolaiseksi, mikä oli harvinaista Standardin sivuilla.

Lokakuu: perustuslakispekulaatiota, poliittinen käännös ja populismia

Lokakuussa kansallisen neuvoston vaalit olivat ymmärrettävästi Standardissa suosituin kirjoittelunaihe, mutta muitakin teemoja esiintyi. Kuun alkupuolella tuli ilmi kaksi FPÖ:lle sangen tavanomaista kohua. Yhdessä niistä puolueen ehdokkaan ja ammattisotilaan todettiin lähettäneen Whatsapp-sovelluksessa muokattuja kuvia itsestään Nürnbergin oikeudenkäynnissä kansallissosialististen johtohenkilöiden rinnalla

¹³⁸ Schmidt, Colette M.: ”FPÖ-Kandidatin will Opfer von Hackerattacke geworden sein”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 28.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000064980075/fpoe-kandidatin-sieht-sich-als-opfer-von-hackerattacke>, sivulla käyty 9.8.2021.

¹³⁹ ”Strache vergleicht AfD mit FPÖ-Vorgängerpartei VdU”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 25.9.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000064725325/strache-vergleicht-afd-mit-fpoe-vorgaengerpartei-vdu>, sivulla käyty 9.8.2021.

¹⁴⁰ Rauscher, Hans: ”Die deutsche und die österreichische Wut”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 15.9.2017, [Die deutsche und die österreichische Wut - Hans Rauscher - derStandard.at › Diskurs](https://www.derstandard.at/story/2000064980075/die-deutsche-und-die-oesterreichische-wut-hans-rauscher), sivulla käyty 10.8.2021.

ja Reichstagissa Adolf Hitlerin vieressä. Ehdokas Andreas Schmidt antoi vaihtelevia selityksiä väittäen esimerkiksi hänen naisystävänsä puhelimen tulleen hakkeroiduksi ja lopuksi syytti toimittajaa haitanteosta puolueen vaalikampanjalle ja uhkasi oikeustoimilla.¹⁴¹ Toisessa tapauksessa FPÖ:n poliitikon kerrottiin väitetysti tehneen natsitervehdyksen ja huutaneen ”Heil Hitler” kunnallisvaltuustossa. Piirijohtaja reagoi kokuun nopeasti ja poliitikon jäsenyys puolueessa keskeytettiin selvitysten ajaksi, ilmoitettiin Standardissa.¹⁴²

Kiinnostavana pidin myös kuun puolivälissä ilmestynyttä lehden lukijan Laura Bronnerin, joka oli politiikantutkimuksen opiskelija London School of Economicsissa, analyysiä eri hallitusvaihtoehdoista. Hän oli laskenut käyttäen tietokonesimulaatiota, joka perustui kannatuskyselyihin, että ensinnäkin ÖVP:n ja FPÖ:n enemmistö parlamentissa vaalien jälkeen oli lähes varmaa. Toiseksi Bronner tuli seuraavanlaiseen tulokseen: oli kymmenen prosentin todennäköisyys sille, että edellä mainitut oikeistopuolueet olisivat saavuttaneet kahden kolmasosan määräenemmistön, minkä turvin ne olisivat sitten voineet muuttaa perustuslakia. Kirjoittaja havainnollisti todennäköisyyden kokoluokkaa vertaamalla sitä Yhdysvaltojen presidentinvaaleihin 2016: Donald Trumpin toteutunut vaalivoitto ilman äänenemmistöä oli hänen mukaansa ollut yhtä todennäköinen. Bronner muistutti myös vuodesta 1995, jolloin viimeksi koalitio oli saavuttanut kahden kolmasosan määräenemmistön. Tällöin hallitus ei ollut käyttänyt hyväkseen tilaisuutta muuttaa Itävallan liberaalidemokraattista perustaa, mutta nyt 2017 hallitukseen oli nousemassa puolue, joka kyseenalaisti maan oikeusvaltiolliset instituutiot, totesi kirjoittaja suoraan. Ilmaisulla Bronner tarkoitti FPÖ:tä. Lisäksi hän viittasi Itä-Euroopassa tapahtuneeseen kehitykseen: siellä määräenemmistön turvin oli jo esimerkiksi oikeuslaitosten riippumattomuutta heikennetty.¹⁴³ Bronnerin kriittisen suhtautumisen oikeistokonservatiivien hallitustyöskentelyä kohtaan havaitsi jo kirjoituksensa otsikosta, sillä hän nimitti sitä ”riskiksi”. Hän myös rinnasti FPÖ:n Itä-Euroopan oikeistopopulisteihin.

¹⁴¹ Schmid, Fabian: ”FPÖ-Kandidat schickte Fotomontage von sich als Nazi ’an Freundin’”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 11.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000065798661/fpoe-kandidat-schickte-fotomontage-von-sich-als-nazi-an-freundin>, sivulla käyty 11.8.2021.

¹⁴² Mittelstaedt, Katharina: ”FPÖ-Politiker soll in Gemeinderat ’Heil Hitler’ gerufen haben”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 9.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000065587263/fpoe-politiker-soll-heil-hitler-waehrend-gemeinderatssitzung-gerufen-haben>, sivulla käyty 11.8.2021.

¹⁴³ Bronner, Laura: ”Wie hoch ist das Risiko einer schwarz-blauen Zweidrittelmehrheit?”, osoitteessa derstandard.at, julkaistu 14.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000066017662/wie-hoch-ist-das-risiko-einer-schwarz-blauen-zweidrittelmehrheit>, sivulla käyty 12.8.2021.

Edellä mainittu artikkeli oli hyvä esimerkki Standardin FPÖ-aiheisista uutisista, jotka jättivät analyttisen, tieteellisen ja tosiasioiden varmistamiseen pyrkivän vaikutelman lukijalle. Toinen samankaltainen oli kuun alkupuolen faktantarkastusartikkeli, jossa lehti käsitteli Strachen väitettä eläkeläisten putoavasta ostovoimasta. Standardin laskelmien mukaan yleisinflaatio huomioon ottaen eläkeläisten ostovoima oli vuosien 2000 ja 2015 välisenä aikana laskenut 1,3 prosenttia, joten ei juuri yhtään, mutta FPÖ:llä oli oma laskutapa: vanhat ihmiset käyttivät muita enemmän rahaa elintarvikkeisiin ja terveyspalveluihin, ja näiden hinnat olivat nousseet erityisen vahvasti, mikä tuli oikeistokonservatiivien mielestä huomioda analyysissä.¹⁴⁴ Useissa uutisissa, erityisesti tämänkaltaisissa faktantarkastusartikkeleissa, FPÖ:n tapa katsella asioita oli asetettu päinvastaiseksi Standardin toimituksen omaan perspektiiviin nähden.

Itävallan kansallisen neuvoston vaaleista ja niiden tuloksesta julkaistiin monia erilaisia kirjoituksia Standardissa. Yleinen lopputulema lehdessä oli, että maa siirtyi vaaleissa poliittisesti entistäkin enemmän oikealle, kuten esimerkiksi tässä kommentaarissa¹⁴⁵. Samassa kirjoituksessa kannettiin huolta siitä, että ÖVP ja FPÖ olivat päässeet lähelle kahden kolmasosan määräänemmistön saavuttamista parlamentissa, minkä lisäksi muistutettiin Strachen ja jopa Kurzin sympatioista Unkarin autoritääristä johtajaa Viktor Orbánia kohtaan. Yllättävästi kommentaattori Petra Stuißer totesi vielä, että muutokset perustuslakiin olivat mahdollisia, vaikka hän siis eksplisiittisesti sanoikin määräänemmistön jääneen toteutumatta, joten hänen analyysinsä jätti ristiriitaisen vaikutelman.

Hans Rauscherin, joka oli aikaisemminkin arvioinut FPÖ:tä ja sen linjauksia kriittisesti Standardissa, mielestä poliittinen oikeisto sai vaaleissa 60 prosentin yhteiskannatuksellaan mandaatin, jonka avulla se aikoi toteuttaa oikeistokonservatiivisen tai -populistisen Itävallan yhteiskunnan uudelleenrakennuksen. Monia hyviä uudistuksia sisältyi hänen mukaansa ÖVP:n Kurzin ohjelmaan, mutta Rauscher ilmaisi myös huolensa suunnitellusta suoran demokratian lisäämisestä, sillä hänestä FPÖ saattoi käyttää kansanäänestyksiä populistisen agendansa ajamiseen. Lisäksi kolumnistia huoletti ajatus sisäministeriöstä viimeksi mainitun puolueen hallinnassa. Rauscher otti myös kantaa ehdotettuun lakiin likakampanjoinnin

¹⁴⁴ John, Gerald: "Faktencheck: Verlieren die Pensionen laufend an Wert?", osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000065832658/verlieren-die-pensionen-laufend-an-wert), julkaistu 11.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000065832658/verlieren-die-pensionen-laufend-an-wert>, sivulla käyty 12.8.2021.

¹⁴⁵ Stuißer, Petra: "Österreich rückt weiter nach rechts", osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000066060525/oesterreich-rueckt-weiter-nach-rechts), julkaistu 15.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000066060525/oesterreich-rueckt-weiter-nach-rechts>, sivulla käyty 13.8.2021.

estämiseksi vaaleissa. Hän näki lakiehdotuksen sinänsä toivottavana mutta ongelmallisena, koska siinä piili väärinkäytösten riski: sitä voitiin käyttää esimerkiksi kriittisen median vastaisena poliittisena välineenä. Sama riski kätkeytyi Kurzin aikeisiin ottaa ulkomaalaiset ”valtionvastaiset” järjestöt tarkastelun alle. Loppukaneettina Rauscher totesi vielä, että ÖVP:n suunnitelmat kömpelön ja kalliin itävaltalaisen klientilistisen järjestelmän uudistamiseksi olivat kannatettavia, mutta oikeistokonservatiivisen ja -populistisen hegemonian vakiinnuttamisen suhteen oli oltava varuillaan.¹⁴⁶ Kolumnisti käytti populistisanaa varsin suorasukaisesti kirjoituksessaan.

Vaikka useissa arvioissa Itävallan poliittista kääntymistä oikealle vaaleissa pidettiin selvänä, niin päinvastaisiakin mielipiteitä esiintyi. Michael Radhuber, joka oli Linzin yliopiston tieteilijä, tarkasteli Standardin blogissaan sitä, kääntyikö kansa kollektiivisesti ja tietoisesti oikealle vai vaikuttiko populismi vaalituloksen takana. Kirjoituksessa viitattiin uuteen tutkimukseen, jonka mukaan populismille oli kolme kriteeriä: ensimmäisenä antielitismi, toisena kansan innostuksen- ja pelonaiheiden hyödyntäminen ja kolmantena politiikan keskipitkän ja pitkän aikavälin seurausten jättäminen huomiotta. Radhuber näki taloudellisen epävarmuuden populismin menestyksen keskeisenä mahdollistajana, samoin potentiaalisen äänestäjäkunnan matalamman koulutustason, sillä esimerkiksi FPÖ:n äänestäjät olivat leimallisesti vähemmän koulutettuja nuorehkoja työläistäustaisia miehiä. Myös valtion väestörakenne vaikutti asiaan: bloginkirjoittaja kiinnäsi huomiota siihen, että Itävallassa ulkomaalaistaustaisen väestön osuus oli korkeimpia Euroopassa, kuten tekstin yhteyteen liitetty mielenkiintoinen grafiikka osoitti. Lisäksi FPÖ keräsi suosiota osakseen kyseenalaistamalla EU:n perusperiaatteet, sillä toiset puolueet eivät toimineet sillä tavalla.¹⁴⁷ Radhuberin artikkelista välittyi käsitys siitä, että Itävallassa olosuhteet olivat erityisen otolliset poliittisen populismin menestykselle.

Vaalien jälkeen keskusteltiin Standardissa myös FPÖ:n hallituskelpoisuudesta, johon suhtauduttiin skeptisesti esimerkiksi puolueen EU-kriittisyyden vuoksi. Yhdessä kommentaarissa ilmoitettiin suoraan, ettei FPÖ ollut eurooppamyynteinen, ja luotiin katsaus vuoteen 2000, jolloin ÖVP kokosi hallituksen oikeistokonservatiivien Jörg

¹⁴⁶ Rauscher, Hans: ”Der kommende Umbau Österreichs”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000066196309/der-kommende-umbau-oesterreichs), julkaistu 17.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000066196309/der-kommende-umbau-oesterreichs>, sivulla käyty 15.8.2021.

¹⁴⁷ Radhuber, Michael: ”Dem Populismus auf den Leim gegangen?”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000066264324/dem-populismus-auf-den-leim-gegangen), julkaistu 19.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000066264324/dem-populismus-auf-den-leim-gegangen>, sivulla käyty 15.8.2021.

Haiderin kanssa, mihin EU reagoi voimakkaan kielteisesti. Ajat olivat kuitenkin muuttuneet ja nyt vallitsi hiljaisuus, Ranskan presidenttikään ei kommentoinut FPÖ:n vaalivoittoa. Strachen puheita puolueensa eurooppahenkisyydestä tämä kirjoittaja Thomas Mayer piti käsitteiden tarkoituksellisenä hämärtämisenä ja ”sumutuksena”. Itävallan avainministeriöt FPÖ:n hallinnassa oli hänen mukaansa todellinen koe, sillä silloin EU-myönteisyys mitattaisiin käytännössä.¹⁴⁸

Toisessa kommentaarissa muistutettiin kaikista FPÖ:n toimista, jotka puhuivat eurooppamyönteisyyttä vastaan: puolue oli EU-parlamentissa samassa ryhmässä oikeistoradikaalien euroskeptikoiden kanssa, Norbert Hoferin, presidenttiehdokkaan, tuttavallinen eli eli käsisuudelma Marine Le Penille, Strachen uskomus Iso-Britannian olosuhteiden parantumisesta Brexitin myötä, vaatimukset Itävallan EU-erosta eli Öxitista, yhteistyö putinistien kanssa, äärinationalististen veljeskuntalaisten korkea osuus puolueen johdossa ja Visegrád-maiden Unkarin ja Puolan ihailu. Näiden toimien vuoksi Hans Rauscherin mielestä kansleriehdokas Kurz, joka lupasi eurooppamyönteisen hallituksen, ei voinut tehdä yhteistyötä FPÖ:n kanssa, mutta se olisi kuitenkin vääjäämätöntä.¹⁴⁹ Kirjoittaja osasi ennustaa tulevaisuuden täysin oikein, sillä oikeistopuolueet muodostivat myöhemmin hallituksen yhdessä.

FPÖ:n EU-linjauksista syntyi Standardin artikkeleiden kautta varsin ristiriitainen vaikutelma: retoriikassaan puolue halusi profiloitua eurooppamyönteisenä, mutta käytännön toimenpiteet välittivät toisenlaisia signaaleja. Lehdessä ilmestyneessä pitkässä analyysissä pääteltiin, että puolue oli linjaltaan jossain Öxitin ja EU:n mieltämisen rauhanprojektiksi välissä. Yllättävästi siinä todettiin lopuksi myös, että Strache oli lausunnossaan ottanut myönteisen kannan EU-armeijaan.¹⁵⁰ Puolueen eurooppapolitiikka ei siis vaikuttanut selkeältä kokonaisuudelta, mutta kenties tietty epämääräisyys palveli sen tavoitteita, sillä yhteistyömahdollisuudet eri suuntiin pystyttiin pitämään avoimina.

Standardin puolen vuoden uutisoinnin voisi kiteyttää näin: toukokuussa ilmestyi artikkeleita FPÖ-aiheisista kohuista, kuten esimerkiksi puolueen ehdottamasta televisio-

¹⁴⁸ Mayer, Thomas: ”Die FPÖ ist nicht proeuropäisch”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000066733256/die-fpoe-ist-nicht-proeuropaeisch), julkaistu 26.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000066733256/die-fpoe-ist-nicht-proeuropaeisch>, sivulla käyty 17.8.2021.

¹⁴⁹ Rauscher, Hans: ”Sebastian Kurz: ’...oder sie wird nicht sein’”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000066795354/regierung-oder-sie-wird-nicht-sein), julkaistu 27.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000066795354/regierung-oder-sie-wird-nicht-sein>, sivulla käyty 17.8.2021.

¹⁵⁰ Oswald, Günther: ”Blaue Europapolitik: Zwischen Öxit und EU als ’Friedensprojekt’”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/200006664836/blaue-europapolitik-zwischen-oexit-und-eu-als-friedensprojekt), julkaistu 26.10.2017, <https://www.derstandard.at/story/200006664836/blaue-europapolitik-zwischen-oexit-und-eu-als-friedensprojekt>, sivulla käyty 17.8.2021.

ohjelmasta, jonka työnimi herätti muistoja kansallissosialismista. Muutenkin puolueen avauksia esiteltiin ahkerasti ja monipuolisesti. Poikkeuksellinen kirjoitus oli psykoanalyttikon haastattelu, jossa käsiteltiin Haiderin myyttiä. Kesäkuussa tarkasteltiin FPÖ:n hallitusohjelmavaatimuksia, jotka herättivät tunteita, koska puolue vaati perustavanlaatuisia yhteiskunnallisia muutoksia, esimerkiksi kammaripakon osalta. Heinäkuussa annettiin Standardissa aluksi vaikutelma FPÖ:stä epäaktiivisena toimijana, mutta myöhemmin uutisoinnin sävy vaihtui, kun erilaisia kohuja nostettiin esille. Yksi kohuista oli se, kun puolueen poliitikon todettiin syyllistyneen juutalaisvastaiseen kielenkäyttöön.

Elokuussa keskusteltiin vaaliohjelmasta, mutta skandaaleilta ei välttytty tässäkään kuussa. Mauthausen-komitea julkaisi kirjasen, jossa kerrottiin kaikista FPÖ:n aiheuttamista tapauksista, joissa oli ollut kyse antisemitismistä, rasismista, kansallissosialismista ja muukalaisvihamielisyydestä. Kirjanen sai ymmärrettävästi aikaan voimakkaita reaktioita. Puolueen talousohjelmaakin kommentoitiin, se nähtiin populistisena. Syyskuussa raportoitin yhteyksistä äärioikeistolaisina pidettyihin veljeskuntiin, minkä lisäksi seurattiin Saksan vaaleja tarkoin. Lokakuussa huomio kääntyi Itävallan omiin vaaleihin ja alkaneisiin hallitusneuvotteluihin. Käsitys oli, että maassa tapahtui poliittinen siirtymä oikealle. FPÖ:n hallituskelpoisuutta epäiltiin ja puolueen eurooppamyönteisyyden suhteen oltiin skeptisiä. Standardin uutisointi oli aihevalikoimaltaan vaihtelevaa, mutta yleisesti ottaen FPÖ:stä välittyi kielteinen ja varsin oikeistolainen kuva. Jonkinasteista sensaatiohakuisuutta esiintyi, koska skandaaleja pidettiin esillä, mutta lehteä oli silti helppo pitää faktapohjaltaan uskottavana julkaisuna. Olen nyt käynyt läpi Standardin FPÖ-aiheisen uutisoinnin puolen vuoden ajalta. Seuraavassa alaluvussa tarkastelen Kronen Zeitungissa julkaistuja artikkeleita.

3.2 Mediakuvat Kronen Zeitungissa

Valitsin toiseksi julkaisuksi Kronen Zeitungin, koska se oli maan suosituin lehti levikkimäärän perusteella ja varsin erilainen profiililtaan kuin Standard. Aloitan artikkelianalyysin jälleen toukokuusta, jolloin kansallisen neuvoston vaaleihin oli aikaa puoli vuotta, ja käyn läpi kuukaudet yksitellen nostaen esiin kiinnostavimpia kirjoituksia.

Toukokuu: kaksoiskansalaisia, kannatustavoitteita ja kansleri Kernin päätepestizza

Jotta kaksoiskansalaisuustapauksesta saisi hyvän käsityksen, on syytä luoda lyhyt katsaus Kronen huhtikuun uutisointiin, vaikka se onkin varsinaisen tarkasteluvälin ulkopuolella. Huhtikuussa oli tullut ilmi kohu, jossa Turkin ja Itävallan kaksoiskansalaisia epäiltiin väärinkäytöksistä. FPÖ:llä oli hallussaan kymmeniätuhansia nimiä käsittävä salainen nimilista. Listalla oli myös kahdeksan poliitikkoa, joita oikeistokonservatiivit vaativat luopumaan viroistaan: nämä nimet saatettiin myös Kronen toimituksen tietoisuuteen.¹⁵¹ Kohun tausta oli Turkin kevään 2017 äänestyksessä, jossa hyväksyttiin kiistanalaiset muutokset perustuslakiin. Kaksoiskansalaisilla epäiltiin olleen äänestysoikeus molemmissa maissa. Krone jopa jalkautui tekemään kenttätutkimusta, jossa selvisi, etteivät kaksoiskansalaiset asuneet ilmoittamissaan osoitteissa: jotkin vanhukset olivat esimerkiksi ilmoittaneet asuinpaikakseen opiskelija-asuntolan. Tämä herätti lehden mukaan epäilykset petoksen mahdollisuudesta.¹⁵² Ajatus salaisesta nimelistasta poliittisen puolueen hallussa oli hätkähdyttävä tietoturvan näkökulmasta.

Asian käsittely jatkui toukokuussa, jolloin uutisoitiin, että 138 ihmistä epäiltiin vaali- ja sosiaaliturvapetoksesta. FPÖ esitteli listaansa, jonka se oli saanut kurdipoliitikoilta. Krone totesi, että puhuttiin jopa yli miljoonan euron ylimääräisistä kustannuksista Wienin kaupungille, jos kaikki yli sata ihmistä oli saanut rahaa perusteettomasti.¹⁵³ FPÖ otti siis aktiivisen roolin kaksoiskansalaisuustapauksessa, mikä ei sinänsä ollut yllättävää puolueen ulkomaalaiskriittisen maineen vuoksi. Toisaalta oikeistokonservatiivit tekivät yhteistyötä autoritääristen liikkeiden ja hallintojen kanssa, kuten esimerkiksi Venäjän, mutta ilmeisesti Turkki ei ollut tavoiteltava kumppani, todennäköisesti uskonnollisista ja kulttuurisista syistä.

¹⁵¹ ”Erste Daten aus Geheimliste”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=354251&newsItemId=28058251&token=Dm+8LeW/INnNzTLTnsHQUIMgtgqp8nGNoeN8VI4Cchw4A5xjLeVpaqMPSYTVVWnaxUtrPz5tee7ILilhf/ffxowNewL098HeOsy9Ck91nsM=>, sivulla käyty 23.12.2020.

¹⁵² ”Hunderte ‘Phantom-Türken’ in Wien”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=355013&newsItemId=28140363&token=PNzPU20s3q3Be3wkvqYtAi0jFFq4GJEnGzGOfnAIEbhdLVYOALRM+kzhpMDAQ/c9fc6MovVqphDBsLdLBjyOE86pleuldhIjPLBSsq2WZbc=>, sivulla käyty 23.12.2020.

¹⁵³ ”Jetzt Betrugsanzeige gegen 138 türkische ‘Studenten’”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=355399&newsItemId=28193987&token=Q16qXKXCzkMxNRbkKUfE8zsEP/Theo4vyLRZaEMAXWFSbA8eRHx3uA4IEEWE8kC8HXVrIc2YzDEKrxPn5IOGe2BfBY9noQt2RYqtgpfBng=>, sivulla käyty 23.12.2020.

Tulevista kansallisen neuvoston vaaleistakin kirjoitettiin: FPÖ:n johtaja Strache ilmoitti puolueensa tavoitteeksi peräti 27 prosentin kannatuksen. Keskeisinä vaaliteeseinä olivat työllisyyden nostaminen yritysveroa alentamalla ja tiukempi turvapaikkapolitiikka. Strache myös kritisoi silloisen kansanpuolueen ja sosiaalidemokraattien muodostaman hallituksen toimia ja avuttomuutta opposition edessä.¹⁵⁴ Toisessa uutisessa esiteltiin oikeistokonservatiivien sangen värikästä verbaliikkaa: hän puhui ”hallituskatastrofista”, ”punamustasta juonitteluinstituutiosta”, ÖVP:n Kurzin ”harhautuspaketista” ja SPÖ:n kansleri Kernille toimitetusta ”päätepestepizzasta”¹⁵⁵. Viimeinen viittaus liittyi Kernin julkisuustempaukseen, jossa hän yllätti ihmiset siten, että hän toimi pizzalähetinä. FPÖ:n vaalitavoitteet olivat siis korkealla ja talouslinjaukset tavanomaista oikeistopolitiikkaa. Toukokuussa myös spekulointiin ennenaikaisilla vaaleilla ongelmallisen hallitustyöskentelyn vuoksi, joten toimittaja Doris Vettermann pohti sinipunaisen hallinnon mahdollisuutta, mutta tuli tulokseen, että se olisi ollut joillekin sosiaalidemokraateille ”punainen vaate” ja ”absoluuttinen tabu”¹⁵⁶. Vaikka FPÖ oli ollut mukana Itävallan valtakunnanpolitiikassa pitkään, niin vasemmistossa etenkin suhtauduttiin puolueeseen edelleen epäluuloisesti.

Kesäkuu: arvokompassi, antifasismi ja asukasparkkipaikat

Kansanpuolueen ja sosiaalidemokraattien vaikeiden suhteiden vuoksi seuraavaksi hallituspohjaksi arveltiin joko sinimustaa tai sinipunaa. Kuun puolivälissä SPÖ:n johtaja Kern ilmoitti, ettei yhteistyöstä FPÖ:n kanssa enää kieltäydytty kategorisesti. Kuitenkin tulevan hallituskumppanin tuli täyttää ”arvokompassiksi” kutsutun kriteerikatalogin ehdot, joihin kuuluivat esimerkiksi maan ”toisen tasavallan antifasistisen pohjakonsensuksen” kannattaminen ja se, ettei Hitleriä saanut onnitella syntymäpäivän johdosta¹⁵⁷. Tämä oli viittaus aiempaan skandaaliin, jossa FPÖ:n poliitikko lähetti

¹⁵⁴ ”Strache startet Wahlkampf und will ‘über 27 Prozent’”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=360294&token=IMfRMqAqhAU67p0Clq0HbWf3qGLZJoH/m7VzYpOB90jVDAyFFZFn5BlvNXooa+bkv7hOKYQuUszwgNpZKm/06CAUIbQ6GXfkERaDx+QbkMI), julkaistu 18.5.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=360294&token=IMfRMqAqhAU67p0Clq0HbWf3qGLZJoH/m7VzYpOB90jVDAyFFZFn5BlvNXooa+bkv7hOKYQuUszwgNpZKm/06CAUIbQ6GXfkERaDx+QbkMI>, sivulla käyty 23.12.2020.

¹⁵⁵ ”Auch FPÖ started in Wahlkampf”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=361904&token=HuP0AjPftfEb8IhIcwA95Tfe45sN5LiKfTf1ZIR3/Iuhvrw8NRj+kcxBaUjtbIlzooC8ZynLYAaP+GULhyUaVE+yF7Cb5ElAzGMRVVHrxL0=), julkaistu 16.5.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=361904&token=HuP0AjPftfEb8IhIcwA95Tfe45sN5LiKfTf1ZIR3/Iuhvrw8NRj+kcxBaUjtbIlzooC8ZynLYAaP+GULhyUaVE+yF7Cb5ElAzGMRVVHrxL0=>, sivulla käyty 25.12.2020.

¹⁵⁶ Vettermann, Doris: ”Eine Erleichterung”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=358974&newsItemId=28551967&token=tIVHJgqFs0f4FQlaivq1ecybBryDfMGV8yMmjAdw4WCgXawVh+rSSC9CvgysB3Svv5qxjPj0WJ2F6m7yXqhtUJSoGc1B2hIkNkdmDKP0UiU=), julkaistu 13.5.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=358974&newsItemId=28551967&token=tIVHJgqFs0f4FQlaivq1ecybBryDfMGV8yMmjAdw4WCgXawVh+rSSC9CvgysB3Svv5qxjPj0WJ2F6m7yXqhtUJSoGc1B2hIkNkdmDKP0UiU=>, sivulla käyty 23.12.2020.

¹⁵⁷ ”SPÖ Störfeuer gegen Kerns Flirt mit der FPÖ”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=368560&token=YEWHLQ6FDG+wtquq3/ZpCaHhSw8TDUs/ns0wWdO8XYYrAdyOFMekrtKqjtwCVoOLcPTWC1spUTrsBCOuAj0cUtL3hwhHIOpmsyvMFk38u+M=), julkaistu 15.6.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=368560&token=YEWHLQ6FDG+wtquq3/ZpCaHhSw8TDUs/ns0wWdO8XYYrAdyOFMekrtKqjtwCVoOLcPTWC1spUTrsBCOuAj0cUtL3hwhHIOpmsyvMFk38u+M=>, sivulla käyty 25.12.2020.

onnittelut sosiaalisessa mediassa. Kronen mukaan Kernin ilmoitus lopetti 1980-luvulta asti jatkuneen ”Vranitzkyn doktriinin”, joka oli ”antifasistinen suojavalli”¹⁵⁸. Termi oli sikäli erikoinen ja latautunut, että Itä-Saksassa Berliinin muuria kutsuttiin samalla nimityksellä. Toimittaja Claus Pándin analyysi oli yksinkertainen: FPÖ:stä oli tullut liian iso, eikä sitä siten voinut jättää hallitusvastuun ulkopuolelle. Hän vielä totesi, että aiemmin mainittu Vranitzky oli osa sukupolvea, jonka historialliseen tietoisuuteen kuului myös tietoisuus Haiderin taustasta.¹⁵⁹ Tällä kolumnisti tarkoitti FPÖ:n oikeistolaista menneisyyttä.

Hallituspohjamahdollisuuksien lisäksi Kronen sivuilla raportoitiin monipuolisesti FPÖ:n erilaisista kannanotoista liittyen esimerkiksi parkkivalvojen turvallisuuteen¹⁶⁰, ilmavalvontatyöntekijöiden palkkoihin¹⁶¹, Wienin asukasparkkipaikkoihin¹⁶², Naton joukkojen kauttakulkuun¹⁶³ ja Venäjään kohdistuneisiin taloudellisiin sanktioihin¹⁶⁴. Teemavalikoima oli toisin sanottuna laaja, FPÖ:stä piirtyi kuva yleispuolueena, joka ilmaisi mielipiteensä niin ruohonjuuritason arkielämää koskettaviin ongelmiin kuin myös maailmanpoliittisiin kysymyksiin.

Mielenkiintoisena pidin myös Kronen kolumnistin ajatuksia kilpailevasta lehdestä. Peter Gnam kirjoitti, että jos wieniläinen punainen kaupunginvaltuutettu tilasi punavihreältä

¹⁵⁸ ”SPÖ will FPÖ nicht mehr ausgrenzen, aber...”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=368436&token=eKQgnTXchcI2aTW4lABVefpihV/jB5lFIF1xi4DAgqbHh3HSjXpUVMlueour7L5r5E+maJQceZC2MOhWoPfvUv3PtjacPxGN8Hd3uDPdipg=>, sivulla käyty 25.12.2020.

¹⁵⁹ ”Roter Teppich in neuer Richtung”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=368436&token=eKQgnTXchcI2aTW4lABVefpihV/jB5lFIF1xi4DAgqbHh3HSjXpUVMlueour7L5r5E+maJQceZC2MOhWoPfvUv3PtjacPxGN8Hd3uDPdipg=>, sivulla käyty 25.12.2020.

¹⁶⁰ ”Keine Doppel-Streifen”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=373012&token=WbpWa9HI8/mlv0R5Rj2esjZba0Xm80QRxTAUIgUCROTPbXfEuc+cAL6JfPnf8rcD/tzaf2r+xyL6wptEs0zuM5Hk1YfUFmXt3crZXTi5cMk=>, sivulla käyty 26.12.2020.

¹⁶¹ ”Heeres-Fluglotsen wandern in lukrativen Zivilbereich ab”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=368881&token=13Kww2jO1Cf4gth14PhYoPJyWbz/ml8Piwdrv h2+z7+Qb1vwCVlhyey6TVs/1TeRW6mvWoQd8ZnfT9Zu6bV2khiwaj0CG7F5zTOekjIg80oY=>, sivulla käyty 26.12.2020.

¹⁶² ”Donaustadt kämpft gegen Überparkung”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=368881&token=13Kww2jO1Cf4gth14PhYoPJyWbz/ml8Piwdrv h2+z7+Qb1vwCVlhyey6TVs/1TeRW6mvWoQd8ZnfT9Zu6bV2khiwaj0CG7F5zTOekjIg80oY=>, sivulla käyty 26.12.2020.

¹⁶³ ”3000 US-Fahrzeuge”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=366767&token=e8ap4wUf+vVGTpdqYoH2fdYYJoxlDNaTL4ZfMd1/yxO4ZJBAXv0rfuDCzQq4gtqTKPAnN1yBF3BNQal/fYeHjoKGUyeCwymwxKHgTXYOeWPc=>, sivulla käyty 26.12.2020.

¹⁶⁴ ”FPÖ: 59 Anträge”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=366401&token=067BfINUMqTgH7S9nmfGMyRrn5q0zF1PKGdoeqUztmGqOiDZRrWufbRyWQd6KUI2eNUsMjHyxNmDtVLJh3AhXyNOI6u6V6VciqctqZRis0=>, sivulla käyty 26.12.2020.

kyselytutkimusinstituutilta kyselyn wieniläisten asenteista turvapaikanhakijoita kohtaan, niin lopputulos näytti odotetusti, että asenteet olivat muuttuneet suopeammiksi. Tämän jälkeen tulos julkaistiin Standardissa.¹⁶⁵ Kronen toimituksessa vaikutti esiintyneen näkemyksiä, joiden mukaan kilpaileva lehti oli poliittisesti vasemmalle kallistuva. Mielessäni heräsi vastakysymys: mikä oli Kronen toimittajien mielipide oman lehensä katsantokannasta? Vai edustiko heidän julkaisunsa puolueetonta linjaa?

Heinäkuu: poliittisesti motivoitunut murha ja mahdollisuus natsinuijalle

Heinäkuussa julkaistiin useita dramaattisia uutisia, joilla on merkitystä FPÖ:n mediakuvaan analysoitaessa. Aivan kuun alussa tuli Linzissä ilmi tapaus, jossa tunisialainen mies murhasi eläkeläispariskunnan Linzissä. Murhan arveltiin olleen poliittisesti motivoitunut, koska pariskunnan poika oli johtanut FPÖ:n osavaltion paikallisosastoa, jonka toinen jäsen oli ilmiantanut tekijän eläinsuojelurikoksesta aiemmin. Miehen epäiltiin siis kantaneen kaunaa oikeistokonservatiivista puoluetta kohtaan.¹⁶⁶ Kyseessä oli yksi harvoista kerroista, kun Kronessa julkaistiin uutinen FPÖ:hön liittyvästä vahingonteosta, vieläpä erittäin vakavasta sellaisesta. Esimerkiksi Bild-lehdessä ilmestyi jatkuvasti artikkeleita AfD:ta koskevista vahingonteista, mikä avaa mielenkiintoisen perspektiivin julkaisujen välisiin eroihin. Murhatapauksesta seurasi myös jatkokäsittelyä Kronen sivuilla myöhemmin: surmatun pariskunnan poika uskoi olleensa tappolistalla myös¹⁶⁷, minkä lisäksi kerrottiin tekijällä olleen yhteyksiä ISIS-islamistiterroristeihin¹⁶⁸. Tällaisilla uutisilla luotiin kuvaa FPÖ:stä uhrina, jonka ääri-islamistit olivat poliittisista syistä ottaneet kohteekseen.

Heinäkuun toisessa huomiota herättävässä tapauksessa FPÖ oli kuitenkin toimijan roolissa, kun uutisoitiin puolueen politiikan syylistyneen antisemitistiseen

¹⁶⁵ Gnam, Peter: "Politik mit Umfragen", osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=366401&token=067BfINUMqTgH7S9nmfGMyRrn5q0zF1PKGdoeqeUztmGqOiDZRrWufbRyWQd6KUI2eNUsMjHyxNmDtVLJh3AhXyNOI6u6V6VciqctqZRis0=), julkaistu 9.6.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=366401&token=067BfINUMqTgH7S9nmfGMyRrn5q0zF1PKGdoeqeUztmGqOiDZRrWufbRyWQd6KUI2eNUsMjHyxNmDtVLJh3AhXyNOI6u6V6VciqctqZRis0=>, sivulla käyty 26.12.2020.

¹⁶⁶ Gantner, Christoph: "Hass auf FPÖ als Mordmotiv", osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=373422&token=MIPjclzoIxxgogYBMEOfWxp2ePzByjCwd7yd4iMLmpP4JvUW448YRRjJrcYvKQdVLbe++wWPJgKXVU87YpZIKyt1Nd9VLgoMrcOj41yUnuc=), julkaistu 2.7.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=373422&token=MIPjclzoIxxgogYBMEOfWxp2ePzByjCwd7yd4iMLmpP4JvUW448YRRjJrcYvKQdVLbe++wWPJgKXVU87YpZIKyt1Nd9VLgoMrcOj41yUnuc=>, sivulla käyty 12.4.2021.

¹⁶⁷ Gantner, Christoph, Pachner, Jürgen: "Auch Sohn auf Todesliste?", osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=373710&token=3xHOJxLCcMpkmCvhckIk4ByIXITXB0C+nnS8W2R/Hcxz9wpzqtqTSIGBGTjWeod6jDfAtvgS8H8bT7dQ/yWqbFEpFQWoe5KUK4bRL2tAKoE=), julkaistu 3.7.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=373710&token=3xHOJxLCcMpkmCvhckIk4ByIXITXB0C+nnS8W2R/Hcxz9wpzqtqTSIGBGTjWeod6jDfAtvgS8H8bT7dQ/yWqbFEpFQWoe5KUK4bRL2tAKoE=>, sivulla käyty 12.4.2021.

¹⁶⁸ Loibnegger, Klaus, Matzl, Christoph, Schütz, Markus: "Der Doppelmord von Linz war ein IS-Terrorakt!", osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=374734&token=/AGdiGS4MnXAzkKldvu5mmr/ySmgm7DtNHV/qbIDifgOvFjQ2C0qWu5toZktUD7C0pNleOGNxsqQU1bVudBPujagI07FA0FuJcMukXyTame=), julkaistu 6.7.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=374734&token=/AGdiGS4MnXAzkKldvu5mmr/ySmgm7DtNHV/qbIDifgOvFjQ2C0qWu5toZktUD7C0pNleOGNxsqQU1bVudBPujagI07FA0FuJcMukXyTame=>, sivulla käyty 12.4.2021.

kielenkäyttöön: hän käytti Itävallan perustuslain laatijasta Hans Kelsenistä värítettynyttä ilmaisua äärioikeistolaisten luentotilaisuudessa. Ensimmäisessä aihetta käsitelleessä artikkelissa lainattiin Standard-lehden raporttia¹⁶⁹, mutta myöhemmin Kronen päätoimittajakin otti kantaa asiaan todeten kohun vaikuttaneen kielteisesti FPÖ:n hallitusmahdollisuuksiin ja kannatuslukuihin kyselyissä¹⁷⁰. Lehden kolumnissa myös kirjoitettiin, että tapaus tarjosi SPÖ:lle mahdollisuuden käyttää natsikorttia eli ”natsinuijaa”, kuten saksankielisissä maissa asia ilmaistiin¹⁷¹. Kyseessä oli ensimmäinen kerta Kronen sivuilla, kun natsi-sana assosioitiin FPÖ:n kanssa, tosin varsin epäsuorasti, ei avoimesti syyttäen puoluetta tai sen jäseniä natsismista. Lopulta tapaus johti siihen, että kohun keskelle joutunut poliitikko luopui ehdokkuudestaan vaaleissa¹⁷², minkä seurauksena tilanne rauhoittui.

Elokuu: väärinkäytössyytöksiä, spagaatti ja someskandaaleja

Elokuussa Kronessa käsiteltiin erityisesti FPÖ:n ehdokasasettelua ja vaaliohjelmaa. Yhdessä uutisessa kerrottiin, että ehdokkuudestaan antisemitististen viittausten vuoksi luopuneen Johannes Hübnerin jälkeen Martin Graf, joka oli jäsenenä erittäin oikeistolaisessa Burschenschaftissa ja syyllistynyt väärinkäytöksiin aiemmissa työtehtävissään, ilmoittautui mukaan ehdokkaaksi vaaleihin. Kronen mielestä tämä osoitti sen, ettei puolue pystynyt irtautumaan äärioikeistolaissiivestään.¹⁷³ Toisessa uutisessa taas todettiin FPÖ:n ottaneen muotovirheen vuoksi mukaan pormestari Siegfried Kamplin, joka tunnettiin natsilausunnoistaan. Hänet pyrittiin lehden mukaan kuitenkin sulkemaan ulos puolueesta kokonaan.¹⁷⁴ Kolmannessa artikkelissa raportoitiin

¹⁶⁹ ”FPÖ: Antisemitische Codes?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=378554&token=d11An9qW14LUL8yX6sDmF/MZzdizXdT0u6MO03MeLj6uMuBpZUqrcdx3wRrjeE1aS8p9aNyyTEyYKGaVSyVnMyj0oH4qJe+5IR1qcqUMSc=), julkaistu 20.7.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=378554&token=d11An9qW14LUL8yX6sDmF/MZzdizXdT0u6MO03MeLj6uMuBpZUqrcdx3wRrjeE1aS8p9aNyyTEyYKGaVSyVnMyj0oH4qJe+5IR1qcqUMSc=>, sivulla käyty 12.4.2021.

¹⁷⁰ Herrmann, Klaus: ”Im Liegestuhl”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=379310&token=6HjyiM+M0dbDPCVXhBgdaG6+cEQq/WMtIK2gz5y6pbUu4e2ncWiY/YItelweLiDxsZF0L9rx2/jgvyOoi/hloUCqTHAJDPV4GgQusR5BkM=), julkaistu 23.7.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=379310&token=6HjyiM+M0dbDPCVXhBgdaG6+cEQq/WMtIK2gz5y6pbUu4e2ncWiY/YItelweLiDxsZF0L9rx2/jgvyOoi/hloUCqTHAJDPV4GgQusR5BkM=>, sivulla käyty 12.4.2021.

¹⁷¹ Jeannée, Michael: ”Lieber Herbert Kickl”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=379310&token=6HjyiM+M0dbDPCVXhBgdaG6+cEQq/WMtIK2gz5y6pbUu4e2ncWiY/YItelweLiDxsZF0L9rx2/jgvyOoi/hloUCqTHAJDPV4GgQusR5BkM=), julkaistu 23.7.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=379310&token=6HjyiM+M0dbDPCVXhBgdaG6+cEQq/WMtIK2gz5y6pbUu4e2ncWiY/YItelweLiDxsZF0L9rx2/jgvyOoi/hloUCqTHAJDPV4GgQusR5BkM=>, sivulla käyty 12.4.2021.

¹⁷² ”FPÖ-Hübner: Rückzug fix” osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=380193&token=jcRcEm9pT2NYX9igIt647QzAyhgW/1MUW5/b/bTpkBBJrhxj0dvAbts/jdN9Oggr5q2Zqm86Le9C1ElmihIP+VRLBKodYoAkR++6aMbSoU=), julkaistu 26.7.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=380193&token=jcRcEm9pT2NYX9igIt647QzAyhgW/1MUW5/b/bTpkBBJrhxj0dvAbts/jdN9Oggr5q2Zqm86Le9C1ElmihIP+VRLBKodYoAkR++6aMbSoU=>, sivulla käyty 12.4.2021.

¹⁷³ ”FPÖ-Graf vor Polit-Comeback”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=382559&token=FGkGt/wFP+0RspAAu8FDgDekEzM6PJ7BR4tWJ8X3Vfs6dA7bLbFJnGybIuLbWUO9G5pqg1Cxn+VJ9k8kgo7rmgZ9I0wQGz17+V3KZB+sh+M=), julkaistu 3.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=382559&token=FGkGt/wFP+0RspAAu8FDgDekEzM6PJ7BR4tWJ8X3Vfs6dA7bLbFJnGybIuLbWUO9G5pqg1Cxn+VJ9k8kgo7rmgZ9I0wQGz17+V3KZB+sh+M=>, sivulla käyty 5.7.2021.

¹⁷⁴ ”FPÖ will Ausschluss”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=383778&token=ZrIErqMeY8v/5let1yHcCOnhoS8QzVWQ+Uan), julkaistu 8.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=383778&token=ZrIErqMeY8v/5let1yHcCOnhoS8QzVWQ+Uan>

Robert Lugarin, joka oli aiemmin loikannut BZÖ:hön ja sitten Team Stronachiin, paluusta FPÖ:hön. Strache oli nimittänyt Lugaria petturiksi, mutta nyt loikkaria pidettiin kotiinpalajaana.¹⁷⁵ Samassa lehdessä edellisellä sivulla kommentaattori ”Herr Nimmerwurscht” totesi humoristisesti Lugarin olleen puolueessa valittavissa oleva, mutta oli epäselvää, että oliko kyseessä ehdokaslista vai puoluetoimiston puhelinkeskus.

Ehdokasasettelun lisäksi Kronessa analysoitiin FPÖ:n vaaliohjelmaa: erityisesti talouslinjaukset, jotka julkaistiin kuun loppupuolella, saivat palstatilaa. Puolueen tunnussanoina toimivat ”reiluus”, ”vapaus” ja ”edistys”, ilmoitettiin yhdessä uutisessa. FPÖ nimitti vallitsevaa verotussysteemiä ahneeksi, joten omina tavoitteina olivat valtionbudjetin tasapainottaminen, verojen lasku peräti 12 miljardilla eurolla ja byrokratian purkaminen poistamalla kammaripakko ja paikallisen yleisradion ORF:in maksut. Myös luokkataistelu ja perintövero torjuttiin ohjelmassa, jonka tarkoitus oli hyödyttää monipuolisesti valkokaulustyöntekijöitä, työläisiä ja yrittäjiä.¹⁷⁶ Vaikka linjaukset siis olivatkin sisällöltään varsin tavanomaista oikeistopolitiikka veronalennuksineen, niin niissä tavoiteltiin isoja, kunnianhimoisia muutoksia Itävallan yhteiskuntaan ja sen talouteen.

Talousohjelmaa kommentoi saman päivän lehdessä Claus Pándi kriittisesti. Hän kutsui FPÖ:n yrittäjähenkisyyteen pyrkimistä ”miltei mahdottomaksi spagaatiksi”, koska oikeistokonservatiivien perinteinen kannattajakunta ei koostunut hyväosaisista ihmisistä. Ristiriidan paikkaamiseksi oli muotoiltu laaja hyvinvointiohjelma, jonka tarkoitus oli tehdä kaikki onnellisiksi, kirjoitti Pándi, lisäten vielä, että kyse oli vain vaalikamppailusta: todellisessa elämässä asiat eivät toimineet tällä tavalla.¹⁷⁷ Kommentaari synnytti vaikutelman ainakin osittain epärealistisista tavoitteista, jotka eivät täysin perustuneet todellisuuteen.

[N4s0QzZKSiNIFBdQnfxOEMdHqZocurW3jftsZo4Ds/J+q6bEhzbepZSAC25W35AYH4BwIWg=](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=385209&token=Yxi5n0INnyujuBuW2kBO+0SIQGXHNH9tWXjoM/pARQ8BX5INDLG5kQI333HJ7sYjcPRCrCHM4tdxgY21t65/SINv9ntxJv25uUQrNK9Bdg=,), sivulla käyty 5.7.2021.

¹⁷⁵ Vettermann, Doris: ”Vom ‘Verräter’ zum ‘Heimkehrer’”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 12.8.2017,

[https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=385209&token=Yxi5n0INnyujuBuW2kBO+0SIQGXHNH9tWXjoM/pARQ8BX5INDLG5kQI333HJ7sYjcPRCrCHM4tdxgY21t65/SINv9ntxJv25uUQrNK9Bdg=](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=385209&token=Yxi5n0INnyujuBuW2kBO+0SIQGXHNH9tWXjoM/pARQ8BX5INDLG5kQI333HJ7sYjcPRCrCHM4tdxgY21t65/SINv9ntxJv25uUQrNK9Bdg=,), sivulla käyty 5.7.2021.

¹⁷⁶ ”Gieriges Steuersystem, um Budgetlöcher zu stopfen”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 24.8.2017,

[https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388110&token=CRh9lMTg5YlhZw9dxLz8GY76KaWzf1JdLI/4W5aq7S0riBxafapcAOfUehvjHRL2My/2BOUEccpauyN/HfBsQ7K8DQO3tdEfCIJF9lhEPQo=](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388110&token=CRh9lMTg5YlhZw9dxLz8GY76KaWzf1JdLI/4W5aq7S0riBxafapcAOfUehvjHRL2My/2BOUEccpauyN/HfBsQ7K8DQO3tdEfCIJF9lhEPQo=,), sivulla käyty 5.7.2021.

¹⁷⁷ Pándi, Claus: ”Alle glücklich”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 24.8.2017, [https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388110&token=CRh9lMTg5YlhZw9dxLz8GY76KaWzf1JdLI/4W5aq7S0riBxafapcAOfUehvjHRL2My/2BOUEccpauyN/HfBsQ7K8DQO3tdEfCIJF9lhEPQo=](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388110&token=CRh9lMTg5YlhZw9dxLz8GY76KaWzf1JdLI/4W5aq7S0riBxafapcAOfUehvjHRL2My/2BOUEccpauyN/HfBsQ7K8DQO3tdEfCIJF9lhEPQo=,), sivulla käyty 5.7.2021.

Toisen Kronessa ilmestyneen kommentaarin mukaan rationaalisista aspekteista koostunut ja huolella laadittu 55-sivuinen talousohjelma, joka ei ollut vain vastalause valtaapitävien politiikalle, oli uusi avaus FPÖ:ltä. Kirjoittajan tohtori Georg Wailandin mielestä ohjelma ei ollut Nobelin arvoinen suoritus, mutta Vihreiden vastaavia järkevämpi ja eräänlainen kypsyyskoe, jolla puolue tahtoi osoittaa olleensa valmis hallitustyöhön.¹⁷⁸

Huomioni kiinnitti elokuun uutisointia läpikäydessäni myös pikku-uutinen, jossa kerrottiin oikeistokonservatiivien menettelytavoista. Kirjoituksessa esiteltiin Mauthausen-komitean selvitystyötä, jonka lopputulema oli, että vuodesta 2013 vuoteen 2017 voitiin laskea FPÖ:n nimiin 59 sosiaalisen median tapausta, joissa oli kyse antisemitismistä, rasismista, kansallissosialismirikkomuksista ja kiihotuksesta turvapaikanhakijoita vastaan. Puolueen pääsihteeri Herbert Kickl kuvaili uutisessa komitean julkaisua SPÖ:n ”likakampanjoinniksi”.¹⁷⁹ Mauthausen-komitea oli itävaltalainen maan keskitysleireihin tutkimus- ja opetustyössään keskittyvä organisaatio. Heidän julkaisemansa luku vaikutti varsin korkealta ja vahvasti mielikuvaa FPÖ:stä voimakkaasti oikealle sijoittuvana ryhmittymänä. Kicklin kommentti, jossa hän yhdisti tutkimuslaitoksen sosiaalidemokraattiseen puolueeseen, oli sangen hätkähdyttävä ja provokatiivinen.

Kuten tavallista, FPÖ otti kuun kuluessa Kronen sivulla kantaa mitä moninaisimpiin aiheisiin: turkinkieliseen rekisterikilpeen, jossa luki ”jihad”¹⁸⁰, vihreän rakennusprojektin vaarallisuuteen¹⁸¹, asuntojen tarjoamiseen alkuperäisten wieniläisten

¹⁷⁸ Wailand, Georg: ”FPÖ-Programm: Wer will mich?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388747&token=tqTbnzdf8Af8oFpofXGssHzZF/ed3UsV5/oIm8u6Yc7QMpdYRQbXmi5FqX2JqUZI3YKNsW/W7EyuEWnq5EcdadAn8qsqA/sph80LJiJfo=), julkaistu 26.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388747&token=tqTbnzdf8Af8oFpofXGssHzZF/ed3UsV5/oIm8u6Yc7QMpdYRQbXmi5FqX2JqUZI3YKNsW/W7EyuEWnq5EcdadAn8qsqA/sph80LJiJfo=>, sivulla käyty 5.7.2021.

¹⁷⁹ ”Lauter Einzelfälle?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388110&token=TBLNTcH2qYoMAQueKcJl6igM5woc7qLeIE5fN7cgQRn+rAeC/C6z1okOfRLmfQY+sefblAH9CsqNskAvRbb9JO9c8JSsWNkL1QHG3d8Ip+g=), julkaistu 24.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388110&token=TBLNTcH2qYoMAQueKcJl6igM5woc7qLeIE5fN7cgQRn+rAeC/C6z1okOfRLmfQY+sefblAH9CsqNskAvRbb9JO9c8JSsWNkL1QHG3d8Ip+g=>, sivulla käyty 6.7.2021.

¹⁸⁰ ”’Dschihad’-Wirbel”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=383549&token=MGPjoT+F9nvIUhCiV6/KHqFLCRpO0L84687RDBpIXTWMHnBMRIbeE4mHr8gwTaHp4dfkUwQW/UYQC30VmtUp+DgrBtOBYuIa+fwUZKh34HY=), julkaistu 7.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=383549&token=MGPjoT+F9nvIUhCiV6/KHqFLCRpO0L84687RDBpIXTWMHnBMRIbeE4mHr8gwTaHp4dfkUwQW/UYQC30VmtUp+DgrBtOBYuIa+fwUZKh34HY=>, sivulla käyty 6.7.2021.

¹⁸¹ ”’Grünes’ Siedlungsprojekt Gefahr für Menschenleben?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=383778&token=/gQsCKpv+cvlaKtUEBU0+d9NBqc5OELyeAi80PRWNUppC31pNXWVTgFhk2G/vO2L8rtwrhaa7XkKxNsqIadaAI2go+cmTxkATzJ58AX5yPQ=), julkaistu 8.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=383778&token=/gQsCKpv+cvlaKtUEBU0+d9NBqc5OELyeAi80PRWNUppC31pNXWVTgFhk2G/vO2L8rtwrhaa7XkKxNsqIadaAI2go+cmTxkATzJ58AX5yPQ=>, sivulla käyty 6.7.2021.

sijaan turvapaikanhakijoille¹⁸², metroaseman parkkipaikkoihin¹⁸³, katusulkuun Donaustadtissa¹⁸⁴ ja ORF:in uutisointiin, joka oli heidän mielestään ”vaientamiseen, alhaalla pitämiseen ja peittelyyn pyrkivä kartelli”¹⁸⁵. FPÖ:llä ei toisin sanottuna ollut Kronen tapauksessa puutetta tilaisuuksista osallistua ja siten vaikuttaa julkiseen keskusteluun, vaan se sai lähes joka päivä esittää mielipiteensä jostain kiistakysymyksestä, olipa kyseessä sitten pieni paikallistason tai valtakunnallinen asia.

Elokuussa esiintyi myös useita FPÖ-aiheisia gallupeja, joista esiin nostan kolme. Ensimmäisessä kysyttiin, että oliko puolueella käynnistymisvaikeuksia vaalikampanjassaan, mihin 65 % vastaajista vastasi kielteisesti¹⁸⁶. Toisessa kysyttiin, odottivatko lukijat FPÖ:ltä aggressiivista vaalikampanjaa, mihin 53 % vastasi myönteisesti¹⁸⁷. Kolmannessa taas haluttiin tietää, että oliko puolueella ongelma rajanvedossa laitaoikeistoon, mihin 68 % vastasi kielteisesti¹⁸⁸. Jokaiseen kyselyistä saatiin kymmeniätuhansia vastauksia, joten ne avasivat kiehtovan ja edustavan perspektiivin lehden lukijoiden ajatusmaailmaan. Ilmiselvästi vaikutti siltä, ettei lehden lukijakunta pitänyt FPÖ:tä poliittisesti liian oikealla olevana ryhmittymänä.

¹⁸² Schönherr, Alex: ”7-köpfige Familie harrt seit vier Jahren in Notquartier aus”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 10.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=384500&token=EosCHEd3A7ThXzLtJOsaAwixGR02BTIF/h8vKOkWW7HNCVBMlk6pb0wZEGK8jP053nSF1dva9i1qCWIG4JWnCMSx+viT/KaR4gk8OQaysZU=,> sivulla käyty 6.7.2021.

¹⁸³ ”Kurzparkzone im Nirgendwo ärgert Autolenker in Aspern”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 12.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=385209&token=8gDp0IFM28/N+gLNBRMlktYzFYxwhVPLEDv+gZJVnlGba3AW8JUf4Q/DTLtqRHu07fFrY2KamZQ8XJ0LmwlKqbeJkmRGMlx7DvROkCb1Jpo=,> sivulla käyty 6.7.2021.

¹⁸⁴ ”Betonklötze gegen ‘zu viel Verkehr’ in Einöde”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 15.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=385744&token=4TCMSdmT6tjFKay4G/VDDq9qmSqrRa0eZMZ0qMIFhxCleID06ZkanZfZ3RLYcM6oMXbpuK46fmUnYeXvjGsttRQLx0rOe5PnOCfTihToSI=,> sivulla käyty 6.7.2021.

¹⁸⁵ ”FPÖ: Vertuschungskartell”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 16.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=386004&token=LhCg6Jz5OHgu7svGgxqgLfMFcnzUN1rwgLXH0IZn21IOAiUZWFDPbDc+NNdlACnP+79pZVNwEEgwkuQJ+6V+GsieHfZ/BzxcvIJobSf2c=,> sivulla käyty 6.7.2021.

¹⁸⁶ ”Hat die FPÖ im Wahlkampf Startprobleme?”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 11.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=384893&token=OcmZuQf69jgGQK/L2kICNK/hs3fW4ryG4Ev82HYCDCsNbPNfsuwEjtZuPdpThAiDt9z3x5O1Is4UF+Apa659zR66lc5MtioWHL4GL81eygo=,> sivulla käyty 6.7.2021.

¹⁸⁷ ”Erwarten Sie einen aggressiven FPÖ-Wahlkampf?”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 22.8.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=387508&token=Ni7uDvH0CKuJ4+3cfa7YjFiHEYtQOdpUk86kFaEt8LtwNrfceEXEZDzs9aexoLE7NAW4QrWK7W2OQambzrQaj0JSPNlrm0DnmD8fLKiGvEM=,> sivulla käyty 6.7.2021.

¹⁸⁸ ”Hat die FPÖ ein Problem mit der Abgrenzung zum rechten Rand?”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 24.8.2021, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=388110&token=TBLNTcH2qYoMAQueKcJl6gShOXQtU7vkQkK2cObDDmbs2qEh0A3wZoyPcIZP5SVHgu99M0aXEtXmrHVQgxoDR9D8JNYa7eiv9Acm5h1qPEo=,> sivulla käyty 6.7.2021.

Syyskuu: virattomia viranhaltijoita ja likaista vaalikampanjointia

Syyskuussa toimittajien ajatukset olivat jo seuraavan kuun vaaleissa, mikä näkyi uutisoinnissa. Joitain FPÖ:hön liittyviä kiusallisia paljastuksia tuli kuitenkin ilmi. Aivan kuun alussa raportoitiin uutissivustosta nimeltä *unzensuriert.at*, jonka johtaja Alexander Höferl paljasti saksalaiselle salassa työskennelleelle toimittajalle, ettei sivustoa kiinnostanut riippumaton journalismi, vaan FPÖ:n tukeminen. Höferl oli aiemmin toiminut oikeistokonservatiivisen puolueen viestintäjohtajana.¹⁸⁹

Muutama päivä tämän jälkeen kerrottiin viidestä wieniläisestä kaupunginraadista jäsenestä, joista yksi oli varapormestari. Heillä ei ollut varsinaisia työtehtäviä juurikaan, mutta he nauttivat kuitenkin korkeaa palkkaa, jota maksettiin 14 kertaa vuodessa 8755-9613 euroa eli varsin huomattavia summia. Neljä näistä oli FPÖ:n poliitikkoja ja he lähinnä kävivät läpi raportteja, järjestivät tapaamisia, matkustivat ulkomaille ja osallistuivat puhetilaisuuksiin. Kronessa hämmästeltiin sitä, mihin veronmaksajien rahoja käytettiin.¹⁹⁰ Vaikka tilanne toden totta vaikuttikin erikoiselta, niin Itävallan pääkaupungin kaupunginraadissa toimi viranhaltijoiden lisäksi ”virattomia” jäseniä, joilla oli kuitenkin äänestys-oikeus ja paikka raadissa. Lehden uutisessa heidän työpanoksensa saatiin kuulostamaan vähäiseltä.

Kuun lopussa Kronessa puhuttiin likaisesta vaalikampanjoinnista ja artikkelissa nostettiin esiin vanha FPÖ:n skandaali, jossa erään tirolilaisen koululuokan nimilistä oli julkaistu, koska puolueessa nimiä ei pidetty tarpeeksi saksalaisina. Toimittajan mukaan lasten valikoiminen kohteeksi oli rajanylitys, jota ei olisi saanut tehdä.¹⁹¹ FPÖ näyttäytyi siis tässäkin kirjoituksessa erittäin epäedullisessa valossa, kun se yhdistettiin ”likakampanjointiin”.

¹⁸⁹ ”Fragwürdige Facebook-Hilfe”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=390781&token=z/aWuAy+mDNUBKx4ND4a1ZaiCA+K0YUo2XCs9LUuRaxuyr21mTtAB1eZAyrZ6a77TIEqwHv4hcGXpbD2QDHR/8GfDqt9WtEW5vFEFzegevw=), julkaistu 3.9.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=390781&token=z/aWuAy+mDNUBKx4ND4a1ZaiCA+K0YUo2XCs9LUuRaxuyr21mTtAB1eZAyrZ6a77TIEqwHv4hcGXpbD2QDHR/8GfDqt9WtEW5vFEFzegevw=>, sivulla käyty 7.7.2021.

¹⁹⁰ Dedagic, Maida: ”Was leisten Sie für Ihr Gehalt?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=391306&token=053+mS03ALiRz+ph0jO24iHV/xexXliRuJptlFP3g4qUXy/S3a+z1y4oNiqU1yOdmzbnnAcqdEf8gLZHR40p2JKOFouX9ijdkrjBBseVns=), julkaistu 5.9.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=391306&token=053+mS03ALiRz+ph0jO24iHV/xexXliRuJptlFP3g4qUXy/S3a+z1y4oNiqU1yOdmzbnnAcqdEf8gLZHR40p2JKOFouX9ijdkrjBBseVns=>, sivulla käyty 7.7.2021.

¹⁹¹ Zavarisky, Clemens: ”Tabuzonen und Graubereiche”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=396466&token=0i6hjQP3/fLJix7zDZFyCMOLmyB6z0h0i4azf7qZAcsaNFevafddBVZcdKZWfAPO1Tk3I6vBRvYmD6G7UKfNXVXQ7k3TUGbSDGccB4zQ3M4=), julkaistu 22.9.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=396466&token=0i6hjQP3/fLJix7zDZFyCMOLmyB6z0h0i4azf7qZAcsaNFevafddBVZcdKZWfAPO1Tk3I6vBRvYmD6G7UKfNXVXQ7k3TUGbSDGccB4zQ3M4=>, sivulla käyty 7.7.2021.

Oikeistokonservatiivien kannalta epämiellyttävien paljastusten lisäksi syyskuussa julkaistiin muitakin mielenkiintoisia uutisia. Vaalitutkija Christoph Hofinger totesi 18. päivä ilmestyneessä artikkelissa, että työläiset olivat nostaneet FPÖ:n kannatuksen kaksinumeroiseksi. Vuoden 2013 parlamenttivaaleissa tutkijan mukaan peräti kolmasosa Itävallan työläisistä oli äänestänyt oikeistokonservatiiveja. Neljäsosa valkokaulustyöntekijöistä, 18 prosenttia yrittäjistä ja 17 prosenttia maan eläkeläisistä oli valinnut FPÖ:n. Luvut kertoivat siis sen, miten suuri osuus Itävallan kustakin yhteiskuntaluokasta oli äänestänyt puoluetta, ei sitä, miten sen saama kokonaisäänipotti oli rakentunut luokittain. Hofingerin näkemys oli, että sosiaalisen ja taloudellisen nousun hidastuminen tai jopa suoranainen estyminen, globalisaatio ja digitalisaatio olivat esimerkkejä syistä FPÖ:n menestyksen taustalla.¹⁹² Yllättävää analyysissä ei niinkään ollut puolueen suosio työläisten keskuudessa itsessään, vaan lukujen kokoluokka: kolmasosa mistä tahansa yhteiskuntaluokasta synnytti vaikutelman suuruudesta ja vetovoimasta. Työväestön poliittinen koti oli kuitenkin perinteisesti ollut vasemmisto, ei oikeisto.

Vaikka äsken mainitussa uutisessa FPÖ pääsi esiintymään Kronen sivuilla varsin myönteisessä valossa, niin syyskuussa ilmestyi myös kyselyitä, joista välittynyt kuva ei ollut niin mairitteleva. Samassa lehdessä julkaistiin kyselyn, johon oli vastannut yhteensä tuhat itävaltalaisista, tulos: 59 prosenttia vastanneista piti oikeistokonservatiivien johtohenkilöä Strachea epäsympaattisena. Tästä huolimatta FPÖ oli kyselyssä toiseksi suosituin puolue.¹⁹³ Syyskuun alun gallupissa, johon oli vastannut 490 ihmistä, Strachea piti 38 prosenttia osallistuneista pätevänä, kun teemana oli turvallisuus. Kolme ehdokasta pärjasi kyselyssä FPÖ:n johtohenkilöä paremmin. Myös maahanmuuttopolitiikan osa-alueella Strache jäi toiseksi, sillä ÖVP:n Sebastian Kurzin kompetenssi nähtiin vahvempuna.¹⁹⁴ Nämä teemat oltiin perinteisesti mielletty

¹⁹² ”’Arbeiter haben die FPÖ zweistellig gemacht’”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=395071&token=1YjFggjCIInkZ1rDLPgwo5qriG+qMgWXRrOrm1CInArbfEKmxgB24cy0cnjHWEpccHg2KU36V4VL0QOo6qtbEgHxDau3Xilk5FNLhOnqPuR8=>, sivulla käyty 12.7.2021.

¹⁹³ Loy, R.: ”Kurz und Kern bei Beliebtheit Kopf an Kopf”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=395071&token=1YjFggjCIInkZ1rDLPgwo5qriG+qMgWXRrOrm1CInArbfEKmxgB24cy0cnjHWEpccHg2KU36V4VL0QOo6qtbEgHxDau3Xilk5FNLhOnqPuR8=>, sivulla käyty 12.7.2021.

¹⁹⁴ Schmitt, R.: ”FPÖ verliert bei Top-Thema”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=392089&token=ArzIvSIPZMFhdMAP8BsgUQbExbiQvz3efvImt58uvKG2YJ70KkmGNYvoeXuERUKBcz0piWYwoVfTbtXVu7AnKzPv6RVt27KXh9XpcFUF2WE=>, sivulla käyty 13.7.2021.

oikeistokonservatiivisen puolueen vahvuudeksi, joten uutinen oli asetelmaltaan varsin huomiota herättävä.

Myös mitä tuli Kronen sanavalintoihin, niin syyskuu oli yllätysten kuukausi. Sana ”populisti” assosioitiin ensimmäistä kertaa lehden sivuilla FPÖ:n Strachen kanssa, tosin sanavalinta ei ollut toimittajan oma, vaan otettu ÖVP:n julkisuuteen vuotaneesta strategiapaperista.¹⁹⁵ Kuun viimeisessä lehdessä ilmestyi uutinen, jossa Strache ilmoitti, että hän oli Kronen iltapäiväjulkaisun ”fani”.¹⁹⁶ Tällaiset pienet mutta sitäkin merkityksellisemmät artikkelit mielenkiintoisine sanavalintoineen synnyttivät monenlaisia ajatuksia mielessäni. Jäin erityisesti pohtimaan sitä, mikä lopulta oli konkreettisesti Strachen ja Kronen suhde. Se, että populistiseksi ja voimakkaan oikeistolaiseksi leimatun puolueen johtohahmo totesi julkisesti olleensa Itävallan laajalevikkisimmän lehden ”fani”, ei ollut missään nimessä yhdentekevä seikka, vaan se havainnollisti osaltaan Kronen profiilia kansanomaisena jokamiehen julkaisuna.

Syyskuussa FPÖ pääsi muutenkin esittelemään kantojaan hyvin monenlaisten eri aihealueiden osalta: esimerkiksi liittyen EU:n ”säännöstelyvimmaan”¹⁹⁷, Itävallan hallituksen terrorismin uhan vähättelyyn, vaikka se suojeli itseään siltä muurin avulla¹⁹⁸, suunnitteilla olleeseen moskeijaan yliopiston lähellä¹⁹⁹, parkkipaikkojen hävittämiseen jalkakäytävien tieltä²⁰⁰, ilmenneen tuberkuloositapauksen käsittelyyn²⁰¹, SPÖ:n

¹⁹⁵ Pándi, Claus: ”Seit wann plante Kurz Übernahme?”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=394082&token=G7WaEiGsFRxL3O53cz82YZeY8XBsvE1O6rBUevZucxNSVrcXJxHb45b0laSMICmq1+BihCHSQM1I1Q5yV5x+flCKbAm5noUkzsK4rMzBgDs=>, sivulla käyty 13.7.2021.

¹⁹⁶ ”Ein Fan”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=398983&token=4U4YAas1QjmKBJ7bhVZyrUQ9L3Q07Fw65Yj4rg98EXZ554wANSreVD+RFNNUG53H0jBr1BsKkRDF/KDKP+WES8kEmK6i1qb37IwABcf4DGY=>, sivulla käyty 13.7.2021.

¹⁹⁷ Perry, Mark: ”Schon 90.000 Vorschriften aus Brüssel!”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=398983&token=4U4YAas1QjmKBJ7bhVZyrUQ9L3Q07Fw65Yj4rg98EXZ554wANSreVD+RFNNUG53H0jBr1BsKkRDF/KDKP+WES8kEmK6i1qb37IwABcf4DGY=>, sivulla käyty 13.7.2021.

¹⁹⁸ Pommer, Michael: ”Terror: Neue Diskussion um Poller”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=391306&token=wutov0/bFwI1H775TCKIo1RKcM01qG2mYDuxNUwOj6MpzX1daHWIVPnR9z60gw+pHdoNi32nhBVSUW+4O0n2kcW53ika+yzS+rJ/p3GtWEAM=>, sivulla käyty 13.7.2021.

¹⁹⁹ ”FP-Kritik an Moschee bei Uni”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=391669&token=oZkh5Va62N//9Tefm1FrUHQZiyoXcNBGTSyYNXhniHwDXbGSyr0CK0NcCnHNUu22hRUOcE0ZfJRWnjUcYhMOJrC2t2k1SpE9r5fNSm0q6Gc=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰⁰ Stewart, Philipp: ”Nächste Opfer für Gehsteige”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=392490&token=GCZu2AP0QK/YKJdONRTB0NoKvIzqLV4h8A+Wa2r3BSiotmpvFsXW8Tx0pK3pqjGywOZn8ak7sKn03Uc9wKS/WKVbKQVlCy02CP3a1E8KAqw=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰¹ Schönherr, Alex: ”Tbc-Alarm im Kindergarten”, osoitteessa <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=392887&token=K8FmAylcrU/fKMT89421HN9uVhmIlfpQ7ad>

väitettyihin likakampanjointivideoihin²⁰² ja ulkomaalaistaustaisille perheille suuntautuviin lapsilisiin²⁰³. Krone raportoi siis tässäkin kuussa ahkerasti kaikista FPÖ:n nimissä lausutuista mielipiteistä.

Lokakuu: asiantuntija-analyysyjä ja astrologiaa

Lokakuussa järjestettiin parlamenttivaalit Itävallassa, joten ymmärrettävästi ne olivat hallitsevin puheenaihe myös lehdistössä. Strachesta julkaistiin kolme asiantuntijoiden laatimaa analyysiä, joissa hänen profiiliaan tarkasteltiin eri perspektiiveistä. Yhdessä analyysissä Strachea pidettiin sekä modernin elämäntyylin että konservatiivisen arvopohjan kannattajana, joten hänet asetoitiin keskelle asteikolla, jossa yhdessä ääripäässä oli perinteiden suojeleminen ja toisessa yhteiskunnallisen muutoksen vaatiminen²⁰⁴. Jatko-osassa mietittiin kansleriehdokkaiden asennoitumista suhteessa kansainväliseen politiikkaan: tälläkin kertaa Strache sijoitettiin keskelle, kansallisten intressien ajamisen ja EU-solidarisuuden vaatimisen väliin. Hän sai kehuja asiantuntijoilta tasapainoisuudesta ja ”terveestä epäluuloisuudesta”.²⁰⁵ Juttusarjan kolmannessa osassa käsiteltiin työskentelytapoja: Strachen kerrottiin olleen tässäkin suhteessa keskellä asteikkoa, teoreettisen ja käytännöllisen työotteen välissä. Hän halusi ensin formuloida konseptit ja sitten hyödyntää niitä käytännössä, sanottiin Kronessa.²⁰⁶ Lehden kolmen analyysin kautta FPÖ:n johtohenkilöstä välittyi sangen maltillinen mutta myös hieman vaikeasti määriteltävä kuva: Strache ei pyrkinyt asemoimaan

[4duUL8JfDhtt4RBxtOX5U72rpqjMzB8Ueg52EyQtHZ9EO6H6lnfy9z9dfFieOQoLYZoNpsc=](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=393144&token=3IThM3n2JhDXbAitt6ll7uFZ8fFKp0XruWauvher8ZkPRqbiE9Cg5y3YVvHQhcjDZ2evS0+7XiAdHVCrvvA/Zd1F6PABjV6IBDpqilS90qE), sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰² CP: ”Nicht für dumm verkaufen”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=393144&token=3IThM3n2JhDXbAitt6ll7uFZ8fFKp0XruWauvher8ZkPRqbiE9Cg5y3YVvHQhcjDZ2evS0+7XiAdHVCrvvA/Zd1F6PABjV6IBDpqilS90qE), julkaistu 11.9.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=393144&token=3IThM3n2JhDXbAitt6ll7uFZ8fFKp0XruWauvher8ZkPRqbiE9Cg5y3YVvHQhcjDZ2evS0+7XiAdHVCrvvA/Zd1F6PABjV6IBDpqilS90qE>, sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰³ RS: ”Kindergeld: 257 Millionen € für ausländische Familien”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=394427&token=T8ZZFJykUIpuq/AfPMkmO4RegZHqV334nfuwwEcofsp2UpG2dARLTx90Kc4fd6QEfwKfVrGFWp5oe3qJgVXo0QhLD+D53WulcAyDYeLMvHA), julkaistu 15.9.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=394427&token=T8ZZFJykUIpuq/AfPMkmO4RegZHqV334nfuwwEcofsp2UpG2dARLTx90Kc4fd6QEfwKfVrGFWp5oe3qJgVXo0QhLD+D53WulcAyDYeLMvHA>, sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰⁴ ”Konservativ oder revolutionär?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399109&token=VQ7zx7oYEidL/iQ4/Z9VKooq5JWEY046oW17DfMgbEzcMdPIBc6hxvvyut5yrle1GvyZVBaAj2+Nj8M8OE/ly4xuhRC0n2uMYNqBCcFNlo), julkaistu 1.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399109&token=VQ7zx7oYEidL/iQ4/Z9VKooq5JWEY046oW17DfMgbEzcMdPIBc6hxvvyut5yrle1GvyZVBaAj2+Nj8M8OE/ly4xuhRC0n2uMYNqBCcFNlo>, sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰⁵ ”National oder global engagiert?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399476&token=pqqqsAdi9o7+ASmLT8SOAnT6QZqrQRtJHrWZZWo++Z2LeI5fLab9nivPHRsevZGsSSamn80oxmYdIZvceVXpkcCo1dnG62RjGB5/QWh26mA), julkaistu 2.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399476&token=pqqqsAdi9o7+ASmLT8SOAnT6QZqrQRtJHrWZZWo++Z2LeI5fLab9nivPHRsevZGsSSamn80oxmYdIZvceVXpkcCo1dnG62RjGB5/QWh26mA>, sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰⁶ ”Wer krempelt die Ärmel hoch?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399914&token=yFH1meVeYLHWy96wACICtRfJojHxt1CgnRVE4HzYTDKNWnvnJEBdh1JpThlteZSeTAJqtslhmp6hlo/jZbpvdZSWrPdPs/hifwnL/dzuyL4), julkaistu 4.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399914&token=yFH1meVeYLHWy96wACICtRfJojHxt1CgnRVE4HzYTDKNWnvnJEBdh1JpThlteZSeTAJqtslhmp6hlo/jZbpvdZSWrPdPs/hifwnL/dzuyL4>, sivulla käyty 13.7.2021.

itseään voimakkaasti mihinkään ääripäähän, vaikka vaikutelma hänen edustamastaan puolueesta oli poliittisen oikeiston ääripään sävyttämä.

Joitain kohujakin tuli ilmi vaalikuukautena. Kronessa huhuttiin lokakuun alkupuolella, että FPÖ suunnitteli jo ”vallankaappausta” ja rakenteli varjokabinettia kulisseeissa, koska oli niin voitonvarma. Strache nimitti huhuja ”likakampanjoinniksi”.²⁰⁷ Väitteiden totuusarvo jäi kyseenalaiseksi. Erästä FPÖ:n poliitikkoa, joka oli kansallisneuvoston jäsen, epäiltiin seuraavan päivän lehdessä silloisen rakastajansa pahoinpitelystä, mutta nimeä ei kuitenkaan paljastettu²⁰⁸. Kronessa myös muistutettiin lukijoita oikeistokonservatiivien vanhoista skandaaleista: eräs puoluepiiri johtaja oli onnitellut Hitleriä syntymäpäivän johdosta, kun taas toinen poliitikko oli esitellyt natsimuistoesineitään. Molemmat oli suljettu ulos puolueesta.²⁰⁹

Vaikka FPÖ:llä olikin monien silmissä varsin populistinen julkisuuskuva, niin se ei estänyt puoluetta käyttämästä leimaavaa termiä toisista poliittisista toimijoista puhuttaessa. Kuun puolivälissä Strache nimitti Kronen uutisessa hallituksen likakampanjoinnin kieltävää lakia populismiksi²¹⁰. Hätkähdyttävä muotoilu puolueen johtajalta oli myös se, kun hän Kronen vaalihaastattelussa syytti maahanmuuttajia siitä, että he olivat tuoneet mukanaan antisemitismien Itävaltaan²¹¹. FPÖ oli nimittäin aikaisemmin ollut itse useasti syytettynä juutalaisvastaisista asenteista. Tämänkaltaiset

²⁰⁷ Budin, Ch., Papacek, O.: ”FPÖ plant Machtübernahme”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 8.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=401185&token=1JrMuNXZPSCRFdL7kh5+XomueWFg7ItAcG TkCUeSty5s49RIQaDliKedvHiPaXDywn/+45BG7BalqiVygH8Yxl5bmczie8Hn7GZ78Us4e/Q=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰⁸ Budin, Ch., Papacek, O.: ”Brisante Prügel-Affäre holt jetzt FPÖ-Nationalrat ein”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 9.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=401457&token=Z4roJKWaUT7cOndi73vYhXZxyAN3+OtJvcn+F39oeZ7vxsJyHZZTvrhUAOUDEil/KpHmINw9d3PufitgNmg/8zgkHoEhC8ubO67IMvjDMhE=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²⁰⁹ Filzmaier, Peter: ”Schlammschlacht: Krise der Demokratie?”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 8.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=401185&token=1JrMuNXZPSCRFdL7kh5+XsX1DeueyLJyYT vda07GhdD4ilerFKUFN+fRltUy4VxaB0PbM1qWD83mJq9nx6hsguCnLc2/CFrRwhUucAy4Tc=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²¹⁰ Zavarsky, Clemens: ”Schmutzkübel’ -Politik: FPÖ gegen neues Gesetz”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 12.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=402534&token=aPyUrAKVN6fHVIS2cqlin4P7CK+80x2RPK7uMrYXGlxMXWFuTbKtEUaiNirm+LKpqqr7r/HLAvJYuldTLBTOHKJjP1+rp1KokNFIQC3kso4=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²¹¹ RS: ”Mein Mitleid hat Grenzen”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 13.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=402941&token=kcnqbi3bV17FoO5p6ehMxaJZj/rLIWRrSTHGt NOpz/jcgA0ui4UMk6yrmHKufvaTk1J6XFft3wScifJduXrCTeeMvHP6Be0TdUTshQAmRFU=>, sivulla käyty 13.7.2021.

uutiset, joissa totutut asetelmat käännettiin ikään kuin pääläelleen, olivat kiinnostavia ja toivat mediakuvaan kaivattua monipuolisuutta.

Kun vaalit sitten kuun puolivälissä käytiin ja oikeistokonservatiivit ottivat merkittävän vaalivoiton, niin näihin teemoihin liittyen julkaistiin runsaasti uutisia Kronessa. Ensianalyysi lehdessä oli, että Itävalta kääntyi poliittisesti pehmeästi oikealle²¹². Saman päivän julkaisussa todettiin IMAS-instituutin toteuttamaa kyselyä lainaten, että maahanmuuttopolitiikka oli tärkein syy FPÖ:n äänestämisen taustalla, kun taas puolueen kärkiehdokas Strache tai hallituksenvastainen protesti eivät motivoineet äänestämään ryhtymään²¹³.

Kronessa kiinnitettiin myös useissa yhteyksissä huomiota ulkomaisiin reaktioihin: toimituksen mielestä Länsi-Euroopassa oltiin skeptisiä, mutta Itä-Euroopassa iloittiin. Frankfurter Allgemeine Zeitungin kerrottiin kuvanneen vaalitulosta siirtymäksi oikealle, Italiassa sanottiin konservatiivisen ja oikeistoradikaalin Euroopan välisen rajaviivan hämärtyneen. Bild-lehdessä toivottiin samankaltaista kehitystä Saksaan, Iso-Britannian Sunissa nimitettiin tulevaa kansleri Kurzia ”ihmelapseksi”. Budapestissä odotettiin, että Kurzista olisi hyötyä Orbanille.²¹⁴ FAZ:issa kutsuttiin Kronen mukaan FPÖ:tä suoraan oikeistopopulistiseksi²¹⁵, mikä oli kiehtovaa, sillä Kronessa ei koskaan ainakaan oma-aloitteisesti käytetty kyseistä ilmaisua. Tämä havainnollisti medioiden ja ylipäänsä itävaltalaisen ja saksalaisen kulttuurin välillä vallinneita eroja omalta osaltaan.

Näyttävästi uutisoitiin myös EU:n reaktiosta: lehden otsikon mukaan komission johtohenkilö Juncker varoitti Kurzia FPÖ:stä, vaikka artikkelista selvisi ainoastaan, että Juncker oli toivottanut menestystä eurooppamyönteisen hallituksen rakentamisessa. Kronen mielestä lausunnossa oli kyse mutkikkaasti ilmaistusta kritiikistä FPÖ:n

²¹² Pándi, Claus: ”Das Land steuert in eine sanfte Kurve nach rechts”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=403786&token=SQWGL0sQdXf6Z6/OW/s0EDZusc2fTBmMf3hHgDQ8/YKzB7jZJmPPde2iXS4S2drbxp0x7/SWKISXWK2CAq/ktvgS7qd5rrnOPfABWcXgwI=), julkaistu 16.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=403786&token=SQWGL0sQdXf6Z6/OW/s0EDZusc2fTBmMf3hHgDQ8/YKzB7jZJmPPde2iXS4S2drbxp0x7/SWKISXWK2CAq/ktvgS7qd5rrnOPfABWcXgwI=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²¹³ ”Diese Themen haben die Wahl entschieden”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=403786&token=SQWGL0sQdXf6Z6/OW/s0EDZusc2fTBmMf3hHgDQ8/YKzB7jZJmPPde2iXS4S2drbxp0x7/SWKISXWK2CAq/ktvgS7qd5rrnOPfABWcXgwI=), julkaistu 16.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=403786&token=SQWGL0sQdXf6Z6/OW/s0EDZusc2fTBmMf3hHgDQ8/YKzB7jZJmPPde2iXS4S2drbxp0x7/SWKISXWK2CAq/ktvgS7qd5rrnOPfABWcXgwI=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²¹⁴ C. Z.: ”In Europa dreht sich alles um Kurz”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=404056&token=wqhT71A/gcWfVg3SUct0AKFygL3MgHk6hT+U4LmrMndgiGgYSaFIcZANehMtOeVtAcT/x90J/tWB9YylUIHwCFhGrLQnr5Td7Qac1b8ri5k=), julkaistu 17.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=404056&token=wqhT71A/gcWfVg3SUct0AKFygL3MgHk6hT+U4LmrMndgiGgYSaFIcZANehMtOeVtAcT/x90J/tWB9YylUIHwCFhGrLQnr5Td7Qac1b8ri5k=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²¹⁵ ”So sieht die Weltpresse die Veränderung in Österreich”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=403423&token=hkzdTPwDjwPgNonnRiSIs7td3daGGELzGRpzorPxS0ekqTydeF1DXfKx0q44rmtwP+xSIHlnNLYhT5NiMnq/cwidv0ofyhj4BpQCW9u/t8A=), julkaistu 15.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=403423&token=hkzdTPwDjwPgNonnRiSIs7td3daGGELzGRpzorPxS0ekqTydeF1DXfKx0q44rmtwP+xSIHlnNLYhT5NiMnq/cwidv0ofyhj4BpQCW9u/t8A=>, sivulla käyty 13.7.2021.

mahdollista hallitustyöskentelyä kohtaan.²¹⁶ Artikkelit jätti varsin sensaatiohakuiseen vaikutelman.

Vaikka monissa Kronenkin esille nostamissa arvioissa vaalitulosta pidettiin Itävallan poliittisena käännöksenä oikealle, niin lehden toimituksen mukaan kyseessä oli puolittotuus. Toimituksen tohtori Peter Filzmaierin mielestä keskusta-oikeistopuolueet ÖVP ja FPÖ kasvattivat suosiotaan, koska populististen Team Stronachin ja BZÖ:n lopettamisen myötä runsaasti ääniä oli vapaasti saatavilla. Hän kiinnitti myös huomiota yleiseen äänestysaktiivisuuden nousuun. Kirjoituksen alapuolisessa grafiikassa oli kuvattuna se, miten äänestäjät olivat vaihtaneet puolueesta toiseen. FPÖ oli saanut ääniä SPÖ:n, BZÖ:n, ÖVP:n, ja Team Stronachin kannattajilta, sekä paljon myös sellaisilta, jotka eivät olleet äänestäneet ollenkaan edellisissä vaaleissa.²¹⁷ Näin muotoiltuna vaalien lopputuloksesta jäi varsin looginen ja yllätyksetön vaikutelma. Oli myös totta, ettei sosiaalidemokraattisen SPÖ:n ääniosuus laskenut prosentuaalisesti juuri ollenkaan, joten vasemmiston kannatus ei romahtanut, vaan keskusta-oikeisto onnistui nostamaan ääniosuuttaan varsin paljon.

Vaaliteemaan liittyvistä monista asiallisista ja laadukkaista, asiantuntijoiden näkemyksillä täydennetyistä analyyseistä huolimatta uutisoinnin monenkirjavaan joukkoon mahtui myös esimerkkejä kevyen viihteellisistä ja epätieteellisistä artikkeleista, mikä osoitti Kronen kuuluneen osaksi keltaista lehdistöä. Yhdessä uutisessa 12-vuotias lapsi haastatteli FPÖ:n Strachea kysellen maahanmuutosta ja sairaala-asioista²¹⁸. Samassa lehdessä pääsi astrologi esittelemään näkemyksiään eri kansleriehdoista: horoskooppia tutkimalla saatiin esimerkiksi selitys Strachen konservatiivisuudelle²¹⁹. Myöhemmin astrologi otti kantaa myös hallitusmahdollisuuksiin: hänen mielestään horoskoopit kertoivat FPÖ:n

²¹⁶ ”EU in Sorge: Juncker warnt Kurz vor FPÖ”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=404056&token=wqhT71A/gcWfVg3SUct0AMeNaKxm0lk32ErVnB4zOmcI9Ka2iXb162RS7OEXJV7y6LkOgbRydIoOsuzpwAPxP7Ar8aOQ2m9I3AeAEe80fZM=), julkaistu 17.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=404056&token=wqhT71A/gcWfVg3SUct0AMeNaKxm0lk32ErVnB4zOmcI9Ka2iXb162RS7OEXJV7y6LkOgbRydIoOsuzpwAPxP7Ar8aOQ2m9I3AeAEe80fZM=>, sivulla käyty 13.7.2021.

²¹⁷ Filzmaier, Peter: ”Wer zu wem gewandert ist”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=404056&token=6rY3lkETyzz9UgBkphQdhvvB2fj93g8NcJpiZV/CS4OuwQgF8yOgu8/8cBDmWxqUln19OtZLQKzlKIKIUZl4qZkGZYujFYkDOYPYcw8mxjE=), julkaistu 17.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=404056&token=6rY3lkETyzz9UgBkphQdhvvB2fj93g8NcJpiZV/CS4OuwQgF8yOgu8/8cBDmWxqUln19OtZLQKzlKIKIUZl4qZkGZYujFYkDOYPYcw8mxjE=>, sivulla käyty 14.7.2021.

²¹⁸ ”Wenn Menschen verfolgt werden, leisten wir Hilfe”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399914&token=QAnGL8blWeKc4KLpc/dgScXoGQrjXhrwfyJ1GyJahpU4nnkta5Orr0+XZj07hGZGY4KC3m9OoBHDc2i00pmnjhAjANo84mnN5KWPFBWZHSM=), julkaistu 4.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399914&token=QAnGL8blWeKc4KLpc/dgScXoGQrjXhrwfyJ1GyJahpU4nnkta5Orr0+XZj07hGZGY4KC3m9OoBHDc2i00pmnjhAjANo84mnN5KWPFBWZHSM=>, sivulla käyty 14.7.2021.

²¹⁹ ”Wenn die Sterne wählen”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399914&token=QAnGL8blWeKc4KLpc/dgScXoGQrjXhrwfyJ1GyJahpU4nnkta5Orr0+XZj07hGZGY4KC3m9OoBHDc2i00pmnjhAjANo84mnN5KWPFBWZHSM=), julkaistu 4.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=399914&token=QAnGL8blWeKc4KLpc/dgScXoGQrjXhrwfyJ1GyJahpU4nnkta5Orr0+XZj07hGZGY4KC3m9OoBHDc2i00pmnjhAjANo84mnN5KWPFBWZHSM=>, sivulla käyty 14.7.2021.

syntymävuoden perusteella, että puolue oli suorapuheinen ja tulisieluinen, mutta siltä puuttui diplomaattisuutta²²⁰. Näissä astrologia-artikkeleissa tiivistyi jotain oleellista Kronen julkaisulinjasta, koska niissä oli yhdistetty politiikka asiapitoisena ja yhteiskunnallisesti merkittävänä teemana aiheen viihteelliseen ja kansanomaiseen käsittelyyn.

Summaan nyt Kronen puolen vuoden FPÖ-teemaisen uutistarjonnan. Toukokuussa Kronen sivuilla käsiteltiin erityisesti kaksoiskansalaisuusskandaalia, joka sai alkunsa huhtikuussa. Väärinkäytöksistä epäiltiin Itävallan ja Turkin kaksoiskansalaisia, joiden nimet olivat salaisessa listassa, joka oli jostain syystä FPÖ:n hallussa. Kesäkuussa esitettiin spekulatioita tulevasta hallituspohjasta: sosiaalidemokraattinen SPÖ ei kieltäytynyt kategorisesti yhteistyöstä oikeistokonservatiivien kanssa, mutta hallituskumppanilta odotettiin yhteistä arvopohjaa. FPÖ otti samassa kuussa Kronessa kantaa mitä erilaisimpiin aiheisiin parkkipaikoista kansainvälisiin sanktioihin. Heinäkuussa paljastui murhatapaus, josta uutisoitiin näyttävästi. Epäiltiin, että murha oli poliittisesti motivoitunut, koska uhrien poika oli ollut FPÖ:n paikallisjohtaja. Toisessa kuun kohussa yhtä puolueen politiikkaa syytettiin antisemitistisestä kielenkäytöstä.

Elokuussa Kronessa tarkasteltiin FPÖ:n ehdokasasettelua ja vaaliohjelmaa: useista ehdokkaista paljastui kiistanalaisia piirteitä. Puolueen talousohjelma arvioitiin lehdessä epärealistiseksi ja hyvinvointiohjelmaa pidettiin vaalitaktisena vetona. Mauthausen-komitean selvitystyön tulos mainittiin myös Kronessa, aivan kuten Standardissakin. FPÖ:n mielipiteitä esimerkiksi turkinkielisestä rekisterikilvestä, rakennusprojektista, asuntopolitiikasta ja ORF:in uutisointilinjasta esiteltiin myös. Syyskuussa valmistauduttiin jo lokakuun vaaleihin, mutta kohuja sattui tällöinkin. Wienin kaupunginraadin virattomia viranhaltijoita ihmeteltiin, heistä useimmat olivat FPÖ:n poliitikkoja, ja heille maksettiin korkeaa palkkaa minimaalista työpanosta vastaan, Kronen mukaan. Lokakuussa koitti sitten kansallisen neuvoston vaalien aika. Kronessa kirjoitettiin hieman ennen vaaleja erittäin spekulatiivisesti FPÖ:n vallankaappauksesta ja varjokabinetin rakentamisesta. Vaalitulosten selvittyä lehdessä kerrottiin ulkomaiden reaktioista: Länsi-Euroopassa vallitsi skeptisismi, Itä-Euroopassa suhtauduttiin myönteisesti. Kronen toimituksen mielestä Itävallan käänös piti paikkansa vain puoliksi. Lehti oli yleisesti ottaen sangen sensaatiohakuinen ja joidenkin uutisten

²²⁰ ”Sternstunde für neue Koalition?”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=404056&token=+Nq4DaiY80Rs75Py4Y/3Ak3EjAVqx+IvGD8DVKBnIr9FSO1nW3Zr3+7PkX9ObO1yU/uZKD19HVnsf9j8tt9zMkXV4IYmNZesF1ofOVOTA40=), julkaistu 17.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=404056&token=+Nq4DaiY80Rs75Py4Y/3Ak3EjAVqx+IvGD8DVKBnIr9FSO1nW3Zr3+7PkX9ObO1yU/uZKD19HVnsf9j8tt9zMkXV4IYmNZesF1ofOVOTA40=>, sivulla käyty 14.7.2021.

totuusarvo oli kyseenalainen. FPÖ:stä sai kannanottojen osalta moniulotteisen ja aktiivisen mutta myös melko kielteisen vaikutelman. Olen nyt käynyt läpi puolen vuoden uutisoinnin FPÖ:n osalta. Seuraavaksi siirryn vertailemaan puolueen mediakuvia Itävallan eri lehdissä.

3.3 FPÖ:n mediakuvien vertailua

Aloitan jälleen lehtien mediakuvien keskinäisen vertailun teknisistä asioista, minkä jälkeen luon katsauksen sisällöllisiin piirteisiin. Kronen Zeitungissa artikkeleita ilmestyi erittäin runsaasti: puolen vuoden rajauksen aikana uutisia, joissa FPÖ mainittiin, julkaistiin yhteensä peräti 605 kappaletta. Mahtipontinen määrä artikkeleita synnytti kuvan suuruudesta ja vaikutusvaltaisuudesta, ja Krone olikin maansa selvästi laajalevikkisin lehti, mikä seikka jo itsessään teki siitä tutkimuksen kannalta tärkeän julkaisun. Artikkelit olivat kuitenkin pituudeltaan lyhyitä, usein vain muutaman kappaleen käsittäviä, minkä lisäksi kirjoittajia ei aina oltu merkitty. Kronen ulkoasu oli niin sanotuille boulevardilehdille tyypillinen eli katsojan huomion herättävä, värikäs, myyvä, viihteellinen ja runsaasti kuvia ja mainoksia sisältävä. Lehdestä myös oli saatavilla eri alueiden versioita, mutta päätin lukea Wienin versiota, koska sähköinen arkisto tarjosi sitä oletusarvoisesti, ja koska pääkaupungin tapahtumat olivat valtakunnallisestikin katsoen kiinnostavimpia ja merkittävimpiä. Kronen maine kansanomaisena ja helposti lähestyttävänä julkaisuna huomioon ottaen oli yllättävää, että arkisto oli maksullinen: sen käytöstä laskutettiin kuukausittain.

Standardissa sen sijaan uutisia FPÖ:stä ilmestyi selvästi vähemmän, mutta silti tutkimuksen kannalta varsin edustava määrä: puolen vuoden aikana puolueesta kirjoitettiin yhteensä 348 eri artikkelissa, jotka kaikki kävin läpi. Lehti oli levikiltään merkittävästi pienempi kuin Krone, mutta kuitenkin tavoittavuudeltaan laatu-julkaisuista maansa paras, minkä lisäksi se oli erityisen suosittu akateemisten ihmisten keskuudessa, mikä teki siitä kiinnostavan tutkimuskohteen. Artikkelien alhaisempaa kokonaismäärää kompensoi niiden keskimääräinen pituus, joka oli näkyvästi pidempi kuin Kronessa, mutta kuitenkin lyhyempi kuin saksalaisessa FAZ:issa. Kirjoittaja ja käytetyt lähteet oli merkitty selkeästi, mitä ei joissain toisissa julkaisuissa voinut pitää itsestäänselvyytenä. Selkeys oli ilahduttava piirre, koska se helpotti tutkimustyötä. Lehden internetversion ulkoasu oli huomattavan hillitty, asiallinen ja jopa minimalistinen verrattuna Kroneen, mikä havainnollisti profiilieroja julkaisujen välillä. Mikä parasta, Standardin arkisto oli täysin ilmainen ja sujuva käyttökokemukseltaan, mikä jätti avoimuuden ja läpinäkyvyyden vaikutelman.

Näiden teknisten aspektien lisäksi lehtien välillä oli eroja sisällöllisesti. Krone markkinoi itseään ja julkaisulinjaansa laatusanalla ”unabhängig”, mikä tarkoitti ”riippumatonta”. Laatusanan käytölle oli sikäli kestävät perusteet, että Krone oli levikkinsä puolesta käytännössä hallitsevassa asemassa Itävallan uutismarkkinoilla, ja sillä oli merkittävä vaikutusvalta julkiseen keskusteluun, minkä vuoksi se ei ollut riippuvainen muista julkaisuista.

Kieliasu Kronessa oli odotetusti yksinkertaista, tehokasta, huomiota herättävää, sensaationhakuista ja laajaan yleisöön vetoavaa, mutta FPÖ:stä puhuttaessa sanavalinnoiltaan yllättävän neutraalia. Vasta heinäkuussa natsi-sana assosioitiin ensimmäistä kertaa FPÖ:n kanssa, tosin tällöinkin erittäin epäsuorasti, ei siten, että puoluetta tai sen jäseniä olisi nimitetty natseiksi. Syyskuussa taas sana populistit yhdistettiin ensimmäistä kertaa lehden sivuilla puolueeseen, mutta tässä tapauksessa sanavalinta ei ollut toimituksen oma, vaan uutisessa siteerattiin ÖVP:n strategiapaperia, jossa Strachea oli nimitetty populistiksi. Sen sijaan saksalaista AfD:tä nimitettiin suoraan Kronessa populistiseksi, mikä lisäksi lehdessä nostettiin esiin FAZ:in näkemys FPÖ:stä populistisena, mikä oli sangen mielenkiintoista. Kronessa FPÖ:hön viitattiin usein käyttämällä varsin asiallisia ilmaisuja, kuten esimerkiksi ”siniset” poliittisen värin mukaan tai ”vapaudelliset”, joka tuli suoraan puolueen nimestä.

Raflaavienkaan ilmaisujen käyttöä ei kuitenkaan lehdessä vältelty, vaan FPÖ:n värikkäistä sanavalinnoista raportoititiin lainausmerkeissä. Ylipäänsä oikeistokonservatiivit saivat kannanotoillaan varsin paljon palsatilaa ja heidän näkemyksiään mitä moninaisimpiin teemakokonaisuuksiin liittyen pidettiin jatkuvasti ja aktiivisesti esillä, kuten aineisto-osuudesta käy ilmi. Kronessa myös julkaistiin runsaasti FPÖ-aiheisia gallupeja, joista osan saattoi tulkita puolueen mediakuvan kannalta positiivisiksi, mutta osan myös negatiivisiksi, joten mitenkään täysin yksioikoinen ei puolueesta välittynyt kuva ollut. Artikkeleissa toistui asetelma, jossa jokin yhteiskunnan epäkohta tuotiin julki, minkä jälkeen FPÖ pääsi esittämään ratkaisuehdotuksensa asiaan.

Standardissa käytetty kieli oli yleisesti ottaen monimutkaisempaa, analyyttistä, asiallista, harkittua ja huoliteltua, mikä oli ymmärrettävää laatu-julkaisulle, jota arvostettiin kotimaassaan. Kieli ei kuitenkaan ollut rakenteeltaan yhtä haastavaa kuin FAZ:issa. Etenkin Standardin kolumneissa ja blogeissa esiintyi toisinaan jyrkkääkin retoriikkaa, mistä esimerkkeinä sanojen ”völkisch”, ”äärioikeistolainen”, ”populistinen”, ”antisemitismi”, ”rasismi”, ”oikeistoradikaali”, ”muukalaisvihamielisyys”, ”kansallissosialismi” ja ruskean poliittisen värin

yhdistäminen FPÖ:hön. Kesäkuussa lehden sivuilla tutkija puhui ”sosiaalidemokraattisen antifasismien tilannejoustavuudesta”, joten FPÖ:hön viitattiin epäsuorasti fasistisena ryhmittymänä, tosin tässä tapauksessa sanavalinta ei ollut toimituksen, vaan asiantuntijan. Standardissa oikeistokonservatiiveja käsiteltäessä käytettiin usein neutraalia nimitystä ”siniset”, samoin kuin Kronessakin. Vaikka Standard olikin laatulehdistön edustaja ja kieliasultaan varsin hillitty, niin epäsovinnaisiakaan FPÖ:n käyttämiä sanoja ei jätetty lainaamatta, vaan ne julkaistiin lehdessä sellaisina kuin olivat, mikä oli yhtymäkohta kahden itävaltalaislehden välillä. Standardissa oli Kroneen verrattuna yleisasetelma käännetty pääläelleen: FPÖ:n toiminta oli tarkastelun kohteena ja muut puolueet, yleensä SPÖ, otti kantaa asioihin. Toukokuussa Standard-lehdessä julkaistun markkinatutkimuksen mukaan vakuuttavin uutissivusto itävaltalaisien mielestä oli *derstandard.at*, koska 66,4 prosenttia kaikista vastaajista piti sitä uskottavana. Kronen vastaava luku kyselyssä oli vain 34,9 prosenttia. Tutkimuksesta kertovassa artikkelissa oli muitakin mielenkiintoisia tietoja, sillä siinä tarkasteltiin vastaajien poliittisen suuntautumisen ja printtimedioiden välistä suhdetta: 87,1 prosenttia maan ympäristöliikettä eli Die Grüneniä uskottavina pitävistä piti Standardia uskottavana, kun taas vain 58,7 prosenttia FPÖ:n uskottavuuteen luottavista luotti Standardiin mediana. Kronen tapauksessa 54,7 prosenttia FPÖ:tä uskottavina pitävistä uskoi lehteen, mutta ympäristöliikkeeseen luottavista vain 33 prosenttia.²²¹ Tulos ei sinänsä ollut hätkähdyttävä, vaan vahvisti käsityksiä lehtien kannattajapohjista, mutta kiinnostava joka tapauksessa.

Tammikuussa taas Standardin toimittaja Günter Taxler kritisoi Kronea kovin sanankääntein: hänestä kristillisyyden oli kilpailevan lehden toinen liiketoiminnallinen peruseriaate ulkomaalaisvihamielisyyden lisäksi, mikä oli varsin suorasukainen väite. Sivuhuomautuksena voisi todeta, että samassa kolumnissa kirjoitettiin myös FPÖ-poliitikon ulostuloista germaanisen pakanallisen muinaisuskon elvyttämiseen liittyen, mikä oli sangen huomiota herättävää toimintaa, ja loi kontrastin kolumnin kristinuskon tematiikalle.²²² Elokuussa Taxler sen sijaan, kuten aiemmin aineisto-osuudessa jo

²²¹ ”Ranking: derStandard.at ist glaubwürdigstes Medium”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000058266382/ranking-derstandardat-ist-glaubwuerdigstes-medium), julkaistu 26.5.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000058266382/ranking-derstandardat-ist-glaubwuerdigstes-medium>, sivulla käyty 12.10.2021.

²²² Taxler, Günter: ”Odin, die alte Schlafmütze”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000050040416/odin-die-alte-schlafmuetze), julkaistu 1.1.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000050040416/odin-die-alte-schlafmuetze>, sivulla käyty 12.10.2021.

mainittiin, nimitti Kronen olleen FPÖ:n suhteen ”uskollisista uskollisin”²²³, joten hänen käsityksensä lehden poliittisesta katsantokannasta ei jäänyt epäselväksi.

Kronenkin toimituksessa huomioitiin kilpaileva lehti ja otettiin kantaa sen kirjoitteluun. Esimerkiksi kesäkuussa toimittaja Peter Gnam esitti näkemyksen, että Standard käytti vihervasemmistolaisten laatimia kyselytutkimuksia tarkoitushakuisesti omien turvapaikanhakijamyönteisten päämääriensä edistämiseksi.²²⁴ Lokakuun lopussa Kronen kolumnisti Michael Jeannée kirjoitti satiirisesti kollegastaan Hans Rauscherista, josta käytettiin nimitystä ”linkslinker”, mikä tarkoitti mitä ilmeisimmin poliittisesti vahvasti vasemmalla ollutta henkilöä. Jeannéen mukaan Rauscher oli FPÖ:n vaalivoiton johdosta masentunut ja epätoivoinen, ja piti puoluetta euroopanvastaisena, minkä Rauscher pystyi ”todisteillaan” osoittamaan todeksi.²²⁵ Kolumnissa todisteet-sana oli lainausmerkeissä, joten kolumnisti ei selvästikään pitänyt niitä uskottavina. Kuten näistä esimerkeistä pystyy päättämään, niin Standardin ja Kronen keskinäistä suhdetta ei ollut erityisen lämmin vaalivuonna 2017.

Standardista välittyi kaiken kaikkiaan kuva FPÖ:hön, kuten myöskin Kroneen, viileän kriittisesti, jopa paikoitellen avoimen kielteisesti, suhtautuvana medianä. Ero kahden itävaltalaisen sanomalehden välillä oli kokonaisuutena arvioiden siis sangen silmiinpistävä. Täten Standardin toimituksen poliittisesta yleislinjasta syntyi ehdottoman liberaali ja vasemmalle kallistuva vaikutelma, kun taas Krone jätti ennemmin konservatiivisen ja keskusta-oikeistoon nojaavan vaikutelman. Seuraavaksi siirryn maisterintutkielmani johtopäätöksiin.

²²³ Taxler, Günter: ”FPÖ-Programm: Wirtschaftsexperten”, osoitteessa [derstandard.at](https://www.derstandard.at/story/2000063102011/wirtschaftsexperten), julkaistu 24.8.2017, <https://www.derstandard.at/story/2000063102011/wirtschaftsexperten>, sivulla käyty 12.10.2021.

²²⁴ Gnam, Peter: ”Politik mit Umfragen”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=367098&newsItemId=29341622&token=L4m1QhzMXyg1NeyJpbUaXQ9AalwF2tjV04T7FMSelzkLVGDQC5vP8DCBr7rj1CtGwdlwJDQMMydSICdtROqLt2X/b9F+6xmERTHIOGMdfQss=), julkaistu 9.6.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=367098&newsItemId=29341622&token=L4m1QhzMXyg1NeyJpbUaXQ9AalwF2tjV04T7FMSelzkLVGDQC5vP8DCBr7rj1CtGwdlwJDQMMydSICdtROqLt2X/b9F+6xmERTHIOGMdfQss=>, sivulla käyty 12.10.2021.

²²⁵ Jeannée, Michael: ”Lieber Sebastian Kurz”, osoitteessa [epaper.krone.at](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=407564&newsItemId=33403820&token=dOjvt2fQtw0t324nZMEf6LhdBOGA33Pg3xr+Bzrq5SLitjjsFQ1UDC6BFtUIS7qAx8DI7fjan1y5mFr1mB7TJks5enI00HmNz+mjmGr18E=), julkaistu 29.10.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=407564&newsItemId=33403820&token=dOjvt2fQtw0t324nZMEf6LhdBOGA33Pg3xr+Bzrq5SLitjjsFQ1UDC6BFtUIS7qAx8DI7fjan1y5mFr1mB7TJks5enI00HmNz+mjmGr18E=>, sivulla käyty 12.10.2021.

4 Johtopäätökset: kuvia, kehyksiä ja kommunikaatioresursseja

4.1 Saksan ja Itävallan mediakuvien vertailua

Tässä osiossa käsittelen Saksan ja Itävallan mediakuvia. Alaluku on jaettu kahteen osioon: ensin tarkastelen uutisoinnin perusteella syntyneitä havaintoja, minkä jälkeen analysoin selityksiä mediakuville ja AfD:n ja FPÖ:n menestykselle vaaleissa 2017. Tiivistäen voisi todeta, että tuona vuonna puolueiden asemaan maissaan vaikuttivat otsikon kolme tekijää: media- ja historiakuvat, katumus- ja uhrikehykset ja kommunikaatioresurssit eli käytännössä näkyvyys lehdistössä.

AfD:stä ja FPÖ:stä luotiin Saksan ja Itävallan lehdistössä monilta osin varsin yhteneväisiä mediakuvia. Huomioni kiinnitti erityisesti uutisointi, jossa käsiteltiin puolueiden parlamentaarisia toimintatapoja. Oikeistokonservatiivit esiintyivät artikkeleissa hallinnolliseen ja demokraattiseen järjestykseen kielteisesti vaikuttavina toimijoina.

Maaliskuussa Bildissä raportoitiin, että AfD oli Baden-Württembergin osavaltiossa esittänyt peräti 269 kyselyä, selvästi enemmän kuin muut ryhmittymät.²²⁶ Lokakuussa samassa lehdessä uutisoitiin AfD:n työskentelystä yhteensä 13 eri osavaltiossa: kaikkiaan yhdeksässä paikallisparlamentissa ryhmittymä oli jo hajonnut tai ei ollut muuten täysilukuinen.²²⁷ Kesäkuussa taas Krone kertoi siitä, että FPÖ esitti saman päivän aikana kansallisessa neuvostossa peräti 59 anomusta, jotka liittyivät esimerkiksi turvallisuus- ja turvapaikanhakijapolitiikan tiukentamiseen, tietyn hallinnollisen maksun poistamiseen ja venäjänvastaisten sanktioiden peruuttamiseen.²²⁸

Tutkimuskirjallisuudessa tämä sama ilmiö huomioitiin myös. Michael Minkenbergin, joka oli politiikantutkimuksen professori Frankfurt an der Oderin yliopistossa, artikkelissa²²⁹ todettiin, että 90-luvulla saksalaisissa osavaltioissa äärioikean puolueet lähinnä keskittyivät paikallisen hallinnon haastamiseen ja ryhmiensä pitämiseen koossa.

²²⁶ ”Kritik an Vielzahl von Anfragen der AfD-Fraktion”, osoitteessa bild.de, julkaistu 2.3.2017, <https://www.bild.de/regional/aktuelles/baden-wuerttemberg/kritik-an-vielzahl-von-anfragen-der-afdfraktion-50666976.bild.html>, sivulla käyty 14.10.2021.

²²⁷ ”Wie regiert es sich mit der AfD?” osoitteessa bild.de, julkaistu 1.10.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/alternative-fuer-deutschland/landtags-check-afd-53336940.bild.html>, sivulla käyty 12.10.2021.

²²⁸ ”FPÖ: 59 Anträge”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 7.6.2017, [https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=366381&newsItemId=29275473&token=PWhKBwY0I45OBt/f+cJH5PSZmqA18ne6p3xf7FH8IWIY97+NW0SqDCtUmy0tkFU77FX6QN4uPcClgxQyTPAr9su3W1Q9yJgospWGPfit+VGE=](https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=366381&newsItemId=29275473&token=PWhKBwY0I45OBt/f+cJH5PSZmqA18ne6p3xf7FH8IWIY97+NW0SqDCtUmy0tkFU77FX6QN4uPcClgxQyTPAr9su3W1Q9yJgospWGPfit+VGE=,), sivulla käyty 12.10.2021.

²²⁹ Minkenberg, Michael: ”The radical right in public office”, artikkeli kirjassa Mudde, Cas, ”The Populist Radical Right”, Routledge, New York 2017: 450-456.

Niiden laatimat aloitteet koskivat yleensä maahanmuuttoa: Stuttgartissa esimerkiksi kaksi kolmesta aloitteesta liittyi tähän politiikan osa-alueeseen. DVU-puolueen merkittävin parlamenttisaavutus Bremenissä oli turvallisuuden parantaminen saksalaisjunissa. Baden-Württembergissä REP:in mielenkiinto kohdistui uudelleenvalinnan jälkeen teemoista lakiin ja järjestykseen, ulkomaalaisiin, opetukseen ja liikenneasioihin. Kaksi lakialoitetta saatiin aikaiseksi: yksi niistä koski kabinettiministereitä, toinen perheen määrittelemistä heteronormatiivisesti isän, äidin ja lasten muodostamaksi ydinperheeksi. DVU laati myöskin itäisessä Saksassa kaksi lakialoitetta, jotka käsittelivät kabinettiministereitä ja julkisten viranhaltijoiden palkkoja. Europarlamentissa sen sijaan REP-puolue oli ranskalaista kumppaniaan epäaktiivisempi Minkenbergin mukaan.

Itävallassa FPÖ:llä oli ollut paljon parlamentaarista toimeliaisuutta, jatkoi Minkenberg, mutta puolueen toiminta oli akateemisissa piireissä jätetty vähemmälle huomiolle. FPÖ oli ollut eristettynä ”Ausgrenzung”-periaatteen eli poliittisen ulossulkemisen vuoksi. Vuosina 1995-1999 puolue teki yhteensä sata lakialoitetta liittyen poliittiseen elämään Itävallassa: läpi niistä menivät puolueiden julkisen tuen vähentäminen, perinteisen perhemallin perustuslaillisen statuksen kohentaminen, Itävallassa laillisesti työskennelleiden ulkomaalaisten määrän vähentäminen kahdella prosenttiyksiköllä, kansalaisuuslain uudelleentarkastelu, turvapaikkalain tiukennus ja kansallissosialismin uhreille kohdistettujen varojen uudelleentarkastelu. Vaikka FPÖ olikin oppositiossa, niin se pystyi vaikuttamaan valtakunnanpolitiikkaan, kertoi Minkenberg.²³⁰

Vuonna 2000 sitten FPÖ muodosti hallituksen ÖVP:n kanssa, EU:n protestoinnista huolimatta. Hallitusohjelma sisälsi totuttuja elementtejä Minkenbergin mukaan: rikollisuuteen puuttumista, huomiota kansainvälisille turvallisuusjärjestelyille ja puolustukselle, suoran demokratian lisäämistä, ammattiliittojen vallan ja työntekijöiden edustuksellisuuden heikentämistä, maahanmuuton vähentämistä nolnaan ja kansalaisten suosimista työnhaussa. Lisäksi tavoitteena oli perustaa säätiö Itävallan kulttuurin suojelemiseksi ”Heimat”-ajattelun hengessä. FPÖ työskenteli hallituksessa reformistisesti, muttei ideologisesti oikeistoradikaalilla tavalla. Lopuksi Minkenberg vielä lisäsi, että vaikka Saksassa äärioikeiston valta oli marginaalista, niin se oli kokoonsa nähden huomattavaa. Liittovaltion rakenne paransi hänen mukaansa sekä Itävallassa että Saksassa äärioikeiston paikallisia toimintamahdollisuuksia.²³¹

²³⁰ Minkenberg 2017: 450–456.

²³¹ Minkenberg 2017: 450–456.

Minkenbergin artikkelista välittyi kaiken kaikkiaan samankaltainen vaikutelma kuin uutisista AfD:n ja FPÖ:n työskentelystä parlamenteissa.

Myös AfD:n ja FPÖ:n äänestäjäkunnasta luotiin mediassa varsin yhdenmukainen kuva: puolueita äänestivät pääasiallisesti nuoret miehet, jotka eivät kuuluneet hyväosaisimpiin, minkä lisäksi he eivät yleensä olleet korkeasti koulutettuja. Tutkimuskirjallisuudessa tultiin samaan tulokseen. Kai Arzheimerin, joka oli politiikantutkimuksen professori Mainzin yliopistossa, artikkelissa kirjoitettiin mielenkiintoisesti, että miehillä oli 40 prosenttia korkeampi todennäköisyys äärioikean äänestämiseksi vaaleissa kuin naisilla. Syitä ilmiölle olivat tutkijan mukaan äärioikean hypermaskuliininen kuva, naisten poliittinen kääntyminen vasemmalle jälkiteollisessa yhteiskunnassa, ja naisten mahdollinen synnynnäinen konservatismi, joka sai heidät vierastamaan radikalismia ja suosimaan poliittista keskustaa.²³² Alle 30-vuotiaat miehet äänestivät Arzheimerin mukaan muita ikäryhmiä useammin äärioikeistoa, koska eivät olleet niin sitoutuneita valtapuolueisiin, heidän työpaikkoihinsa kohdistui kovempaa etnistä kilpailua, heillä oli alhaisempi sosiaalisen kontrollin taso ja äänestämistapansa oli kokeilevampi luonteeltaan.²³³

Näiden esille tuomieni seikkojen lisäksi AfD:n ja FPÖ:n mediakuvissa oli yhtäläisyyksiä suhtautumisessa Eurooppaan ja Euroopan unioniin. Sofia Vasiloupouloun, joka oli politiikan professori Yorkin yliopistossa, kirjoitti omassa artikkelissaan, että FPÖ kuului euroskeptisisminsä osalta ehdollisten suhtautujien ryhmään, sillä yhtäältä se vastusti EU:n laajentumista, ajoi Itävallan jäsenyyden uudelleentarkastelua ja suhtautui Euroopan perustuslakiin negatiivisesti, mutta toisaalta se myös näki Euroopan tulevaisuuden sen kansojen välisessä yhteistyössä. FPÖ:n kanta liittovaltion oli kielteinen, mutta se hyväksyi jonkinlaisen itsenäisten kansallisvaltioiden muodostaman konfедераation.²³⁴ Vasiloupou myös huomautti artikkelissaan, että radikaalioikeistopuolueiden suhtautumisessa unioniin oli paljon vaihtelua. Ne pyrkivät erottautumaan euroskeptisismillään paitsi toisista puolueperheistä myös saman perheen edustajista. Vasiloupoun mukaan radikaalioikeiston nationalismista huolimatta se oli eurooppamyönteinen perusasetelmaltaan, koska Euroopan ulkopuoliset alueet edustivat toiseutta sille.²³⁵ Uutisartikkeleita lukiessani minulle välittyi samankaltainen kuva

²³² Arzheimer, Kai: "Electoral sociology – who votes for the Extreme Right and why – and when?", artikkeli kirjassa Mudde, Cas, "The Populist Radical Right", Routledge, New York 2017: 283-284.

²³³ Arzheimer 2017: 285.

²³⁴ Vasiloupou, Sofia: "European integration and the radical right", artikkeli kirjassa Mudde, Cas, "The Populist Radical Right", Routledge, New York 2017: 132.

²³⁵ Vasiloupou 2017: 134.

AfD:stä ja FPÖ:stä unionia vastustavina ja samanaikaisesti eurooppalaiseen kulttuuriperintöön myötämielisesti suhtautuvina ryhmittyminä. Kuitenkin puolueiden täsmällisistä EU-kannoista ei saanut kovin tarkkaa vaikutelmaa sanomalehtiartikkelien perusteella. Vasiloupoun luokittelua seuraten voisi kenties todeta, että AfD:kin, samoin kuin FPÖ, kuului ehdollisten suhtautujien ryhmään. AfD:llä oli tausta talouspuolueena ja eurokriittisenä ryhmittymänä, mutta vuoteen 2017 mennessä sen ideologinen painopiste oli siirtynyt kohti nationalismia ja maahanmuuttokriittisyyttä, eikä EU-politiikka enää ollut ohjelman keskiössä.

Oikeistokonservatiivien mediakuvin oli siis vaalivuonna monia yhtäläisyyksiä Saksassa ja Itävallassa. Kun näitä vertaillaan, on syytä ottaa huomioon kahden maan historiallinen ajattelu ja historiakuvat, joissa on sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. David Art on politiikantutkimuksen professori Massachusettsin Tufts-yliopistossa. Hän kirjoitti vuonna 2006 teoksen nimeltä *The Politics of the Nazi Past in Germany and Austria*, jonka pääajatuksiin paneudun seuraavaksi, koska ne ovat merkityksellisiä oman analyysini kannalta. Julkaisuvuonna Art toimi politiikantutkimuksen apulaisprofessorina Holy Crossin collegessa, jossa hän tutki oikeistopopulististen puolueiden kehitystä vertailevasti ja historiallisesta perspektiivistä.

Artin näkemyksenä kirjassa oli, että ideoilla liittyen traumaattiseen menneisyyteen oli merkitystä, koska niiden pohjalta muodostettiin kausaalisia ja normatiivisia väitteitä politiikasta yleisesti. Kun poliittiset eliitit väittelivät historian opetuksista, he pohtivat perusideoita ja -arvoja, joiden oli tarkoitus ohjata ajankohtaista poliittista yhteisöä.²³⁶ Art ajatteli, että ideatason muutokset natsimenneisyyteen liittyen olivat tapahtuneet nopeassa ajassa 1980-luvulla sekä Saksassa että Itävallassa, joten sukupolviteoria, jonka mukaan muutokset käsityksissä menneisyydestä tapahtuivat vuosikymmenten kuluessa, ei pitänyt paikkaansa.²³⁷

1980-luvun alkupuolella oli Saksassa tapahtunut Helmut Kohlin valtaannousu. Kohl oli peräänkuuluttanut puheissaan paluuta perinteisiin saksalaisiin arvoihin ja korostanut maan historian positiivisia puolia, ottaen samalla etäisyyttä natsiaikaan, minkä seurauksena Saksassa oli virinnyt laaja julkinen keskustelu, joka oli saanut poliittisia sävyjä, ja joka oli kestänyt kolme vuotta yhteensä.²³⁸

²³⁶ Art 2006: 13-15.

²³⁷ Art 2006: 21-22.

²³⁸ Art 2006: 56-63.

Keskustelun seurauksena oli muotoutunut Artin sanojen mukaan ”katumuskehys” eli englanniksi ”contrition frame”, jonka ensin olivat omaksuneet vasemmistolaiset ja myöhemmin keskustalaiset. Kehys oli sisältänyt kokoelman ideoita: holokausti oli asetettu Saksan historian keskiöön ja sitä oli pidetty ainutlaatuisena tapahtumana. Natsien hirmutöiden muistelusta oli tullut saksalaisten poliittinen velvollisuus, minkä lisäksi kiintymys maan demokraattisia instituutioita kohtaan oli tullut ainoaksi hyväksytyksi tavaksi, jolla saksalaiset saattoivat ilmaista identifioitumistaan valtion kanssa.²³⁹

Kehyksestä oli tullut lopulta hallitseva ajattelumalli Saksassa. Eliitin johtama julkinen debatti oli saanut aikaan vilkkaan julkaisutahdin holokaustiaiheisessa kirjallisuudessa ja muistomerkkien rakennusbuumin. Liittopresidentti Richard von Weizsäckerin vaikutusvaltainen puhe toisen maailmansodan päättymisen muistopäivänä oli tuonut katumuskehikon mukaan poliittiseen diskurssiin. Presidentin puheella oli ollut erityinen painoarvo, koska Weizsäcker oli sotinut toisessa maailmansodassa, totesi Art.²⁴⁰ Oman näkemykseni mukaan Artin kuvaus Saksan keskustelukulttuurin muutoksista ja argumentti katumuskehikosta olivat varsin vakuuttavia selitysvoimaltaan.

Itävallassa sen sijaan oli omaksuttu toisen maailmansodan jälkeen narratiivi, jossa maa oli kuvattu Hitlerin ensimmäisenä uhrina. Valtio oli lakannut olemasta, kun se oli liitetty Saksaan, ja se oli syntynyt uudelleen itsenäisyysjulistuksen myötä vuonna 1945. Suurin osa kansalaisista ei ollut kertomuksen mukaan kannattanut natsismia. Maan eliitti ei ollut luonut uhrinarratiivia, vaan se oli ollut muotoiltuna liittoutuneiden Moskovin julistuksessa vuodelta 1943, kertoi Art, vaikkakin eliitti oli tehnyt tietoisin ratkaisun painaessaan julistuksen jälkimmäisen osan, joka oli huomioinut Itävallan osallistumisen sotaan Hitlerin joukkojen puolella, taka-alalle itsenäisyysjulistuksessa. Valtapuolueet olivat tehneet uhrinarratiivia tunnetuksi vaalipuheissaan ja poliittisissa lehdissä, koska se ensinnäkin oli vähentänyt jännitteitä sosiaalidemokraattien ja kansanpuolueen välillä, toiseksi se oli rakentanut itävaltalaista kansallisidentiteettiä, kolmanneksi se oli poistanut maalta sotakorvausvastuun ja neljänneksi se oli oikeuttanut entisten natsien integroimisen osaksi maan politiikkaa ja yhteiskuntaa, totesi Art.²⁴¹

²³⁹ Art 2006: 65.

²⁴⁰ Art 2006: 97.

²⁴¹ Art 2006: 104-109.

1980-luvulla oli sitten Itävallassa sattunut Waldheim-debatti: ÖVP:n presidenttiehdokas Kurt Waldheim oli vähätelty rooliaan toisessa maailmansodassa, vaikka oli kuulunut natsien opiskelijajärjestöön ja jopa SA-joukkoihin eli ruskeapaitoihin. Hän oli lopulta voittanut presidentinvaalit, mutta samalla hänen kansainvälinen maineensa oli kokenut peruuttamatonta vahinkoa. Debatti oli aiheuttanut näkökantojen polarisoitumista Itävallassa: suosioista olivat alkaneet kilpailla ”uusi uhrikehys” eli ”new victim frame” ja aikaisemmin mainittu katumuskehys. Waldheim-debatti oli saanut aikaan paitsi itävaltalaisen katumuskehikon myös mahdollisuuden oikeistopopulisteille päästä politiikkaan mukaan. Huomattava osa poliittisista vallanpitäjistä ja mediasta vastusti edelleen natsimenneisyyden käsittelyä, totesi Art.²⁴² Kuten yllä olevasta huomataan, Itävallan suhde natsimenneisyyteensä oli vuonna 2000 ja on edelleen monimutkaisempi kuin Saksan: ei ole selvää kansallista yksimielisyyttä siitä, miten aktiivinen tai epäaktiivinen toimija maa oli toisessa maailmansodassa ja oliko sillä enemmän uhrin vai kanssarikollisen rooli.

Kun tarkastelin vuoden 2017 lehtiartikkeleita, niin huomasin saman ilmiön kuin mistä David Art kirjoitti kirjassaan: Itävallassa FPÖ oli vakiinnuttanut asemansa osana puoluekenttää ja siihen suhtauduttiin neutraalimmin median taholta kuin AfD-puolueeseen Saksassa. Standardin toimituksessa tosin oltiin kriittisiä oikeistokonservatiiveja kohtaan, mutta tämä johtui pitkälti julkaisun profiilista. AfD ja sen kannatuspotentiaali herättivät voimakkaampia reaktioita Saksassa, koska kyseessä oli poliittisesti niin uusi ja shokeeraava ilmiö. Artin kuvailemat uhri- ja katumuskehys tarjosivat uskottavan selitysmallin eroille Saksan ja Itävallan mediakuvissa.

Saksassa oli 2000-luvulla Artin sanojen mukaan käytössä taistelustrategia eli ”combat strategy”, joka oli yhdistelmä vastakkainasettelua, marginalisoimista ja sulauttamista, ja jonka takana olivat eliitin normit, jotka vastustivat populismia ja historiallista revisionismia. Media, poliittiset puolueet ja kansalaisaktivistit hyödynsivät strategiaa.²⁴³ Tältä osin Artin analyysi jätti vanhentuneen vaikutelman, sillä vuonna 2017 AfD:stä tuli yksi maan suurimmista puolueista, joten taistelustrategia oli epäonnistunut.

²⁴² Art 2006: 120-143.

²⁴³ Art 2006: 160, 175.

Kirjoittaja keskittyi teoksessaan vahvasti yläluokan rooliin yhteiskunnallisen keskustelun käynnistäjänä ja mielipiteen muodostajana, mutta AfD:n voitto rakentui vahvasti alempien sosiaaliluokkien äänille, joten vuoden 2017 vaaleja voi perustellusti kutsua protestiksi valtaapitäviä kohtaan. Artin historiaosuudessa taas tarkasteltiin Länsi-Saksan kehitystä luonnollisesti, koska se oli demokraattinen valtio ja vaikutusvaltaisempi Saksoista, mutta Itä-Saksa oli se, joka loi pohjan oikeistopopulistien menestykselle. Paljon on akateemisissa piireissä ja mediassa analysoitu sitä, miksi nimenomaan entisen Itä-Saksan alueella kannatettiin ja edelleen kannatetaan AfD:tä, mutta ilmiön taustalla on ollut varmasti moninaisia syitä, joista yksi keskeisimmistä lienee ihmisten yleinen ja vaikeasti määriteltävä tunne siitä, että he ovat yhdistyneessä Saksassa jääneet yhteiskunnallisesti heikompaan asemaan maailman muuttuessa.

David Artin kuvailemat kehikot olivat yksi vakuuttava kulttuuris-historiallinen tapa selittää Itävallan ja Saksan väliset erot ja äärioikeiston mukaantulo politiikkaan. David Artin kanssa samassa Holy Crossin collegessa oli vuonna 2010 politiikan tutkimuksen apulaisprofessorina Antonis A. Ellinas, joka kirjoitti kirjan *Media and the Far Right*, jonka otan seuraavaksi esille. Tutkijan mukaan median roolia analysoimalla oli mahdollista selittää äärioikeiston nousu sekä Saksassa että Itävallassa, minkä vuoksi teos on tutkielmani kannalta olennainen, sillä media ja sen luomat kuvat ovat työssäni keskiössä.

Ellinas muotoili kirjassaan teoreettisen viitekehyksen, jonka ydinajatus oli, että uuden puolueen alkuvaiheissa sen menestys riippui ulkoisista, ei sisäisistä, tekijöistä: valtapuolueiden tarjoamista poliittisista mahdollisuuksista ja kommunikaatioresursseista eli näkyvyydestä mediassa. Ensimmäisen vaaliläpimurron jälkeen sen kehitykseen vaikuttivat sitten sisäiset tekijät eli organisaation rakenne ja asemoituminen perinteisen vasemmisto-oikeisto-akselin rinnalle tulleella identiteettien akselilla, jolla toisessa ääripäässä oli kulttuuriprotektionismi ja homogeeninen kulttuuri ja toisessa ääripäässä monikulttuurisuus. Maahanmuutto ei kuitenkaan ollut ainoa kiistakysymys uudella akselilla, vaan myös esimerkiksi turvapaikkaoikeudet, kansalaisuuslait ja historiallinen muisti. Ellinas teki vielä tärkeän havainnon todetessaan, että valtapuolueet olivat politisoineet kansallisidentiteettien aihealueen ennen äärioikeistoa, näin oli käynyt sekä Saksassa että Itävallassa 1980-luvulla: Saksassa kristillisdemokraatit olivat aloittaneet

konservatiivisen käännöksen, ”Wenden”, ja Itävallassa oli sattunut Reder- ja Waldheim-debatit.²⁴⁴

Mielenkiintoista oli, että Ellinas kuvaili samaa aikakautta ja samoja tapauksia kuin Art kirjassaan, mutta veti niistä eri johtopäätökset. Ensin mainittu selitti äärioikeiston nousun muiden puolueiden toiminnalla ja median roolilla, kun taas jälkimmäinen korosti historiakäsityskeskitysten merkitystä. Toisaalta myös Ellinasin kirjassa käsitykset historiasta olivat valtapuolueiden toimintamallien taustalla, mikä oli yhtymäkohta teosten välillä.

Ellinas kirjoitti, että puolueen aikaisessa kehitysvaiheessa medianäkyvyydellä saattoi kompensoida organisatorisia heikkouksia ja taloudellisten resurssien puutetta. Medianäkyvyys vahvisti tulokaspuolueiden legitimitettä ja kunnioitettavuutta, minkä lisäksi se saattoi luoda vaikutelman massaliikehdinnästä, mikä nosti niiden vetovoimaisuutta potentiaalisten äänestäjien silmissä. Ellinasin mukaan sekä Krone että liberaali lehdistö olivat menneisyydessä tarjonneet FPÖ:lle enemmän näkyvyyttä kuin mitä sen poliittinen painoarvo olisi oikeuttanut. Itävaltalaisessa liberaalissa Profil-lehdessä oli julkaistu äärioikeistoihioisia artikkeleita huomattavasti enemmän kuin saksalaisessa saman profiilin Spiegel-lehdessä, mutta Profilin toimittajat olivat suhtautuneet ilmiöön yhtä kriittisesti kuin saksalaiset kollegansa. Samalla FPÖ:n ja liberaalin median välinen yhteenotto oli voimistanut FPÖ:n näkyvyyttä entisestään.²⁴⁵

Oma tutkimukseni vahvistaa nämä Ellinasin havainnot: FPÖ:lle annettiin ennen vaaleja 2017 mediassa suhteettoman paljon näkyvyyttä, kun verrataan gallupeissa mitattuihin suosiolukuihin, vaikka läheskään kaikki näkyvyys ei ollutkaan myönteiseksi tulkittavaa, eritoten Standardissa. Sama päti Saksassa, AfD:stä kirjoitettiin aktiivisesti lehdissä, vaikka puolue ei ollut edes edustettuna liittovaltiopäivillä. Tältä osin Ellinasin analyysi ei pitänyt paikkaansa, aineistoa lukiessani en havainnut hänen kuvailemiaan äärioikeiston näkyvyysesteitä saksalaisessa mediassa.

Ellinas pohti myös ajatuksia herättävästi negatiivisen julkisuuden merkitystä. Hänestä makrotason data ei antanut mahdollisuuksia varmojen päätelmien tekemiseen, mutta tuli kuitenkin tulokseen, että marginaalisille puolueille epäedullinenkin julkisuus oli parempi asia kuin ei näkyvyyttä ollenkaan, koska se mahdollisti sen, että potentiaaliset äänestäjät pystyivät yhdistämään mielessään tietyn ohjelman tiettyyn puolueeseen.

²⁴⁴ Ellinas 2010: 199-201.

²⁴⁵ Ellinas 2010: 204-206.

Esimerkkeinä Ellinas mainitsi sen, kun Saksassa media oli 1989 antanut huomattavaa negatiivista julkisuutta äärioikeistolaiselle REP:ille, niin puolue oli onnistunut vaaleissa houkuttelemaan kaksi miljoonaa äänestäjää puolelleen. Profilissa oli taas kymmenen vuoden yhtäjaksoisen kielteisen julkisuuden jälkeen vielä kuudesosa lukijoista suhtautunut myönteisesti FPÖ:n johtajaan Haideriin.²⁴⁶

Aineistoni pohjalta heräsi varsin samankaltainen vaikutelma: AfD ja FPÖ esiintyivät paljon julkisuudessa ja monesti lähinnä kielteisessä valossa, mutta silti ne saavuttivat vaalivoitot 2017. Lopputulos houkuttelee tekemään sen päätelmän, että negatiivinen julkisuus ei haitannut puolueita, vaan oli todennäköisesti jopa yksi tärkeä selittävä tekijä niiden menestyksen taustalla.

Ellinasin mielestä median käyttäytyminen johtui useista eri tekijöistä, kaupallisista ja poliittisista. Media oli kaupallistunut, joten taloudelliset paineet ajoivat sen huomioimaan poliittiset toimijat, jotka herättivät mielenkiintoa ja vetivät laajaa yleisöä puoleensa. Äärioikeiston nationalistiset vetoomukset ja yksinkertaistettu kuva poliittisesta maailmasta vaikuttivat tunteisiin, mikä teki niistä uutisoimisen arvoisia. Ellinasin mukaan FPÖ:n ohjelma ei tarjonnut vain kaupallisia mahdollisuuksia Krone-lehdelle, vaan myös mahdollisuuden poliittiseen muutokseen. 90-luvulla Krone oli ajautunut oikeustaisteluun Itävallan hallituksen kanssa kaupallisesta televisiokanavasta, ja samanaikaisesti oli Haider tukenut ORF:in monopolin alasajoa, mikä herätti kysymyksen siitä, että pyrkikö Krone edistämään omia päämääriään FPÖ:n avulla vai oliko sillä vain sattumalta samansuuntainen agenda. Ellinas lisäsi vielä, että jos poliittinen järjestyminen ohjasi mediaa, niin marginaalisille puolueille annettu näkyvyys riippui poliittisesta laskelmoinnista: ne, jotka odottivat hyötyvänsä uudesta tulokkaasta, pitivät sen kantoja esillä, kun taas ne, jotka kokivat tulokkaan uhaksi, pyrkivät minimoimaan sen näkyvyyden.²⁴⁷

Kirjoittajan pohdiskelu oli tältäkin osin avartavaa: median toimintaan vaikuttivat sekä kaupalliset että poliittiset näkökohdat. Erityisesti Bildistä ja Kronesta välittyi varsin kaupallinen kuva, olivathan ne keltaisen lehdistön edustajia. FAZ:issa ja Standardissa mainokset veivät vähemmän tilaa ja muutenkin sivut olivat yleisilmeeltään hillitympiä ja jättivät arvokkaamman vaikutelman. Lehtien poliittisista kannoista oli uutisten perusteella vaikea vetää täysin pitäviä johtopäätöksiä, mutta Standardissa oikeistoon suhtauduttiin varautuneimmin. Krone sen sijaan petti ennakko-odotukset, sen

²⁴⁶ Ellinas 2010: 206-207.

²⁴⁷ Ellinas 2010: 211-215.

julkaisulinja ei ollut selkeästi oikeistolle myötämielinen artikkelien sävyn perusteella, vaikka lehteä yleisesti pidettiin konservatiivisena julkaisuna, minkä Ellinas huomioi myös. Lehtien kaupallisuus näkyi joka tapauksessa paljon selkeämmin kuin niiden poliittisuus vuonna 2017.

Ellinasin näkemys oli, että median käyttäytymistä arvioitaessa tuli kaupallisten ja poliittisten näkökohtien lisäksi ottaa huomioon toimituksen omat päätökset, sen journalistinen linja. Jos lehden toimittajat nauttivat laajasta autonomiasta, niin toimituksen päätökset ekstremististen mielipiteiden käsittelystä seurasivat ammattilaiskäytänteitä. Ellinasin mukaan Saksan mediassa vallitsi konsensus siitä, ettei poliittista äärioikeistoa pitänyt ottaa huomioon, mikä ei johtunut varovaisuudesta ulkomaalaisten leimaamisen suhteen, vaan siitä, että toimittajien mielestä äärioikeiston hiljentäminen oli suoranainen kansalaisvelvollisuus. Internetin merkityksen kasvu hyödytti erityisesti politiikan tulokkaita, koska se vähensi perinteisten kommunikaatiotapojen painoarvoa.²⁴⁸

Kuten jo aiemmin totesin, niin oman tutkimukseni perusteella en huomannut, että oikeisto olisi sivuutettu saksalaisessa mediassa jonkinlaisen kansalaisvelvollisuuden nojalla. Pelkästään FAZ:in sähköisessä arkistossa AfD mainittiin vuonna 2017 yhteensä 3492 kertaa, joten näkyvyydestä puolueella ei ollut puutetta. Internetin merkityksestä sen sijaan olen samaa mieltä Ellinasin kanssa. Useissa artikkeleissa raportoitiin oikeistokonservatiivien suosioista sosiaalisessa mediassa: elokuussa Bildissä kerrottiin, että AfD:llä oli enemmän tykkäyksiä Facebookissa kuin kahdella suurpuolueella, CDU:lla ja SPD:llä, yhteensä²⁴⁹. Syyskuussa Kronessa julkaistiin uutinen, jonka mukaan FPÖ käytti budjetistaan 10-15 prosenttia sosiaaliseen mediaan, jossa Strachella oli yhteensä lähes 700 000 fania, enemmän kuin muiden puolueiden johtajilla, ÖVP:n Kurzia lukuun ottamatta²⁵⁰. Toisessa saman kuun ja saman aiheen artikkelissa kirjoitettiin, että Strache sai yhdessä vuorokaudessa Facebookissa peräti 40 500 tykkäystä, joita kriitikot pitivät ostettuina²⁵¹. Uutiset välittivät kuvan AfD:stä ja FPÖ:stä

²⁴⁸ Ellinas 2010: 215-216.

²⁴⁹ Piatov, Filipp: ”Warum ist die AfD im Internet so stark?”, osoitteessa bild.de, julkaistu 31.8.2017, <https://www.bild.de/politik/inland/bundestagswahl2017/afd-stark-im-netz-53010608.bild.html>, sivulla käyty 8.11.2021.

²⁵⁰ ”Wer stürmt den Online-Olympik?”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 3.9.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=390781&token=CxVCK7rwe7o4ICkXKnQwpO0iBRhipJ/bYsAGd+hhgYUQ5D9qFNzSMXR0EiRaCaYTBeRpVqSZsQ7EsvUVoXLnUqv+DImHJXeGe6ZCauJyvtU=,> sivulla käyty 8.11.2021.

²⁵¹ ”Strache gewinnt 40.500 Freunde an nur einem Tag”, osoitteessa epaper.krone.at, julkaistu 11.9.2017, <https://epaper.krone.at/issue.act?issueId=393144&token=ZsxYshDFBI9SJENbsu7cgaV+r+SAWvnRwVr3Rg9ySm4XF3YW5Eg24M6batwONybj1e/Y4tY4tV5T9FSuaeUBIMXRvUDsIFIKwuUZc9dQvX0=,> sivulla käyty 8.11.2021.

puolueina, jotka todella osasivat valjastaa sosiaalisen median voiman käyttöönsä, mikä johtui varmasti ainakin osittain siitä, että molempien ryhmittymien äänestäjäkunta oli keski-ikältään nuorta, sillä nuoret olivat aktiivisempia sosiaalisen median käyttäjiä. Sähköiseen kampanjointiin panostaminen oli siis jälleen yksi asia, joka yhdisti AfD:tä ja FPÖ:tä.

Jos siis seurataan Ellinasin päättelyä, niin vaalivuonna 2017 ainakin toinen edellytys oikeistokonservatiivien menestykselle täyttyi, nimittäin medianäkyvyyden runsaus, joka ylipäänsä oli yksi tutkimani media-aineiston olennaisimmista ominaisuuksista. Ellinasin mukaan 1980-1990-luvuilla FPÖ:lle suotiin Profilissa ja Kronessa enemmän kuin viidesosa kaikesta huomiosta, jota kaikille Itävallan puolueille suotiin. FPÖ:n ennen vaaleja mediassa keräämä julkisuus oli likimain nelinkertaista odotettuun vaalitulokseen nähden. Lisäksi liberaalissa Profil-lehdessä puolueen osuus huomiosta oli prosentuaalisesti jopa suurempi kuin Kronessa.²⁵² On vaikea määrittää täsmällisesti, mikä FPÖ:n prosentuaalinen osuus vuonna 2017 oli, mutta yksittäisiä kuukausia summittaen tarkastellessa huomasi, että oikeistokonservatiivit keräsivät mainintoja joinain kuukausina jopa enemmän kuin valtapuolueet.

Mitä tulee toiseen edellytykseen, joka Ellinasin kirjassa oli se, että uusien puolueiden menestys riippui siitä poliittisesta tilasta, jonka valtapuolueet niille luovuttivat, niin vuonna 2017 tilanne ei ollut yksiselitteinen. Etenkin Euroopan pakolaiskriisin, joka alkoi 2010-luvulla, seurauksena valtapuolueetkin olivat koventaneet retoriikkaansa heikentääkseen äärioikeiston poliittisia mahdollisuuksia. Saksassa erityisesti sosiaalidemokraattisen SPD:n johtajaa Martin Schulzia kritisoitiin lehdistössä populistisesta kampanjointityylistä vuoden 2017 liittopäivävaalien alla, mutta siitä huolimatta AfD onnistui erottautumaan kansanomaisuudellaan ja maahanmuuttokriittisyydellään. FPÖ:hön ei Ellinasin ajatuskulkua voinut soveltaa tältä osin, sillä vuonna 2017 se ei ollut uusi tulokas, vaan se oli jo käynyt läpi vaaliläpimurtonsa.

Vuoden 2017 liittopäivävaalien jälkeen AfD oli, uusille puolueille käännteentekevässä tilassa, sillä Ellinasin mukaan ensimmäisen läpimurron jälkeen mitattiin se, riittikö puolueen organisatorinen kompetenssi vakiinnuttamaan sen aseman ja onnistuiko se laajentamaan kannattajakuntaansa. FPÖ oli tässä työssä jo aiemmin onnistunut. Jos katsotaan vuoden 2021 vaalien tulosta, niin AfD onnistui puoliksi: kannatus pysyi

²⁵² Ellinas 2010: 56.

kohtuullisen vakaalla tasolla, sillä se ei laskenut merkittävästi, mutta puolue ei toisaalta onnistunut voittamaan uusia äänestäjiä puolelleen. FPÖ:n kannatus laski vuoden 2019 ennenaikaisissa vaaleissa suhteellisen paljon, mikä johtui eritoten saman vuoden Ibiza-skandaalista: Strachea ja Johann Gudenusta, FPÖ:n varajohtajaa, epäiltiin korruptiosta, mikä hajotti hallituksen. Olen nyt analysoinut Itävallan ja Saksan mediakuvia ja syitä niiden taustalla, kuten myöskin puolueiden vaalimenestyksen syitä. Seuraavassa viimeisessä alaluvussa on yhteenvedon vuoro.

4.2 Lopuksi

Tutkimuskysymykset, joihin olen etsinyt vastauksia maisterintutkielmassani, ovat: millaisia median kautta välittyneet kuvat saksalaisesta AfD:stä ja itävaltalaisesta FPÖ:stä olivat vaalimenestyksen vuonna 2017? Miten ne erosivat toisistaan, mikä niitä yhdisti ja miksi? Mitkä syyt vaikuttivat mahdollisten eroavaisuuksien taustalla? Tässä viimeisessä alaluvussa esitän johtopäätökset tutkimuskysymysteni pohjalta, tehden yhteenvedon tuloksista, jotka olen tutkimuksessasi saavuttanut.

Kuten työstäni yleensä, ja erityisesti edellisestä alaluvusta, käy ilmi, niin kahden eri puolueen ja kahden eri maan mediakuvissa oli sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Esitän ensin yhteenvedon yhtymäkohdista AfD:n ja FPÖ:n välillä, käyttäen apuna kuutta eri ulottuvuutta: ensimmäiseksi poliittista, toiseksi taloudellista, kolmanneksi organisatoris-hallinnollista, neljänneksi demokraattista, viidenneksi sosiaalista ja kuudenneksi kulttuurista. Tämän jälkeen siirryn eroavaisuuksien loppuanalyysiin. Viimeiseksi pohdin vielä erojen taustasyitä ja lausun päätössanat.

Saksassa ja Itävallassa AfD:stä ja FPÖ:stä välittyi mediassa kuva poliittisesti vahvan oikeistolaisina toimijoina, joita erilaiset antisemitismi, ksenofobiaan, rasismiin, äärioikeistolaisuuteen ja liberalisminvastaisuuteen liittyvät kohut varjostivat läpi vuoden. Lehdet nostivat jatkuvasti esiin eritasoisten poliitikkojen kuohuttavia lausuntoja, joissa käytettiin maiden historiallinen konteksti huomioon ottaen arveluttavaa ja stigmatisoivaa, vähemmistöjä diskriminoivaa ja poliittisesti epäkorrektia retoriikkaa. Lukuisia esimerkkejä on työssäni nähtävillä näistä poliitikkojen lausunnoista, joita siteerasin tarkkuuden ja havainnollistavuuden nimissä sanasta sanaan, vaikka ne olivatkin ilmaisuasultaan usein varsin karkeita, alatyylisiä, polarisoivia, yleistäviä ja joskus suorastaan ihmisryhmiä halventavia.

Sitä mukaa kuin lehdet nostivat kohun epäilyttävistä ilmauksista, niin puolueiden poliitikot pyrkivät monesti jyrkästi kiistämään väitteet, vähättelemään niitä, vastaamaan niihin ympäripyöreästi tai kieltäytyivät ottamasta kantaa niihin kokonaan. Toisinaan väitteet myös otettiin vakavasti ja luvattiin käydä asiaankuuluviin toimenpiteisiin, joten vaihteluakin esiintyi. Kohut olivat yleensä lyhytaikaisia, ne jäivät taka-alalle uusien kehkeytyessä, mutta jotkin niistä vaikuttivat pitkäaikaisesti koko vuoden mediakuvaan, kuten esimerkiksi johdannossa mainittu AfD:n Björn Höcken voimakkaita reaktioita herättänyt puhe Dresdenissä tammikuussa.

AfD:stä ja FPÖ:stä välittyi myös kuva poliittisesti EU-vastaisina ryhmittyminä, tosin puolueiden suhtautuminen unioniin, Eurooppaan ja eurooppalaiseen yhteistyöhön oli monimutkainen kokonaisuus, joten tältä osin vaikutelma ei ollut yksiselitteinen. Lehdillä ei ollut itselläänkään täysin selkeää kokonaiskäsitystä puolueiden kannoista Eurooppaan liittyen, minkä havaitsi artikkeleita lukiessa. Joka tapauksessa poliittisen ulottuvuuden kautta tarkasteltuna ei jäänyt epäselväksi, minne AfD ja FPÖ sijoittuivat median perspektiivistä katsottuna vasemmisto-oikeisto-akselilla: niitä yhdisti sijoittuminen akselilla varsin oikealle, parlamentaarista puolueista jopa eniten oikealle. Välittyneiden mediakuvien perusteella AfD ja FPÖ olivat poliittiselta ideologialtaan varsin samankaltaisia kuin tutkimuskirjallisuudessa kuvatut eurooppalaiset populistiset radikaalin oikeiston edustajat.

Talousnäkökulmasta punnittuna puolueista syntyi myös vaikutelma oikeistolaisina toimijoina, tosin tältäkin osin mielikuva ei ollut täysin yksiselitteinen. AfD:n ja FPÖ:n talouspoliittista ohjelmaa ei media aina nähnyt selkeänä ja koherenttina kokonaisuutena, minkä lisäksi esiintyi mielipiteitä siitä, että puolueet viivyttelivät ohjelman julkistamista vaalitaktisista syistä tai siksi, ettei niillä ollut kompetenssia sellaisen muotoilemiseen. Mediakuvat kertoivat molempien puolueiden talouslinjauksista sen, että ne sisälsivät yleisesti ottaen varsin tavanomaisia oikeistolaisia ja uusliberalistisia elementtejä, kuten esimerkiksi verojen alentamista, sääntelyn purkamista, valtion roolin pienentämistä, valtiontalouden tasapainottamista ja yksilöllisen vastuun ja vapauden korostamista.

Tämä ei ollut kuitenkaan koko kuva, vaan vaikkapa erilaiset hyvinvoinnin lisäämiseen tähtäävät ohjelmat ja maahanmuuttopoliittiset avaukset toivat oman populistisen sävöksensä puolueiden agendaan. Vaikutti siltä, että AfD ja FPÖ ottivat talouslinjauksissaan vaikutteita joustavasti eri poliittisilta tahoilta, mikä oli niille toiminnallisessa mielessä ymmärrettävää, sillä ne eivät olleet sitoutuneita mihinkään

kaikki elämän osa-alueet kattavaan, selvärajaiseen ideologiaan samalla tavalla kuin vakiintuneet valtapuolueet olivat.

Organisatoris-hallinnollisen ja demokraattisen ulottuvuuden kautta hahmotettuna lehdet piirsivät AfD:stä ja FPÖ:stä kuvan puolueina, jotka olivat sisäisesti ristiriitaisia ja vakiintuneeseen hallintokulttuuriin ja demokraattiseen yhteiskuntajärjestykseen epästabiloivasti vaikuttaneita toimijoita. Etenkin AfD oli sisäisesti varsin hajanainen: puolueella ei ollut uutisten mukaan yhtä selkeää vahvaa johtohahmoa ja laitaoikeistolainen Höcken edustama siipi, joka toimi vastapainona niin sanotulle reaalipoliittiselle suuntaukselle, aiheutti jännitteitä ja herätti kysymyksiä AfD:n tulevaisuuden suunnasta. FPÖ sen sijaan oli vahvasti yhden johtajan, Strachen, alaisuudessa, mutta tästä huolimatta vaalien alla valtiomiesmäiseen esiintymiseen pyrkineen Strachen ja kohuja epäsovinnaisilla kannanotoillaan aiheuttavien paikallispoliitikkojen välinen kontrasti oli suuri ja huomiota herättävä.

Osavaltio- ja liittovaltioparlamenteissa AfD ja FPÖ työskentelivät lehdistöraporttien perusteella epätehokkaasti, epäyhtenäisesti ja toisaalta välillä yliaktiiviselta vaikuttavalla tavalla, kuten myöskin vakiintuneita käytäntöjä ja toimintatapoja venyttävästi, horjuttavasti ja rikkovasti. Niiden ryhmittymät riitelivät tavoitteista ja hajosivat pienempiin osiin, minkä lisäksi ne kuormittivat parlamentaarista järjestelmää runsaslukuisilla ja usein tuloksettomilla ehdotuksillaan, kyselyillään ja pyynnöillään. Puolueet myös aiheuttivat kyselytutkimusmenestyksellään ja toteutuneilla vaalivoitoillaan huolta demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen puolesta: Itävallassa esimerkiksi spekulointiin ennen vaaleja mahdollisilla muutoksilla perustuslakiin, jos FPÖ ja ÖVP olisivat saavuttaneet riittävän vahvan enemmistön kansallisneuvostossa, kun taas Saksassa arveltiin AfD:n tulevan siirtymään poliittisesti entistäkin enemmän oikealle vaalien jälkeen.

Mediakuvien perusteella AfD:n ja FPÖ:n sosiaaliset kannatuspohjat olivat keskenään varsin samankaltaiset ja rakenteeltaan homogeeniset. Lehdissä julkaistiin monia analyysejä puolueiden äänestäjäkunnista, jotka olivat miesvaltaisia, nuoria keski-ikältään ja pääsääntöisesti ei-korkeakoulutettuja ja ei-hyvätuloisia. Lisäksi kannatus oli painottunut maantieteellisesti tietyille alueille, Saksassa niin sanottuihin uusiin osavaltioihin eli entisen Itä-Saksan alueelle ja FPÖ:n tapauksessa Kärntenin osavaltioon, jonka parlamentin puheenjohtaja Haiderkin oli ollut. Yksittäisissä uutisissa tuotiin esille monipuolisempiakin perspektiivejä kannatuspohjaan liittyen, esimerkiksi naisnäkökulmaa, mutta suurta kuvaa nämä artikkelit eivät muuttaneet.

Tutkimuskirjallisuudessa äänestäjäkunnan rakennetta pitivät jotkin tutkijat tärkeänä selittävänä tekijänä puolueiden menestyksen taustalla.

Kulttuurisen ulottuvuuden kautta arvioituna sekä AfD:stä että FPÖ:stä sai uutisia lukiessa vaikutelman konservatiivisia arvoja puolustaneina puolueina, jotka vastustivat monikulttuurisuutta ja eritoten vihervasemmiston ajamaa identiteettipoliittikkaa. AfD ja FPÖ kannattivat lehtien artikkelien mukaan perinteisiä perhe-, sukupuoli- ja seksuaalikäsitteitä ja pyrkivät suojelemaan kansallista, kuten myöskin laajemmin eurooppalaista ja länsimaista, kulttuuriperintöä. Nämä kulttuuripoliittiset aspektit olivat kuitenkin oikeistokonservatiivien uutisoinnissa auttamatta sivuroolissa, mikä oli tutkijan kannalta sinänsä harmillista, sillä ne olisivat voineet avata kokonaan uuden, mielenkiintoisen näkökulman puolueiden arvomaailmaan. Mieleenpainuvia poliittisia avauksia tällä saralla olivat esimerkiksi raportoidut AfD:n pyrkimykset tasa-arvoisen avioliittolain kaatamiseksi, DDR:ltä adoptoidun avioluoton voimaansaattamiseksi ja Stresemann-säätiön perustamiseksi, kuten myöskin FPÖ:n aloite Koraanien jakamisen kieltämiseksi julkisilla paikoilla, burkakielto, moskeijaprojektin vastustaminen ja Saksan kielen tukeminen kouluissa.

Kuten yllä olevasta yhteenvedosta huomataan, niin AfD:n ja FPÖ:n mediakuvin Saksassa ja Itävallassa oli vuonna 2017 runsaasti yhteneväisiä piirteitä niin poliittisesti, taloudellisesti, organisatoris-hallinnollisesti ja demokratian kannalta kuin myös sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Oikeistokonservatiiviset puolueet nähtiin kotimaissaan varsin samankaltaisina poliittisina toimijoina samankaltaisine ideologioineen, ohjelmineen, tavoitteineen, toimintatapoineen ja uhkakuvineen. Mediakuvin oli kuitenkin myös erottavia tekijöitä, joita käsitellen seuraavaksi.

AfD-aiheisen uutisoinnin yleisestä sävystä ja erityisesti kohujen aiheuttamista reaktioista saksalaisessa lehdistössä pystyy päättelemään, että puolueeseen suhtauduttiin kotimaassaan varautuneesti ja epäileväisesti. AfD herätti ajoittain voimakkaita kielteisiä mielipiteitä ja mielleyhtymiä toiminnallaan, minkä lisäksi mediakuvat eivät tutkimissani FAZ:issa ja Bildissä eronneet merkittävällä tavalla toisistaan. Kummassakaan lehdessä ei julkaistu avoimen myönteisiksi tulkittavia kannanottoja puolueen puolesta. Toisinaan AfD:stä, sen poliitikoista ja sen ajamasta politiikasta käytetyt luonnehdinnat olivat yksittäisiltä sanavalinnoiltaan erittäin kovia ja poliittisesti leimaavia, sillä ne synnyttivät puolueesta mielikuvan vahvan oikeistolaisena toimijana, mikä sinänsä siis vastasi todellisuutta, mutta toimi myös ikään kuin itseään vahvistavana prosessina. Kun

AfD kerran oli leimautunut poliittisen laitoikeiston puolueeksi, niin kynnys sijoittaa se sinne analyysissä oli alhaisempi vastaisuudessakin.

Merkillepantava oli myös se seikka, että huolimatta Bildin ja FAZ:in erilaisista profiileista ja erilaisesta lukijakunnasta, eivät niiden luomat mediakuvat olleet oleellisesti erilaisia toisiinsa nähden. Tämä oli ennakko-odotukset huomioon ottaen yllättävä ja kaiken kaikkiaan tärkeä havainto. Vaikka Bild olikin kahdesta saksalaisesta uutismediasta kansanomaisempi ja konservatiivisempi, niin se ei näkynyt AfD:n kannalta positiivisena julkisuutena, ellei sellaisena voinut pitää puolueen saamaa runsasta ja jatkuvaa näkyvyyttä lehden sivuilla. Kaiken julkisuuden, kielteisen ja myönteisen, arvottaminen yhtä korkealle ei kuitenkaan ole mikään ongelmaton ajattelutapa. Vaikutti selvältä, että AfD:lle kohuista koitui sitkeää mainehaittaa, joka heikensi esimerkiksi sen edellytyksiä yhteistyölle muiden poliittisten toimijoiden kanssa. Vaikka yksittäiset sanavalinnat ja esitetyt mielipiteet oikeistokonservatiivisesta puolueesta olivatkin molemmissa lehdissä paikoitellen varsin voimakkaita ja kärkeviä, niin on tärkeää korostaa, että yleisesti ottaen käytetty kieli oli varsin neutraalia ja huoliteltua ja uutiset asiallisia aihesisällöiltään.

Itävallassa sen sijaan Standardin ja Kronen luomat mediakuvat olivat moniulotteisempia kuin Saksassa: suhtautumisessa FPÖ:hön oli näkyviä sävyeroja sanomalehtien välillä. Kuten aiemmin todettiin, niin Standard oli profiililtaan vasemmalle kallistuva ja selkeän liberaali, kun taas Krone oli konservatiivisempi ja poliittisesti keskustaan tai jopa oikeistoon kallistuva julkaisu.

Standardissa käytettiin toisinaan varsin voimakkaita sanavalintoja FPÖ-aiheisissa artikkeleissa, eikä toimituksen yleisestä mielipiteestä puolueeseen liittyen jäänyt epäselvyyttä. FPÖ hahmotettiin laitoikeistolaisena poliittisena toimijana, joka muodosti potentiaalisen uhan Itävallan historiakäsityksille, muistelupolitiikalle ja jopa perustuslailliselle järjestykselle. Varautuneisuus puoluetta kohtaan oli yhtä intensiivistä kuin saksalaismedioissa AfD:tä kohtaan, ellei vieläkin intensiivisempää luonteeltaan.

Kronessa sen sijaan yksittäiset sanavalinnat olivat yllättävän maltillisia ja jopa varovaisiksi luonnehdittavia. Sanoja ”natsi” ja ”populismi” ei yhdistetty FPÖ:hön lehden sivuilla kuin vasta varsin myöhäisessä vaiheessa vaalivuotta ja tällöinkin epäsuorasti tai lainaten toisia lähteitä. Tämä oli varsin kiinnostava ja merkittävä havainto, koska olin kenties odottanut lehdeltä räväkämpää julkaisulinjaa. Silti puolueesta kirjoitettiin valtavasti artikkeleita ja se oli monien lukijakyselyiden aiheena, joten palstatilaa oikeistokonservatiivit saivat huomattavan paljon Kronessa.

Varauksettoman positiiviseksi tulkittavia kannanottoja puolueen puolesta ei kuitenkaan ilmennyt Kronessakaan, joten lehteä ei voinut määritellä avoimen FPÖ-myönteiseksi. Aivan kuten Saksassa myös itävaltalaislehdissäkin uutisointi oli kokonaisuutena arvioiden kielellisesti sangen neutraalia ja aiheiden käsittely asiallista.

Mediakuvisa oli siis yhtäläisyyksien lisäksi eroavaisuuksiakin Saksan ja Itävallan välillä. Näiden erojen taustasyiden identifioiminen on ainakin näennäisesti yksinkertainen tehtävä: AfD oli vaalivuonna varsin uusi, vakiintumaton, kokematon ja Saksan konteksti huomioon ottaen ennennäkemätön poliittinen ilmiö, kun taas FPÖ oli suhteellisen vanha, vakiintunut, poliittisesti kokenut ja kypsä puolue, jonka ohjelma ja toimintatavat eivät herättäneet samanlaista uutuuteen ja ennennäkemättömyyteen perustunutta hämmästyä Itävallassa, vaikka arvostelulta ei FPÖ:kään säästynyt.

Molempien puolueiden vuonna 2017 yhtäältä saavuttaman vaalimenestyksen ja toisaalta kehkeytyneiden rajujen skandaalien aikaansaamien reaktioiden, jotka osittain olivat varsin negatiivisia, perimmäiset syyt olivat maiden historioissa ja käsityksissä niistä. Edellisessä alaluvussa esitelty David Artin teoria erilaisine historiakäsityksineen tarjosi rationaalisen ja vakuuttavan selityksen oikeistokonservatiivien mediakuville. Itävallan ja Saksan traumatisoivat kokemukset toisessa maailmansodassa holokausteineen, keskitysleireineen, vähemmistöihin kohdistuneine julmuuksineen, miljoonine kuolonuhreineen ja tuhoutuneine kaupunkeineen toimivat historiallisena ja moraalisen perustana ja perusteluna kritiikille AfD:tä ja FPÖ:tä kohtaan, sillä niiden ajateltiin edustaneen samaa aateperintöä kansallissosialismin kanssa, ainakin välillisesti, jos ei suoraan.

Olisi kuitenkin yksinkertaistavaa väittää, että tässä olisi koko totuus yksiselitteisessä muodossa. Ensinnäkin puolueiden yhteys fasismiin aatteena vuonna 2017 oli kyseenalaistettavissa, sillä vaikka FPÖ oli perustettu 1950-luvulla entisten natsien toimesta, niin tuosta hetkestä oli kulunut valtavasti aikaa ja puolue oli käynyt läpi monia kehitysvaiheita vuosien varrella. AfD:llä ei taas ollut vuonna 2013 perustettuna puolueena mitään suoraa historiallista kontaktipintaa kansallissosialisteihin. Koska puolueiden yhteys kansallissosialismin aateperintöön oli täten vähintään epäselvä, niin myös päättelyketju, jonka mukaan AfD:n ja FPÖ:n kohtelu johtui historiakuvista, oli epävarmalla pohjalla. Jos yhteyttä ei faktisesti ollut koskaan ollutkaan, tai jos se oli ajan kuluessa katkennut, niin toisen maailmansodan kokemuksilla ei voinut olla painoarvoa puolueista arvioita muodostettaessa.

Toki voidaan ajatella, että ihmisten reaktiot AfD:hen ja FPÖ:hön liittyen eivät perustuneet faktuaaliseen todellisuuteen, vaan kuviteltuun sellaiseen. Tällainen ajatus, jos se on totta, johtaa huolestuttaviin implikaatioihin. Valistuksen ajalta asti länsimaiseen aateperintöön kuulunut näkemys ihmisestä perusluonteeltaan rationaalisena toimijana vaarantuu tältä osin. Jos ihmiset perustavat arvionsa poliittisista puolueista kuvitelmiin tosiasioiden sijaan, niin mitä siitä seuraa tutkimuksellisestakin näkökulmasta? Historiatieteissä, kuten muissakin tieteissä, lopullisena päämääränä on kuitenkin totuus, vaikka sitä ei voisikaan koskaan kokonaisuudessaan saavuttaa, ja totuus ei käsitteellisesti voi olla kuviteltua, vaan todellista. Voiko ihmisten kokema todellisuus kuitenkin perustua kuvitelmille, vaikka todellisuus ei itsessään voisikaan olla vain kuvitelmaa? Ranskalaisen filosofi René Descartesin ajatuksia mukaillen ihminen saattoi epistemologisesti eli tietoteoreettisesti olla ehdottoman varma vain siitä, miltä hänestä tuntui kulloisenakin hetkenä, koska jos ihmisestä tuntui joltain, niin sitä tunnetta ei ollut mahdollista kyseenalaistaa. Soveltaen tätä päätelmää voisi todeta, että jos ihmisillä vuonna 2017 oli tunne AfD:n ja FPÖ:n yhteydestä kansallissosialismin aateperintöön, niin tämä tunne päti, vaikka sen totuusarvo suhteessa todellisuuteen olikin ehkä epävarmalla pohjalla. Kyseessä on joka tapauksessa mielenkiintoinen historiafilosofinen kysymys, jonka pohtiminen on antoisaa, vaikka tyhjentäviä vastauksia ei voisikaan saada.

Ylhäällä jo mainittu valistusajan aateperintö liittyy myös tematiikkaan omalta osaltaan, sillä AfD ja FPÖ olivat ja ovat edelleen vahvasti postmodernin ajan, ei valistuksen ja modernin aikakauden, poliittisia ilmiöitä. Niiden, kuten myös muidenkin samankaltaisten oikeistopuolueiden, menestyksen ymmärtääkseen ja ymmärrettäväksi tehdäkseen ovat tutkijat muotoilleet mitä erilaisimpia teorioita, joista monissa on postmodernin ajan esiintuloa pidetty keskeisenä selittävänä tekijänä. Postmodernismi on kuitenkin niin kompleksinen, monitulkintainen ja jopa epämääräinen kokonaisuus, ettei se itsessään voi tarjota tyhjentävää ja kaikenkattavaa selitystä oikeiston viimeaikaiselle nousulle. Joka tapauksessa on niin, että jotta AfD:n ja FPÖ:n mediakuvien taustasyistä voisi tehdä selkoa, pitää ottaa myös huomioon se konteksti, joka mahdollisti niiden vaalimenestyksen, ja joka samalla on ylipäänsä mahdollistanut oikeistopuolueiden viimeaikaisen menestyksen kaikkialla Euroopassa. Tämä ei kuitenkaan ole mikään yksinkertainen harjoitus, sillä akateemisissakaan piireissä ei ole tähän mennessä vallinnut yksimielisyyttä oikeiston voittokulun syistä.

On myös niin, että vaikka David Artin kirjassa oli muotoiltuna varsin vakuuttava teoria, jolla AfD:n ja FPÖ:n vuoden 2017 mediakuvien selittäminen oli mahdollista, niin täydellinen se ei ollut millään muotoa. Se oli sidottu omaan aikaansa, joten koska se oli kirjoitettu vuonna 2006, niin yli kymmenen vuotta myöhemmin se ei enää ollut täysin ajankohtainen. Finanssi- ja pakolaiskriisi olivat sen jälkeen muokanneet poliittista kenttää ja ilmapiiriä Euroopassa merkittävästi. Kenties David Artin teoriaa pystyisi kuitenkin soveltamaan paremmin vuotta 2017 tarkasteltaessa, jos sitä ja sen kehysasetelmaa päivittäisi joiltain osin.

Antonis A. Ellinaksen teoksen merkittävin ansio oli median roolin tarkasteleminen: hänen mukaansa kielteiseksikin tulkittava runsas julkisuus edesauttoi uusien oikeistopuolueiden menestystä. Myös valtapuolueilla ja niiden kannoilla liittyen kansallisidentiteetteihin oli oma roolinsa menestyksen taustalla. AfD ja FPÖ saivat paljon mediahuomiota kotimaissaan, mikä palveli niiden etua, mikä näkyi vaalien tuloksessa.

Koska vaikuttaa vahvasti siltä, ettei tätä aihealuetta, saksankielisen nykyoikeiston mediakuvia, ole analysoitu akateemisissa piireissä kovin intensiivisesti Suomessa, niin on helppo keksiä, miten aloittamaani tutkimusta pystyisi laajentamaan ja syventämään. Aikaväliä pystyy pidentämään yksinkertaisesti, puolueita voi tuoda mukaan lisää, samoin median edustajia. Juuri tämä erilaisten analyysitasojen ja toimijoiden paljous ja moninaisuus on tehnyt maisterintutkielmani kirjoittamisesta mielekäästä ja mielenkiintoista. Olen kuitenkin vakuuttunut siitä, että vaikka tutkittavaa on vielä jäljellä paljon, niin tutkimukseni on omalta osaltaan vahvistanut ymmärrystä Saksan ja Itävallan oikeistokonservatiivien mediakuvista. Päätän tutkielmani FPÖ:n edesmenneen johtajan sanoihin, joita siteerattiin Mudden kirjassa. ”Emme ole vasemmalla tai oikealla, olemme vain edellä”, oli Haider todennut²⁵³. Vuonna 2017 AfD ja FPÖ todella olivat useilla eri tavoilla ajateltuna poliittisesti edellä: ne saivat mediassa paljon julkisuutta, mikä todennäköisesti osaltaan edesauttoi sitä, että ne saavuttivat merkittävän vaalivoitot, jotka veivät AfD:n ja FPÖ:n vallankäytön ytimeen kotimaissaan.

²⁵³ Eatwell 2017: 417.

Lähdeluettelo

Primäärilähteet

Bild: arkisto osoitteessa <https://www.bild.de/archive/>, artikkelit vuodelta 2017.

Der Standard: arkisto osoitteessa <https://www.derstandard.at/>, artikkelit vuodelta 2017.

Frankfurter Allgemeine Zeitung: arkisto osoitteessa <https://fazarchiv.faz.net/>, artikkelit vuodelta 2017.

Kronen Zeitung: arkisto osoitteessa <https://epaper.krone.at>, artikkelit vuodelta 2017.

Sekundäärilähteet

Tutkimuskirjallisuus

Art, David: "The Politics of the Nazi Past in Germany and in Austria", Cambridge University Press, Cambridge 2006.

Behnisch, Hendrik: "The media image(s) of right-wing populist parties in recent German history: the case of the German Freedom Party 2010-2013", Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta 2015.

Ellinas, Antonis A.: "The Media and the Far Right in Western Europe. Playing the Nationalist Card", Cambridge University Press, Cambridge 2010.

Heinisch, Reinhard: "Austria: The Structure and Agency of Austrian Populism", artikkeli kirjassa Albertazzi Daniele, McConnell Duncan, "Twenty-First Century Populism. The Spectre of Western European Democracy", Palgrave MacMillan, London 2008.

Langenbacher, Eric: "Book Reviews: Art D. (2006). The Politics of the Nazi Past in Germany and in Austria. Cambridge University Press.", artikkeli kirjassa Comparative Political Studies vol. 40 2007.

Lees, Charles: "The 'Alternative for Germany': The rise of right-wing populism at the heart of Europe", artikkeli kirjassa Politics vol. 38., Sage Publications 2018.

Mudde, Cas: "The Populist Radical Right", Routledge, New York 2017.

Müller, Jan-Werner: "Mitä on populismi?", Niin ja näin, Tampere 2017.

Tuure, Anitta: "Meidän Jörgl ja Itävallan Führer: Miten valta ilmenee Itävallan vapauspuolueesta kertovissa suomalaisissa sanomalehtikirjoituksissa?", Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta 2001.

Muut sekundäärilähteet

"Bundestagswahl 2017: Endgültiges Ergebnis", osoitteessa bundeswahlleiter.de, julkaistu 12.10.2017,
https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/34_17_endgueltiges_ergebnis.html.

"Bundestagswahl 2021: Ergebnisse", osoitteessa bundeswahlleiter.de, julkaisupäivämäärä tuntematon,
<https://www.bundeswahlleiter.de/bundestagswahlen/2021/ergebnisse.html>.

“Höcke-Rede im Wortlaut”, osoitteessa tagesspiel.de, julkaistu 19.1.2017,
<https://www.tagesspiegel.de/politik/hoেকে-rede-im-wortlaut-gemuetszustand-eines-total-besiegten-volkes/19273518.html>.

”Nationalratswahl 2017”, osoitteessa bmi.gv.at, julkaistu 31.10.2017,
https://www.bmi.gv.at/412/Nationalratswahlen/Nationalratswahl_2017/start.aspx.

“Nationalratswahl 2019”, osoitteessa bmi.gv.at, julkaistu 16.10.2019,
https://www.bmi.gv.at/412/Nationalratswahlen/Nationalratswahl_2019/start.aspx.

”Stigma”, osoitteessa dictionary.cambridge.org, julkaisupäivämäärä tuntematon,
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/stigma>, sivulla käyty 8.11.2021.